

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIğI
Gıda ve Kontrol Genel M¼d¼rl¼đ¼

**HAYVAN HASTALIKLARI İLE M¼CADELE VE HAYVAN HAREKETLERİ
KONTROL¼ PROGRAMI**

A- GENEL PRENSİPLER

1. İhbarı Mecburi Hayvan Hastalıkları ve Bildirimine İlişkin Yönetmelikte belirlenen **İhbarı Mecburi Hastalıklar Listesinde (EK-1a)** yer alan hastalıklarla ilgili ihbarlar en hızlı şekilde ve titizlikle değerlendirilecek olup, ihbarı mecburi hastalıklarda karantina süreleri ve teşhis şekilleri **EK-1b'** de yer almaktadır.
2. 5996 sayılı Kanun gereği tazminatlı hayvan hastalıkları Hayvan Hastalıklarında Tazminat Yönetmeliği ile belirlenmektedir. 2019 yılında hayvan hastalığı tazminatı kapsamında yürürlükte olan Hayvan Hastalıklarında Tazminat Yönetmeliği hükümleri geçerli olup, yılı içerisinde söz konusu mevzuatta değişiklik olduğu takdirde yayınlanan mevzuata göre işlem yapılacaktır. Tazminatlı hastalıklara esas Yerel Kıymet Takdir Komisyonu 5996 sayılı Kanun'da belirlendiği gibi oluşturulacaktır. Tazminat ödenecek hayvanların kıymet takdirlerinin belirlenmesine dair esaslar bu Genelge'nin "P" bölümünde belirlenmiştir.
3. 5996 sayılı Kanun gereği kurulan Yerel Kıymet Takdir Komisyonunda görev alacak Bakanlık temsilcisi resmi veteriner hekim olacaktır. Mahallin en büyük m¼lki amirinin belirleyeceği kişinin, hastalık nedeniyle kurulmuş olan hayvan sağlık zabıtası komisyonu üyelerinden birinin olması Bakanlığımızca uygun gör¼lmektedir. Hayvan sahibinin seğeceği bilirkişisi ile ilgili olarak, il/ilçe müdürlükleri bölgelerinde kurulu hayvancılıkla ilgili tüm sivil toplum örgütlerinden söz konusu komisyonda görev almak üzere temsilci bildirmelerini isteyecek, üye listesi oluşturacak ve liste hayvan sahibine temsilcisini seğmek üzere tebliğ edilecektir. Bakanlık temsilcisi hayvan sahibinin seğeceği bilirkişisi olarak komisyonda görev alamaz. Yerel Kıymet Takdir Komisyonu üyeleri, kendisi ve 1. ve 2. derecede akrabalarına ait hayvanlar için kıymet takdirinde bulunamaz. Komisyon mahallin en büyük m¼lki amirinin onayı ile kurulacaktır.
4. Kurumlar arasında etkin koordinasyon ve işbirliği içerisinde hayvan sağlığını korumak, salgın ve bulaşıcı hayvan hastalıkları ile mücadele etmek, ülke içindeki hayvan hareketleri ile hayvan ve hayvansal ürünlerin sevkine dair tedbirleri almak ve uygulamak üzere Bulaşıcı Hayvan Hastalıkları ile Mücadelede Uygulanacak Genel Hükümlere İlişkin Yönetmelik kapsamında hayvan sağlık zabıtası komisyonları kurulacaktır. **Hayvan Sağlık Zabıtası Komisyon Kararları Bakanlığa gönderilmeyecek il/ilçe müdürlüklerinde muhafaza edilecektir.**
5. Hayvan hastalıklarının tespiti amacıyla yapılan sağlık taramaları aksatılmadan ve hassasiyetle sürdürülecektir. Şüpheli hayvan ölümlerinin duyulması veya sebebi belirlenemeyen hayvan hastalıklarının çıkması halinde erken uyarı ve erken müdahale prensiplerinin uygulanması için il müdürlüklerince; Bakanlığımız Enstitüsü Müdürlüklerinden derhal uzman talebinde bulunulacak, durum gecikmeksizin Bakanlığa bildirilecektir.
6. **İhbarı zorunlu hastalıkların mihrak takibi ve epidemiyolojik araştırması Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri/Hayvan Sağlığı ve Yetiştiriciliği Şube Müdür¼ tarafından koordine edilecektir.**
7. Epidemiyolojik değerlendirmelerin daha sağlıklı yapılabilmesi için hastalık mihraklarında, hastalığın bulaşma yolu ve şekli (**filyasyon**) gerçek anlamda

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIğI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

anlaşılıncaya kadar çalışmalar sürdürülerek, bulaş kaynağı tespit edilecek ve gerekli önlemler alınacaktır.

8. Egzotik hastalıklara karşı Bakanlığımızca hızlı tedbir alınması ve hastalıkların yayılmasının önlenmesi için erken tespit edilmesi çok önemlidir. Bu nedenle Egzotik hastalıkların ülkemize bulaşması riskine karşı, özellikle sınır illerimizde görevli veteriner hekimlerin mihrak araştırmalarında etkin rol alması sağlanacaktır.
9. **Zoonoz bir hastalık çıkması durumunda aynı gün Sağlık Bakanlığı ilgili taşra birimlerine bildirimde bulunularak gerekli işbirliği ve koordinasyon sağlanacaktır.** Zoonoz hastalıklarla mücadele konusunda Sağlık Bakanlığı taşra teşkilatı ve yerel yönetimlerle değerlendirme ve koordineli çalışma toplantıları yapılacaktır. Alınan müşterek kararlar Bakanlığa bildirilecektir.
10. Hastalık mihraklarında alınacak karantina tedbirlerinin yerine getirilmesinde Muhtarlık, Belediye, Emniyet ve Jandarma teşkilatları ile işbirliği yapılacaktır.
11. 5996 Sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanununun 4. maddesinin sekizinci fıkrasında "İl özel idareleri ve belediyeler, hayvan hastalıkları ile mücadele ve kontrollerde Bakanlığa yardımcı olmakla yükümlüdür" hükmü yer almaktadır. Söz konusu Kanun hükmü kapsamında hayvan hastalıkları ile mücadele çalışmaları için İl Özel İdareleri ve Belediyelerden bütçelerinde bu hususa yer vermeleri yazılı olarak istenecektir.
12. Hayvan hastalıkları ile mücadele çalışmaları mesaiye bağlı kalınmaksızın uygun olan en erken saatte başlatılarak, tüm yetiştiricilere ulaşılması sağlanacak, mükerrer görevlendirmeler azaltılacaktır.
13. Hastalık çıkışlarında ve aşı kampanya dönemlerinde planlanan hedeflere ulaşmak ve hastalıkla mücadeleyi olumsuz etkilememek için, mesai mevhumu gözetmeksizin çalışılacak, görevli personele mesai konusunda il/ilçe müdürlüklerince gerekli kolaylık sağlanacaktır. **Mesai öncesi aşılama çalışmalarına gönderilen personelden, görev dönüşü Şube Müdürü ve İlçe Müdürünün uygun görüşü ile mesaiye devamı beklenmeden idari izin verilebilecektir.**
14. İl Müdürlükleri, çalışma takviminin başlangıcında **İl Müdürünün başkanlığında**, konu ile ilgili tüm sorumluların katılımlarıyla toplantı düzenleyerek, aşılama programını kolaylaştırıcı ve hızlandırıcı tüm tedbirleri alacaktır. Toplantıda alınan kararlar yazılı olarak il müdürlüğünde muhafaza edilecektir.
15. Hastalık şüphesi durumunda hastalığı takip eden veteriner hekim, en geç yirmi dört saat içinde Veteriner Bilgi Sistemine hastalık şüphe kaydı girecektir. Hastalığın bildirimi, Veteriner Bilgi Sisteminde hastalık onaylandıktan sonra sistemden alınacak olan bildirim çıktısı kullanılarak yapılacaktır. Sistemden alınan bildirim çıktıları imzaları tamamlandıktan sonra il/ilçe müdürlüğünde muhafaza edilecektir. İlçelerden bildirimler mail yoluyla sadece il müdürlüğüne hitaben yapılacaktır. İlçe Müdürlüklerinden il müdürlüğüne gelen bildirimlere istinaden il müdürlüğünce Veteriner Bilgi Sisteminde yer alan hastalık takip ekranından "Çıktı Al" bölümünden çıktı alınarak Şube Müdürünce imzalandıktan sonra dosyasında muhafaza edilecektir. **Bakanlığa ve enstitü müdürlüğüne e-posta ve resmi yazı ile evrak gönderilmeyecektir.** Hastalık bildirimleri ve Veteriner Bilgi Sistemine kayıtları ile ilgili epidemiyolojik tanımlamalar **EK-2 ve EK-3'** te verilmektedir.
16. **Hastalıktan ari işletme çalışmaları haricinde enstitü müdürlükleri tarafından gönderilen laboratuvar sonuç raporunda antikor pozitiflik tespit edilmesi durumunda hastalık çıkışı yapılmayacaktır.**
17. Koruma ve Kontrol Uygulamaları Cetveli il ve ilçe müdürlükleri tarafından takip eden ayın ilk haftası **Veteriner Bilgi Sistemine** girilecektir. Her ilçe müdürlüğü kendi

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

ilçesinin cetvelini ilgili bölüme kaydettikten sonra “**Raporlar/ Koruma ve Kontrol Uygulamaları Cetvel Raporu**” çıktısını alacak, imzalayarak dosyasında muhafaza edecektir. Ayrıca e-posta yoluyla il müdürlüğüne gönderecektir. İl Müdürlükleri merkez ilçe verilerini girecek, tüm ilçelerin giriş yaptığından emin olduktan sonra aynı raporu sistemden il toplamı olarak alacak, imzalayarak ilçe raporları ile birlikte dosyasında muhafaza edecektir. Koruma ve Kontrol Uygulama Cetvelleri evrak olarak Genel Müdürlüğe gönderilmeyecek, Genel Müdürlük tarafından sistem üzerinden kontrol edilecektir.

18. Bakanlık Enstitü Müdürlükleri ve Özel Veteriner Teşhis Laboratuvarlarınınca teşhisi yapılan ihbarı mecburi hastalıklar, mucadele@tarimorman.gov.tr, epidemioloji@tarimorman.gov.tr ve il müdürlüklerinin resmi e-posta adresine elektronik posta ile bildirilecektir. Hastalığın çıktığı yerin il/ilçe müdürlüğüne ve Bakanlığa elektronik posta ile bildirimden sonra resmi yazı ile rapor gönderilecektir. **Ayrıca Bakanlık Enstitü Müdürlükleri tarafından tespit edilen ihbarı mecburi olan ya da olmayan her türlü hayvan hastalığı için her ayın ilk haftası Genel Müdürlüğümüzde olacak şekilde EK-8’ de yer alan “Numune Teşhis Bilgileri Formu” doldurularak öncelikle mucadele@tarimorman.gov.tr adresine excel formatında daha sonra resmi yazı ile gönderilecektir.**
19. Hayvanların Tanımlanması ve Veteriner Biyolojik Ürün Uygulama Ücreti Makbuzu ve tutulan defterler il müdürlüklerince bastırılacak, Bakanlıktan talep edilmeyecektir. Hayvanların tanımlanması ve Veteriner Biyolojik Ürün Uygulama Ücreti Makbuzlarının serbest veteriner hekimlere kıymetli evrak olarak bedeli mukabilinde verilmesi ve aşılama bu makbuza yazılması sağlanacaktır. **Makbuzun Cilt Numarası “yıl/il kodu/sıralı numara” şeklinde düzenlenecektir.**
20. Hayvan hastalık ve zararlıları ile mücadelede kullanılan alet ve malzemeler öncelikle İl ve ilçe müdürlükleri imkânları ile tedarik edilecektir. Tedarik edilemeyecek ve zorunlu kullanılması gereken alet-malzeme ve veteriner sağlık ürünü talepleri sadece Genel Müdürlüğe yapılacak, malzemelerin kargo ile gönderilmesinin istenip istenmediği bildirilecektir. **Genel Müdürlüğün tahsisi dışında Merkez İkmal Müdürlüğünden malzeme talep edilmeyecektir.**
21. Hastalıklar ile mücadelede kullanılmak üzere gönderilmiş olan makine, alet ve sarf malzemeleri hastalıkla mücadele amacı dışında kullanılmayacak olup makinelerin bakımları düzenli yapılacaktır. Tüm malzemeler bir depoda düzenli şekilde muhafaza edilecek, depo anahtarı ilgili personellerde bulunacaktır. Makine kullanımları ilgili tüm personele öğretilerek acil durumlarda sıkıntı oluşmasına izin verilmeyecektir.
22. **İl/ilçe Müdürlükleri, Sığır Tüberkülozu ve Ruam hastalıklarının kontrolünde kullanılan analog/dijital deri kalınlığını ölçen kumpasların doğru ölçüm yapabilmesi amacıyla kalibrasyonlarını yılda en az bir kez yaptıracaklardır.**
23. Veteriner Teşhis ve Analiz Laboratuvarları Yönetmeliği’ ne göre Bakanlıkça ruhsatlandırılmamış Veteriner Fakülteleri laboratuvarlarının hastalık bildirimleri sonrasında hastalık çıkışı yapılmayacak, ancak kordon ve karantina tedbirleri uygulanacaktır. Bu tedbirler, resmi veteriner hekimce alınan marazi maddeye istinaden, hastalık ile ilgili Ulusal Referans Laboratuvarca (URL) hastalık hakkında rapor verilinceye kadar sürdürülecektir. Alınan tedbirler URL tarafından hastalığı teyidi durumunda hastalık sönüşüne kadar devam ettirilecek, teyit etmemesi durumunda ise sonlandırılacaktır.
24. İl ve İlçe Müdürlükleri enstitülere marazi madde gönderirken Veteriner Bilgi Sistemindeki Numune Takip Sistemi içerisinde bulunan marazi madde gönderme protokolünü oluşturacaklar ve bu protokolün çıktısını alarak numuneye birlikte ilgili

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

Enstitü Müdürlüğüne göndereceklerdir. Trakya'ya sevk edilecek hayvanlardan alınan numuneler, hastalıktan ari işletmelerden alınan numuneler ve ithal edilen hayvanlardan alınan numuneler gibi bir işletmeden 5 adetten fazla numune gönderilmesi durumunda bu numuneler için NTS üzerinde protokol oluşturulmayacak ve numuneler sisteme kaydedilmeyecektir. Bu numuneler için il ve ilçe Müdürlükleri **Marazi Madde Gönderme Protokolünü (EK-5)** dolduracaktır. Tazminatlı hastalıklarda test materyalleri mutlak surette il/ilçe müdürlükleri kanalı ile ilgili enstitü müdürlüğüne gönderilecektir.

25. Hastalık ihbarı ve marazi maddenin Bölge Veteriner Kontrol Enstitü Müdürlüklerine ulaştırılmasında yaşanan sıkıntılar hastalıklarla mücadelemizi olumsuz yönde etkilemektedir. Bu çerçevede, hayvan hastalıkları ile mücadelenin etkin bir şekilde yapılabilmesi için, hastalık şüphesi ile alınan marazi maddelerin, enstitü müdürlüklerimizin **"Numune Gönderme Kriterleri"** göz önünde bulundurularak ilgili enstitü müdürlüklerine gönderilmesi gerekmektedir. Ayrıca özellikle **Kuş Gribi, Kuduz, Şarbon vb. zoonoz hastalıklarda** alınan marazi maddelerin **il müdürlüğü resmi araçları ile en kısa sürede** ilgili enstitü müdürlüklerine ulaştırılması sağlanacaktır.
26. Koruyucu aşılama çalışmaları tüm il ve ilçelerde Bakanlık tarafından **EK-6' da** belirtilen tarihler arasında yapılacaktır.
27. Veteriner biyolojik ürünler ile kulak küpesi, mikroçip gibi tanımlama hizmetleri için alınacak ücretler Bakanlık Makamından alınan ve yürürlükte olan "Hayvanların Tanımlanması İle Veteriner Biyolojik Ürünlerin Uygulama Ücretleri Olur'u" çerçevesinde alınacak ve söz konusu ücretler için uygulama sonunda "Hayvanların Tanımlanması ve Veteriner Biyolojik Ürün Uygulama Ücreti Makbuzu" (**EK-13a - EK-13b**) düzenlenecektir. Makbuz üç nüsha ve üzerindeki tüm bilgiler eksiksiz olacak şekilde doldurulacaktır. Makbuzun ilk nüshası uygulama yerinde hayvan sahiplerine imza karşılığı verilecek, ikinci nüsha uygulayıcıda kalacak olup, üçüncü nüsha ise koçanı ile birlikte il/ilçe müdürlüklerinde saklanacaktır. Makbuz üzerinde silinti, kazıntı ve değişiklik yapılmayacaktır.
28. Aşılamanın istenen hedeflere ulaşmasının sağlanması ve yetiştiricilerin farkındalığının artırılması için il/ilçe müdürlüklerince eğitim faaliyetleri yanında, yetiştiricilere 5996 sayılı Kanunun ceza hükümleri de hatırlatılacaktır. 2019 yılı için uygulanacak idari para cezaları **EK-32'de** belirtilmiştir.
29. Balık yetiştiricilerine hastalıklar, çiftliklerde alınması gereken koruyucu önlemler, aşı, ilaç, antiseptik ve dezenfektan kullanımı hakkında bilgi verilecektir. Balık aşuları da diğer aşular gibi veteriner hekim ve yardımcı sağlık personelinde uygulanacaktır.
30. Daha önceden mallein testi yapılmayan hayvanlara test yapılacak ve tek tırnaklı hayvan kimlik belgelerinin düzenlenmesine devam edilecektir. Söz konusu kimlik belgeleri hayvanların satılması veya sahip değiştirmesi durumunda yeni sahibi adına güncellenecektir.
31. Safkan Arap ve İngiliz Atlarının Soy Kütüğü, Kayıtları, İthalat ve İhracatı Hakkındaki Yönetmelik hükümlerine göre damızlık olarak kullanılacak aygır ve kısraklar için **"Damızlık Belgesi"** düzenlenmesinde **EK-7a' da** yer alan hususlara dikkat edilecektir. Yurt dışından ithal edilerek damızlıkta kullanılmak istenen aygır ve kısraklar için, damızlık belgesi müracaat tarihinde, uluslararası referans laboratuvarında son 60 gün içerisinde gerçekleştirilmiş test sonuçlarına göre **Equine Viral Arteritis, Ruam, Durin ve Salmonella Abortus Equi** hastalıklarından menfi olduğu belgelenen hayvanlara sertifika tanzim edilecek, Türkiye'de yeniden test yaptırılması istenmeyecektir. Söz konusu hastalıkların tamamı yerine bir kısmına ait test sonuçları varsa, onlar kabul

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

edilecek, diğerleri için ulusal laboratuvarlarda test yaptırılacak ve sonuçları menfi bulunanlara damızlık sertifikası tanzim edilecektir.

- 32.** 5996 sayılı Kanunu'nun 9. maddesi 1. fıkrasında "Hayvan sahipleri veya bakımından sorumlu kişiler, hayvan refahının sağlanması amacıyla, hayvanların barınma, bakım, beslenme, sağlık ve diğer ihtiyaçlarını karşılamak, sorumluluklarındaki hayvanların insan, hayvan ve çevre sağlığı üzerinde oluşturabilecekleri olumsuz etkilere karşı gerekli önlemleri almakla yükümlüdür." hükmü yer almaktadır. Söz konusu hüküm, bulaşıcı hayvan hastalıkları nedeniyle karantina uygulanan işletmelerde oluşan katı ve sıvı atıkların, çevreyi kontamine ederek, hayvan hastalıklarının yayılmasına yol açmasına karşı alınacak tedbirler çerçevesinde Bakanlığımıza sorumluluk yüklemektedir. Bu kapsamda 5996 sayılı Kanun'un ilgili hükmünün hayvancılık işletmelerinin çevre sağlığına olan etkileri doğrultusunda hayvan hastalıklarının yayılmasının önlenmesi ile sınırlı olduğu, hayvancılık işletmelerinden oluşan katı ve sıvı atıklar ile koku gibi çevresel etkilerin ise 2872 sayılı Çevre Kanunu gereğince Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın sorumluluğundadır.
- 33.** Yetiştiricilerin isteği üzerine faaliyette bulunan hayvancılık işletmelerine aşağıda belirlenmiş hayvan refahı açısından minimum standartları taşımaları halinde **EK-24'te** yer alan "Hayvancılık İşletmesi Faaliyet Belgesi" düzenlenecektir.
- İşletme TÜRKVET kayıt sistemine kayıtlı olmalıdır.
  - Sığır cinsi ile koyun ve keçi türü hayvanların tamamı küpelenecek TÜRKVET' te kayıt altına alınmış olmalıdır.
  - İşletmede kullanılan içme ve kullanma suyu şebeke suyundan değil de kuyu, artezyen, kaynak suyu gibi bir su kaynağından getiriliyorsa su analiz raporu alınmalı ve bu analizler yılda bir kez tekrarlanmalıdır.
  - İşletme binası kontaminasyon riski taşımamalı, ahır zemini ve duvarlar kolay temizlenebilir olmalıdır.
  - İşletme binası yeterli aydınlatma ve havalandırmaya sahip olmalıdır.
  - Değişik hayvan türleri bir arada bulundurulmamalıdır.
- 34.** Hayvan sağlığı çalışmalarında kullanılan kayıt defterlerinin (Klinik Muayene, Aşı Serum Sarf, Kuduz Müşahede, Kuduz Kayıt, Ruam Kayıt gibi) düzenli olarak tutulması sağlanacaktır. Defterler Bakanlıktan talep edilmeyecek, il müdürlükleri tarafından bastırılacaktır. Veteriner Bilgi Sisteminin tüm il/ilçe müdürlüklerimizce aktif olarak kullanılması gerektiğinden, söz konusu sisteme kaydedilen veriler için ayrıca kayıt defteri tutulmayacaktır. Veteriner Bilgi Sistemine kayıt edilmesi gereken tüm veriler zamanında ve eksiksiz olarak işlenecektir. Kayıtların işlenmesinden ilgili personel, kontrolünden il müdürlüklerinde Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su ürünleri/Hayvan Sağlığı ve Yetiştiriciliği Şube Müdürü, ilçe müdürlüklerinde ise İlçe Müdürü sorumludur.
- 35.** TÜRKVET' te yer alan Bakanlığımızdan ruhsatlı hayvan pazar ve borsaları ile kesimhanelere ait bilgiler güncellenecek, ruhsatlı olmayan hayvan pazar ve borsaları ile kesimhaneler TÜRKVET'te kapalı duruma getirilecektir.
- 36.** İhbarı zorunlu hastalık mihraklarında bulunan ve kesime elverişli olan klinik belirti göstermeyen hayvanlar, bulaşmaya engel olacak tüm önlemlerin alınması şartı ile en yakın kesimhaneye ya da hayvan sahibinin talebi ve il/ilçe müdürlüğünün uygun gördüğü kesimhaneye sevk edilebilecektir Kesimhanelerde görevli resmi veteriner hekimler, ihbarı zorunlu hastalıklardan şüphe ettiğinde, bağlı bulunduğu il/ilçe müdürlüğü aracılığı ile Veteriner Kontrol Enstitü Müdürlüğüne numune gönderecek ve sonuç kesinleşene kadar ilgili hayvanın bulunduğu işletmeye geçici kordon konulacaktır.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

37. İhbarı zorunlu hastalıklardan ölen veya öldürülen hayvanlar gömülerek imha edilecek ise akarsuları ve yer altı sularını kontamine etmeyecek şekilde, iki metre derinliğinde çukurlar açılarak üzerlerine sönmemiş kireç dökülerek gömülecektir. Mümkün olmadığı hallerde tamamen yakılarak imha edilecektir.
38. TÜRKVET hayvancılık işletmelerinde birden fazla sürü kaydı yapılması için uygundur. Fiziksel durumu uygun ve hayvan sayısı yüksek işletmelerde oluşturulan sürü kayıtları üzerinden hastalık takibi yapılması ve sürdürülebilir hayvancılığın tesis edilmesi Genel Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir. Özellikle karantina süresi uzun olan sığır tüberkülozu, sığır brusellozu ve kuduz hastalıklarında, hastalık tespit edilen hayvanın bulunduğu sürüde, hastalık takibinin yapılması ve tüm işletmenin kısıtlamalara tabi tutulmaması hastalığın takibine engel olmadığı gibi işletmenin faaliyetini sürdürebilmesi için de gereklidir. Bu nedenle sürü oluşturulabilecek şartlara sahip işletmelerde çıkan hastalıklar sonrasında, hastalık çıkan hayvanla temasta bulunan sürülerde, hastalık kısıtlamaları uygulanacak, işletmenin diğer sürülerinde kısıtlama uygulanmayacaktır. Hastalık çıkışları şimdye kadar olduğu gibi işletme üzerinden yapılacak ancak ilgili sürüde kısıtlamaların ve hastalık takibinin yapıldığı, hastalık çıkış raporunun açıklama bölümünde belirtilecektir.
39. Şap Enstitüsü Müdürlüğü, Etlik Veteriner Kontrol Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü, Veteriner Kontrol Enstitüsü Müdürlükleri ve Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri/Hayvan Sağlığı ve Yetiştiriciliği Şube Müdürlükleri gerek kendi aralarında gerekse Genel Müdürlükle haberleşmede Bakanlığımız tarafından kendilerine tahsis edilen .....@tarimorman.gov.tr uzantılı resmi elektronik posta adreslerini kullanacaktır.
40. Veteriner Bilgi Sistemi kullanıcılarına verilen yetkiler il sistem sorumlularınca takip edilecek, yetki verilmeden **EK-37'** de yer alan Veteriner Bilgi Sistemi Kullanıcı Sözleşmesi imzalatılacaktır. İl sistem sorumlularının kullanıcı sözleşmeleri görev değişikliği oldukça, diğer personelin her takvim yılının başında yenilenecektir. İl sistem sorumlularının kullanıcı sözleşmeleri Genel Müdürlüğe gönderilecek, diğer personelin kullanıcı sözleşmeleri ise il müdürlüklerinde muhafaza edilecektir.
41. Kanatlı Bilgi Sistemi kullanıcılarına verilen yetkiler il sistem sorumlularınca takip edilecek, yetki verilmeden **EK-38'** de yer alan Kanatlı Bilgi Sistemi Kullanıcı Sözleşmesi imzalatılacaktır. İl sistem sorumlularının kullanıcı sözleşmeleri görev değişikliği oldukça, diğer personelin her takvim yılının başında yenilenecektir. İl sistem sorumlularının kullanıcı sözleşmeleri Genel Müdürlüğe gönderilecek, diğer personelin kullanıcı sözleşmeleri ise il müdürlüklerinde muhafaza edilecektir.

B- AŞILARIN TEMİNİ, UYGULAMALARI VE PROGRAMLI AŞILAMALAR

1. Bakanlığımız aşılama programı çerçevesinde, ilgili enstitü müdürlüklerimizce üretilen Brusella, Şap, Mavidil, Şarbon, PPR ve Koyun-Keçi Çiçek hastalığı ile LSD hastalığında kullanılacak Koyun-Keçi Çiçek aşılıarı için, ilgili enstitü müdürlüğünce ücret talep edilmeyecektir.
2. Aşılama programı kapsamında bulunan ve Bakanlığımız bütçe imkanları ile temin edilen Kuduz ile döner sermaye işletmesi tarafından temin edilen LSD hastalığında kullanılacak Koyun-Keçi Çiçek aşısı il müdürlükleri tarafından ücretsiz olarak uygulanacak olup, söz konusu aşılar bağlı olunan enstitü müdürlüğünden alınacaktır.
3. Enstitü Müdürlüklerimizce üretilen Şap, PPR vb. aşılar, Şap Enstitüsü ve Etlik Veteriner Kontrol Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürlüklerine ait araçlarla ilin bağlı olduğu Veteriner Enstitü Müdürlüklerine gönderilecek, il müdürlüklerimizce söz konusu

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

aşilar enstitü müdürlüğünden teslim alınacaktır. Aşıların gönderilme zamanı, programın başlangıç tarihlerine göre planlanacaktır.

4. İl Müdürlükleri Hayvan Hastalık ve Zararlıları ile Mücadele Programı (Şap ve PPR hariç) ve program dışındaki aşıları, doğrudan aşı üretimi yapan enstitü müdürlükleri ile irtibat sağlayarak temin edeceklerdir. Aşılar ısıya karşı hassas olduğundan, il müdürlüklerince enstitü müdürlüklerinden teslim alınacak veya enstitü müdürlükleri tarafından il müdürlüklerine soğuk zincir şartlarına uygun şekilde ulaştırılması sağlanacaktır. Aşılar etiket ve prospektüs bilgilerine göre muhafaza edilecektir.
5. Aşılama sırasında kontaminasyon riskinin en az düzeye indirilmesi amacıyla gerek personel gerekse araçlar ile hastalıkların bulaşmasının engellenmesi için gerekli tedbirler alınacaktır. Aşı şişesinde bir uç, enjektörde ayrı bir uç kullanılmasına özen gösterilecektir. Yapılabildiği ölçüde her hayvan için tek kullanımlık enjektör veya ayrı uç kullanılacak, kullanılmadığı durumlarda ise enjektör ucu işletmeden işletmeye mutlaka değiştirilecektir. Kullanılan boş aşı şişeleri ve iğne uçları hastalıkların yayılmasına neden olmamak amacıyla uygulama yerleri, köy ve mahallelerde bırakılmayacaktır.
6. Enstitü Müdürlüklerimizce, yapılan saha çalışmalarının sonuçlarına göre hayvanların farklı uygulama bölgelerine, ayrı ayrı enjektör kullanılmak şartı ile aynı anda uygulanabilecek programlı aşılar aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

HAYVANLARA AYNI ANDA UYGULANABİLECEK AŞILAR

Büyükbaş Aşılama	Şap-Brusella
	Şap-LSD
	Şap-Kuduz
	Şap-E. Coli
Küçükbaş Aşılama	PPR-Koyun Keçi Çiçeği
	PPR-Mavidil
	PPR-Şap
	Şap- Koyun Keçi Çiçeği

7. Bireysel olarak Bakanlıkça ihbarı zorunlu olarak tespit ve ilan edilen hastalıklara karşı koruyucu aşılama yapacak serbest veteriner hekimler, aşılama öncesi aşılama yeri ve zamanını, aşı uygulanacak hayvan nevi ve sayılarını il/ilçe müdürlüklerine bildireceklerdir.
8. Hayvancılık işletmelerinde görev yapan veteriner hekimlerin aşı uygulaması yapabilmesi için Veteriner Tıbbi Ürünler Hakkında Yönetmelik ile Veteriner Ecza Depoları, Perakende Satış Yerleri (Veteriner Hekim Muayenehane, Poliklinik ve Hayvan Hastaneleri) ile Toptan Veteriner Tıbbi Ürün Temin Eden Hayvancılık İşletmelerinin İzin ve Denetimleri Talimatına ek olarak bu Genelge'de konu ile ilgili belirtilen hükümler yerine getirilmelidir. İşletme veteriner hekimleri uyguladıkları aşılama her ayın ilk haftasında Bakanlık il/ilçe müdürlüklerine bildirmelidir.
9. Serbest veteriner hekim, işletme veteriner hekimleri ya da resmi veteriner hekim, veteriner sağlık teknikeri/teknisyenleri tarafından yapılan aşılama Veteriner Bilgi Sistemine, uygulamadan sonraki 10 gün içerisinde kayıt edilmelidir. Bu süre içerisinde sisteme kayıt edilmemiş aşı uygulamaları, uygulanmamış kabul edilir.
10. İhbarı zorunlu hastalıklara karşı yapılan aşılama esnasında ya da sonrasında oluşabilecek alerjik reaksiyonlarda kullanılmak üzere gerekli ilaçlar aşılama ekibinin yanında hazır bulundurulacaktır.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

11. Bakanlıkça programlanan aşılama, il müdürlüğü ile bölge veteriner hekimleri odası arasında yapılacak protokol çerçevesinde serbest veteriner hekimler tarafından yapılabilecektir.
12. Aşılama programı onaylanan Veteriner Hekim Odaları program dâhilindeki yerleşim birimlerinde bulunan küpeli ve küpesiz tüm büyükbaş/küçükbaş hayvanları aşılama olacak olup, Bakanlıkça belirlenen uygulama ücreti haricinde herhangi bir ücret alınmayacaktır. Aşılama sonrasında Hayvanların Tanımlanması ile Veteriner Biyolojik Ürün Uygulama Ücreti Makbuzu tanzim edilecek ve uygulanan aşılama Veteriner Bilgi Sistemine girişi yapılacaktır. Sisteme erişim için şifresi bulunmayan ve aşılama programı onaylanmış serbest veteriner hekimler, şifre tahsisi için il/ilçe müdürlüklerine başvurur. Gerektiğinde aşının etkinliğini kontrol etmek amacıyla test ve analiz için aşılama hayvanlardan kan alınıp ilgili enstitü müdürlüğüne (Şap Enstitüsü Müdürlüğü, Pendik Veteriner Kontrol Enstitüsü Müdürlüğü) bağışıklık kontrolü yaptırılır.
13. Genelge ekindeki İllere Göre Mücadele Programında yer alan ilçe bazlı aşılama programları Veteriner Bilgi Sisteminde yer alan Aşılama →Aşı Programı→Aşı Programı-Ekle ekranından kaydedilecektir.
14. Aşılama dönemlerinde uygulanan aşılama Veteriner Bilgi Sisteminde yer alan Aşılama →Güncel Aşı Bilgisi→Aşı Bilgisi-Ekle ekranından günün sonunda veya bir gün sonra kaydedilecek, aynı ekranda yer alan raporlama kısmından il/ilçe müdürlükleri ve Genel Müdürlükçe takip edilecektir. Kampanya sonunda ise **EK-20**'de yer alan form kullanılarak bir kez yazılı olarak Genel Müdürlüğe gönderilecektir. Söz konusu aşılama rakamları ile veri tabanına işlenen rakamlar uyumlu olacaktır.
15. Aşılama Kampanyaları öncesi paydaşlara bilgilendirme ve bilinçlendirme çalışması yapılacaktır. Kampanyalarla ilgili olarak hazırlanan ve il müdürlüklerine gönderilen hastalıklara karşı uygulanan aşılama özendirici afiş, liflet, broşürlerin yetiştiriciye ulaştırılması, Radyo ve TV spotlarının kampanya dönemlerinde Radyo ve Televizyonlarda yayımlanması sağlanacaktır.
16. Türkiye Jokey Kulübü'nün hastanesinin olmadığı illerde, Soy kütüğüne kayıtlı Safkan Arap ve İngiliz Atlarına Equine Influenza Virus, Equine Herpes Virus (EHV 1-4) ve Tetanoz hastalıklarına karşı yapılacak aşılama Bakanlığımız ve Türkiye Jokey Kulübü'nün işbirliğinde İl/İlçe Tarım ve Orman Müdürlüklerince gerçekleştirilecektir. İhtiyaç duyulacak aşılama Türkiye Jokey Kulübü tarafından temin edilecektir.
17. Bakanlığımız programlı aşılama kapsamında oluşan aşı zayilerinin döner sermaye işletmesince karşılanabilmesi için 20.06.2018 tarih ve E.1839697 sayılı Destek Hizmetleri Daire Başkanlığının yazısı doğrultusunda işlem tesis edilecektir. Aşı zayilerinin döner sermaye işletmesince karşılanabilmesi için uygulama esnasında oluşması gerekir. Bunun dışında personele teslim edilen aşının eksik tatbik edilmesi, kaybolması ve personelin ihmal ve suistimali sonucu oluşan kayıp durumları aşı zayisi olarak döner sermaye işletmesince karşılanmayacaktır. Uygulama esnasında oluşan aşı zayileri ile ilgili olarak, aşılama döner sermaye işletmesi ambarlarından yazılı veya zimmet karşılığı teslim edilmesi ve Bakanlığımız Döner Sermaye İşletmeleri Uygulama Yönetmeliğinin 30 uncu maddesi gereğince kurulan ambar sayım komisyonunda aşı mevcudunun tespitinde Hayvan Sağlığı ve Yetiştiriciliği Şube Müdürlüğünde görevli üye personelin yer alması gerekmektedir. Ayrıca uygulama esnasındaki aşı kayıplarının ilgili Yönetmeliğinin 44 ve 46'ncı maddelerine göre terkin edilmesi ve kayıtlardan çıkarılması için gerekli teknik raporların Hayvan Sağlığı ve Yetiştiriciliği Şube Müdürlüğünce oluşturulacak komisyonca hazırlanarak döner sermaye işletmesine iletilmesi gerekmektedir.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIğI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

C- DENETİM VE KONTROL

1. 2018/01 sayılı Hatalıktan Ari İşletmeler Genelgesine uygun olduğu belirlenen süt çiftlikleri, ilgili Genelge kapsamında Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri/Hayvan Sağlığı ve Yetiştiriciliği Şube Müdürlüğü tarafından yılda en az 2 (iki) kez denetlenecektir.
2. Kuluçkahane ve damızlık kanatlı işletmeleri ile ilgili çalışmalar Kuluçkahane ve Damızlık Kanatlı İşletmeleri Yönetmeliği ile Uygulama Talimatı hükümlerine göre yürütülecektir. Damızlık Kanatlı İşletmelerinin sağlık kontrollerinde faal kümes adedi dikkate alınacaktır.
3. Kanatlı hayvan bulunduran işletmeler, ticari amaçlı yumurta veya kanatlı eti üretiyor ise, hayvan sayısına bakılmaksızın, ticari işletme olarak ele alınacak ve "Ticari Etlik ve Yumurtacı Kanatlı İşletmelerinin Biyogüvenlik Talimatı" kapsamında denetlenecektir. Biyogüvenlik Talimatına göre önlemleri yetersiz olan kanatlı işletmelerinde bulunan kümeslere HAYBİS'te bulunan Kanatlı Bilgi Sistemi uygulamasından biyogüvenlik kısıtı konacaktır. Söz konusu ticari işletmelerde 50 adetten az kanatlı hayvan bulunuyor ise Biyogüvenlik Talimatında belirtilen ölü-imha çukuru, farklı yaştaki hayvanlar ve civciv sevkine ilişkin hükümleri dikkate alınmayacaktır.
4. Biyogüvenlik Talimatı kapsamında il müdürlükleri programa aldıkları ve denetledikleri kümes sayılarını her yıl Kanatlı İşletmeleri Faaliyet Raporu **(EK-10c)** kullanılarak Temmuz ve Ocak aylarının 20'sine kadar faaliyetlerini iki dönem halinde Genel Müdürlüğe üst yazı ile bildireceklerdir.
5. "İhbarı Mecburi Tavuk Vebası (Avian İnfluenza) Hastalığından Ari Bölgelerin Tanımlanması ve İlanı Hakkında Talimat" kapsamında kuluçkahaneler, damızlık kanatlı işletmeleri, ticari yumurtacı işletmeler, ticari etlik işletmeler, yem işletmeleri, kanatlı kesimhaneleri ve sulak alanlar için istenen ve ilgili Talimatın ekinde yer alan tablolar her yıl 15 Ocak tarihine kadar excel ortamında öncelikle mucadele@tarimorman.gov.tr adresine, yazılı olarak ise Genel Müdürlüğe gönderilecektir.
6. "İhbarı Mecburi Tavuk Vebası (Avian İnfluenza) Hastalığından Ari Bölgelerin Tanımlanması ve İlanı Hakkında Talimat" kapsamında yapılan pasif surveye ait sonuçlar Temmuz ayının ilk haftası ile Aralık ayının son haftası Genel Müdürlüğe gönderilecektir.
7. Arı hastalıkları yönünden il genelinde bulunan arı işletmelerinin en az % 10'u (Basit Tesadüfi Örnekleme Yöntemi ile belirlenecektir) ihbarı mecburi arı hastalıkları yönünden ilkbahar ve sonbaharda olmak üzere yılda en az iki kez denetlenecektir. Denetimi yapılan arı işletmeleri ile ilgili sonuçlar "Arı İşletmeleri Faaliyet Raporunda" **(EK-10a)** yer alan form kullanılarak Temmuz ve Ocak aylarının 20' sine kadar Genel Müdürlüğe gönderilecektir.
8. Temel petek üretim yerleri özellikle üretim sezonu dönemlerinde ve yılda en az iki kez denetlenerek gerekli numuneler alınacaktır. Alınan numunelerde hastalık tespiti halinde ilgili mevzuata göre işlemler yapılacak, yapılan iş ve işlemler "Temel Petek Üretim Yerleri Kontrol Raporunda" **(EK-10b)** belirtilecektir.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

Ç- EĞİTİM, YAYIM VE BİLGİLENDİRME

1. Bu Genelge'nin yayınlanmasından itibaren 15 gün içerisinde il müdürlüklerince; resmi veteriner hekimlere, serbest veteriner hekimlere, belediye ve özel kesimhane veteriner hekimlerine Genelge ile ilgili eğitim çalışması yapılacaktır. Yapılan eğitime ait tutanak ve katılımcı listeleri Genel Müdürlüğümüze gönderilecektir.
2. Hayvan sağlığı hizmetlerinin daha etkin ve verimli yürütülmesini sağlamak için mevzuat ve uygulamalar konusunda il müdürlükleri tarafından, hayvan satış yeri yetkililerine, hayvan yetiştiricileri, kasap, celep ve hayvan taşımacılığı ile uğraşan kişilere yönelik eğitim çalışması yapılacaktır.
3. Jandarma ve Emniyet Teşkilatları ile ilgili diğer kuruluşlara belgesiz ve kaçak hayvan hareketleri konusunda eğitim verilecek, söz konusu kurum ve kuruluşlarla işbirliği ve gerekli koordinasyon sağlanacaktır.
4. Program kitapçığımızda yer alan hizmet içi eğitim programı enstitü müdürlükleri tarafından gerçekleştirilecek, eğitimi takiben katılanların bilgilerini içeren **EK-11** (HİEBİS Eğitimi Katılımcı Bilgi Formu) doğrultusunda enstitü eğitim sorumlusu tarafından katılımcılar HİEBİS'e eklenecektir. Yapılan tüm eğitimler kayıt altına alınacak, verilen sertifika kopyaları ile katılımcı listeleri dosyalararak muhafaza edilecektir.
5. Genel Müdürlüğümüzce hazırlanarak il/ilçe müdürlüklerimize yayım amaçlı gönderilen TV ve radyo spotlarının, afiş, broşür ve lifletlerin hedef kitleye ulaşmasında azami gayret sarf edilecektir. Eğitim ve yayım çalışmalarında görsel ve yazılı basından azami ölçüde yararlanılacaktır.
6. Bal arılarının zirai mücadele ilaçlarından en az etkilenmesini sağlamak amacıyla Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri/Hayvan Sağlığı ve Yetiştiriciliği Şube Müdürlükleri, Bitkisel Üretim ve Bitki Sağlığı Şube Müdürlüklerinden alacakları bitki hastalık ve zararlıları ile mücadele dönemlerine ait bilgileri illerinde konaklayan arıcılara aktaracaklardır.
7. Kanatlı işletmelerinde yapılacak kontrollerle ilgili olarak kümes işletmecilerine ve kümesten sorumlu veteriner hekimlere yönelik eğitim çalışmaları yapılacaktır.
8. İl Müdürlükleri ve Enstitü Müdürlüklerine gönderilen genelge, kitap, broşür gibi eğitim materyallerinin ilgili tüm personele duyurulması sağlanacak, eğitici filmlerin yerel televizyonlarda yayınlanması için çaba sarf edilecektir.
9. Sığır Cinsi Hayvanların Tanımlanması, Tescili ve İzlenmesi Yönetmeliği ile Koyun ve Keçi Türü Hayvanların Tanımlanması, Tescili ve İzlenmesi Yönetmeliği'nin uygulanmasına yönelik olarak hayvan yetiştiricileri, kasaplar, celepler, hayvan taşımacılığı ile uğraşan kişiler, kesimhane sahipleri, hayvan satış yeri yetkilileri ve ilgili tüm diğer şahıslara eğitim verilecek, görsel ve yazılı basın yoluyla gerekli duyurular yapılarak konu ile ilgili olarak afiş, broşür, liflet ve yetiştirici mektupları hazırlanıp yetiştiricilere ulaştırılacaktır. Özellikle doğum, ölüm, kesim ile işletmeye giren ve çıkan hayvanlara ilişkin bilgilerin zamanında bildirim konusunda yetiştiricilere eğitim verilecek, söz konusu bildirimleri yapmadıkları takdirde cezai müeyyide uygulanacağı yazılı olarak bildirilecek, konu ile ilgili afiş ve broşür bastırılacaktır.
10. TÜRKVET, Veteriner Bilgi Sistemi ve Kanatlı Bilgi Sisteminin kullanılmasına yönelik; veteriner hekim odalarına, serbest veteriner hekimlere, birliklere, şifre tahsis edilen işletmelere, kesimhane ve hayvan satış yeri yetkililerine eğitim verilecektir.
11. Enstitü Müdürlükleri tarafından eğitim ihtiyacı duyulan konularda enstitü personelinin diğer enstitü müdürlüklerine geçici görevlendirmesi yapılabilecektir.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIğI
Gıda ve Kontrol Genel M¼d¼rl¼đ¼

D- VETERİNER HİZMETLERİ

1. Veteriner Hekimlerin açmış oldukları muayenehane, poliklinikler, hayvan hastaneleri ile ev ve s¼s hayvanı üretim, satış, eğitim ve barınma yerlerine ait bilgiler, il m¼d¼rl¼kleri tarafından Veteriner Bilgi Sistemine işlenecektir. Söz konusu faaliyetlerle ilgili bilgiler gerek Bakanlığımızca y¼r¼t¼lecek faaliyetlerin planlanmasında gerekse de vatandaşlarımızın taleplerinin cevaplanması kullanıldığından very tabanında s¼rekli olarak g¼ncel bilgiler bulunması gerekmektedir. Veteriner Bilgi Sistemi Bilgileri g¼ncel olmayan il m¼d¼rl¼kleri en kısa s¼rede bu faaliyet alanlarıyla ilgili bilgilerini g¼ncellemeleri gerekmektedir.
2. Veteriner Hekim Muayenehane ve Poliklinik Y¼netmeliđi gereği kliniklerde en fazla ¼ veteriner hekim, polikliniklerde ise en az d¼rt veteriner hekim çalışabildiğinden, Veteriner Bilgi Sistemi ¼zerinde toplam veteriner hekim sayısına sağlıklı olarak ulaşabilmek amacıyla Veteriner Bilgi Sistemine "veteriner hekim sayısı" butonu ilave edilmiştir. T¼m il m¼d¼rl¼kleri bilgilerini bu çerçevede g¼ncellemesi gerekmektedir.
3. **Serbest veteriner hekimlere y¼nelik yapılan denetim ve eğitimlerde d¼zenlenen "YILLIK DENETİM/EĞİTİM FORMU" bundan b¼yle Genel M¼d¼rl¼đ¼m¼ze g¼nderilmeyecek, il m¼d¼rl¼kleri b¼nyesinde muhafaza edilecektir.**
4. **Hayvan sağlığı hizmeti vermek isteyen Birlik, Vakıf, Dernek v.b kurum ve kuruluşlar, sahipli hayvanlara sağlık hizmeti vermek isteyen Belediyeler ile Veteriner Fak¼lteleri b¼nyesinde faaliyet g¼steren hayvan hastanelerinin, Hayvan Hastaneleri Y¼netmeliđi h¼k¼mlerine g¼re ruhsat almaları gerekmektedir.**
5. Ev ve s¼s hayvanlarının sağlıklı ortamlarda ¼retilmeleri, alınıp satılmaları, barındırılmaları ve eğitilmelerini temin etmek, hayvan hastalıklarının yayılmasını ¼nlemek, hayvanlardan hayvanlara ve hayvanlardan insanlara ge¼en hastalıklara mani olmak amacıyla, ev ve s¼s hayvanları üretim, satış, barınma ve eğitim yerleri etkin bir şekilde denetlenecektir.
6. Ev ve s¼s hayvanlarına ilişkin Y¼netmelik kapsamındaki iş yerlerinde, Bakanlığımızdan ruhsatlı muayenehane, poliklinik veya hayvan hastanelerinde çalışan ve Hizmet İçi Eğitim belgesine sahip veteriner hekimler çalışacaktır. İşyerlerinde çalışacak veteriner hekimler, Veteriner Hekimler Odası tarafından g¼revlendirilecek olup, s¼zleřmeleri odaların bilgisi dâhilinde yapıldıktan sonra noterden tasdik edilecektir. Veteriner hekimlerin çalışma saatleri ve alacakları ¼cretler ile bir veteriner hekimin ka¼ işyerine bakacağı T¼rk Veteriner Hekimleri Birliği tarafından B¼lge Veteriner Hekimler Odalarına bildirilmiştir. S¼zleřmelerde, veteriner hekimlerin işyerinde bulunacakları g¼n ve çalışma saatleri belirtilmiş olacak ve denetimlerde, veteriner hekimlerin bu g¼n ve saatlere uyup uymadıklarına dikkat edilecektir.
7. 1 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesine dayanarak, mevcut mevzuat h¼k¼mlerinin uygulanmasından sorumlu resmi veteriner hekimler, ¼ncelikle hayvan hastalıklarına karşı planlanan m¼cadele hizmetleri ile hastalık ihbarlarının değerlendirilmesini y¼r¼tmekle g¼revlidir. Resmi veteriner hekimler 657 Sayılı Kanun'a tabi olmaları nedeniyle, belirlenen mesai saatleri i¼inde hizmet vermekle y¼k¼ml¼ olmakla birlikte Bakanlığımız il/ilçe m¼d¼rl¼đ¼ne getirilen hayvanlar ile ¼zellikle ruhsatlı veteriner hekim muayenehanesi veya polikliniği olmayan yerlerde acil vakalarda hayvanların teşhis ve tedavi hizmetlerini, kurum amirlerince verilecek g¼revlendirme ile yapabilirler.
8. Veteriner Teşhis ve Analiz Y¼netmeliđinin 15'inci maddesine g¼re, Laboratuvarlar Bakanlıkça belirlenecek teşhiste metot birliği esaslarına ve metotların standartlarına

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

uymakla yükümlüdür. Bakanlığımız Bilim Kurulunca yapılan çalışmalar sonucunda "Teşhiste Metot Birliği Kitabı" oluşturulmuştur. Kitapta, metoda ait Standart Operasyon Prosedürleri (SOP) ve her metot için hangi güvenlik seviyesinde çalışılacağı belirlenmiştir. Veteriner Teşhis ve Analiz Laboratuvarları tarafından yapılacak teşhislerde, Teşhiste Metot Birliği Kitabında yazan metotlar kullanılacak olup, metot için belirlenmiş güvenlik seviyesi kriterlerine uyulması gerekmektedir. Bakanlığın bilgisi dışında yeni bir metot kullanılmayacak olup, yeni metot talep edilmesi halinde, söz konusu metoda ait "SOP" Genel Müdürlüğe gönderilecek ve Bilim Kurulu kabulünden sonra metodun kullanılmasına başlanacaktır.

9. Deneysel ve Diğer Bilimsel Amaçlar İçin Kullanılan Hayvanların Refah ve Korunmasına Dair Yönetmelik çerçevesinde il müdürlükleri, bölgelerinde kuruluş veya çalışma izni almamış deney hayvanı üretici, kullanıcı, araştırma yetkili veya tedarikçi kuruluşlarla irtibat kurarak izin almaları konusunda uyaracaktır. Uyarıya rağmen izin için başvuru yapmayan kuruluşlar hakkında yasal işlem yapılacaktır.
10. Sığır, koyun, keçi vb gibi çiftlik hayvanları ya da diğer omurgalı hayvanların da deneysel veya diğer bilimsel amaçlar için kullanılması durumunda Yönetmelik kapsamında çalışma iznine tabi olup; Bakanlığımızdan izin almaları gerekmektedir. Çalışma izinsiz omurgalı hayvan araştırma/geliştirme ve benzeri isimli çiftliği/merkezi bulunan Üniversiteler/gerçek ve tüzel kişilikler, kurum/kuruluşlar, Bakanlığımızdan çalışma izni alması gerektiği konusunda uyarılması, uyarıya rağmen izin için başvuru yapmayanlar hakkında yasal işlem tesis edilmesi gerekmektedir.
11. Deneysel ve Diğer Bilimsel Amaçlar İçin Kullanılan Hayvanların Refah ve Korunmasına Dair Yönetmelik çerçevesinde Çalışma İzni almış kuruluşların çalışma izin geçerliliği verilmiş tarihten itibaren 10 yıl olup, süresi bitmeye yakın kuruluşların il müdürlüklerince uyarılması ve yapılan başvuruların da süresi içinde tamamlanması konusunda gerekli hassasiyetin gösterilmesi gerekmektedir.
12. Çalışma izni verilmiş deney hayvanı kuruluşlarının denetimleri yılda en az bir kez bölge enstitü müdürlüğü ile il müdürlüklerinden oluşturulan veteriner hekimler tarafından denetlenecektir.
13. Deney hayvanı üretici/araştırma yetkili, kullanıcı ve tedarikçi kuruluşların bir önceki yıla ait istatistiki verileri il müdürlüklerince Yönetmelik ekindeki formlara uygun olarak toplanacak, il müdürlüklerince toplanan bu bilgiler en geç Ocak ayı sonuna kadar elektronik ortamda vetlab@tarimorman.gov.tr adresine e-posta ile takiben de yazılı teyitleri Genel Müdürlüğe gönderilecektir.
14. İl Müdürlükleri ilin bağlı olduğu enstitü müdürlükleri ile koordineli olarak yapılacak program dahilinde yılda en az bir kez Veteriner Teşhis ve Analiz laboratuvarlarını denetleyeceklerdir.
15. Bakanlığımızdan izin alan enstitüler ile diğer gerçek ve tüzel kişiler üçer aylık periyotlar halinde mart, haziran, eylül ve aralık aylarının sonunda o döneme ait teşhis faaliyetlerini Veteriner Teşhis ve Analiz Laboratuvarları Yönetmeliği ekindeki forma doldurarak elektronik ortamda vetlab@tarimorman.gov.tr adresine e-posta ile takiben de yazılı teyitlerini Genel Müdürlüğe göndermeleri gerekmektedir. Özel laboratuvarlar bu bilgileri il müdürlükleri vasıtasıyla göndereceklerdir.
16. Bakanlıktan muayenehane, poliklinik, hayvan hastanesi ile ev ve süs hayvanı üretim, satış, barınma ve eğitim yerleri ruhsatı veya çalışma izni almış gerçek veya tüzel kişilerin tutacakları defterlerde, bir örneklik sağlanması amacıyla, söz konusu defterleri veteriner hekim odalarından temin edeceklerdir.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIğI
Gıda ve Kontrol Genel M¼d¼rl¼đ¼

E-TEMİZLİK VE DEZENFEKSİYON UYGULAMASI İLE İLGİLİ HUSUSLAR

1. Temizlik ve dezenfeksiyon işlemleri il/ilçe müdürlüklerinde resmi veteriner hekim gözetiminde yapılabileceği gibi Yurt İçinde Canlı Hayvan ve Hayvansal Ürünlerin Nakilleri Hakkında Yönetmelik kapsamında özelleştirme yapılabilecektir.
2. Temizlik işlemi için tazyikli su sistemlerinin kurulması ve gerektiğinde belediye itfaiye teşkilatlarının temizlik ve dezenfeksiyon çalışmalarına katılması amacıyla belediye ve borsa yetkilileri ile işbirliği ve koordinasyon sağlanacaktır.
3. Temizlik ve dezenfeksiyon işleminden sonra dezenfeksiyon belgesi TÜRKVET kayıt sistemi üzerinden düzenlenecek, sistemin çalışmaması ve dezenfeksiyon belgesinin kayıt sistemi üzerinden düzenlenememesi halinde, bu durum tutanağa bağlanarak matbu dezenfeksiyon belgesi **(EK-25)** düzenlenecektir. Düzenlenen dezenfeksiyon belgesi veteriner sağlık raporuna eklenerek nakil aracı sürücüsüne teslim edilecektir.
4. Sistemden alınamadığı durumlarda ve sorumlu veteriner hekim istihdam edilen işletmelerden çıkan araçlar için düzenlenecek dezenfeksiyon belgesi, il müdürlüğü Döner Sermayesi tarafından dip koçanlı, cilt ve seri numaralı olarak bastırılacaktır. Yazıcıdan çıktı alınabilmesi için, talep edilmesi durumunda koçan haline getirilmeden bastırılarak ilgili firmaya Döner Sermaye ücretleri koçan bedeli karşılığında verilebilecektir. Veteriner hekim tarafından 1 (bir) asıl ve 1 (bir) suret olarak doldurulacak, aslı yetiştiricilere verilecek, sureti ise düzenleyenlerce muhafaza edilecektir.
5. Sorumlu veteriner hekim istihdam eden işletmelerden çıkan araçlar için düzenlenen dezenfeksiyon belgesine itibar edilecek, belirli aralıklarla dezenfeksiyon işlemlerinin yapılıp yapılmadığı kontrol edilecektir. Kontrol sonuçları tutanak altına alınarak dosyasında muhafaza edilecektir.
6. İhbarı mecburi hastalık nedeniyle hayvanları zorunlu kesime sevk eden il/ilçe müdürlüğü, kesimin yapılacağı il/ilçe müdürlüğü yanı sıra gideceği kesimhaneye bilgi verecek, kesimhanede görevli resmi veteriner hekim söz konusu kesime müşahede edecek, her türlü sağlık ve hijyen tedbirlerini alacak/aldırarak ve nakil aracının kesimhaneden çıkmadan önce temizlik ve dezenfeksiyonunun yapılmasını sağlayacaktır.
7. Nakil araçlarının temizlik ve dezenfeksiyonu için il müdürlükleri tarafından döner sermaye ücretleri kapsamında alınan dezenfeksiyon ücretlerinin dezenfeksiyon sistemlerinin kurulumu, bakımı ve tamiri ile dezenfektan madde alımında kullanılması sağlanacaktır.

F-YURT İÇİ VETERİNER SAĞLIK RAPORLARININ DÜZENLENMESİ İLE İLGİLİ HUSUSLAR

Hayvan hastalıkları ile mücadele için hayvan hareketlerinin kontrolü büyük önem arz etmektedir. Bu nedenle, canlı hayvan sevklerinde veteriner sağlık raporu düzenlenmeden önce resmi veteriner hekimlerce hayvanların sağlık yönünden muayene ve kontrolleri yapılarak sadece sağlıklı hayvanların sevklerine müsaade edilecektir. Sığır cinsi hayvanların pasaportları, koyun ve keçi türü hayvanların nakil belgeleri dikkatlice kontrol edilecek, hayvanların veri tabanındaki bilgileriyle uyum gösterip göstermediğine bakılacaktır. Sevklerde bulunması zorunlu olan aşı kayıtları kayıt sistemlerinden ve makbuzlardan kontrol edilecek, aşı kaydı olmayan hayvanlar kesinlikle sevk edilmeyecektir. Çıkış ve varış işletmesinin bulunduğu il, ilçe, köy veya mahallede hastalık nedeniyle kordon ve karantina tedbiri bulunup bulunmadığı gerek

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

sistemden, gerekse sistemin çalışmadığı durumlarda varış işletmesinin bulunduğu il/ilçe müdürlüğünden kontrol edilecektir. Nakil araçlarının mutlaka temizlik ve dezenfeksiyonu yapıldıktan sonra dezenfeksiyon belgesi düzenlenecektir.

1. Muayene yeri ve zamanı

- 1.1. Sevk edilecek hayvan ve hayvansal ürünlerin muayene ve kontrolü resmi veteriner hekim tarafından yapılacaktır. Muayene ve kontroller İl/İlçe Hayvan Sağlık Zabıtası Komisyonu tarafından tespit edilen muayene yerlerinde yapılacaktır. Muayene ve kontrol yerlerinin düzenlenmesinden il/ilçe müdürlükleri sorumlu olacaktır.
- 1.2. Hayvan ve hayvansal ürün sevklerinin daha sağlıklı olarak yapılması için muayene ve kontrollerin mesai mevhumu gözetmeksizin ve her yılın başında toplanan Hayvan Sağlık Zabıtası Komisyonu tarafından belirlenen yerlerde yapılması sağlanacak ve aksaklıklara meydan verilmeyecektir.
- 1.3. Hayvan sevklerinin mesai saatleri dışında veya resmi tatillerde yapılması halinde, bu kontrolleri gerçekleştiren personele, 5996 Sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu'nun 35'inci maddesinin beşinci fıkrasına göre döner sermaye bütçesinden fazla çalışma ücreti ödenecektir.

2. Veteriner sağlık raporu düzenleme yetkisi

- 2.1. Veteriner sağlık raporları illerde, veteriner hekim olan Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri/ Hayvan Sağlığı ve Yetiştiriciliği Şube Müdürleri ve bu şubede görevli resmi veteriner hekimler; ilçelerde, veteriner hekim olan İlçe Müdürleri ve İlçe Müdürlüklerinde görevli resmi veteriner hekimler tarafından düzenlenecektir. **Bununla ilgili olarak 17 Aralık 2011 tarihli ve 28145 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Yurt İçinde Canlı Hayvan ve Hayvansal Ürünlerin Nakilleri Hakkında Yönetmeliğin Veteriner Sağlık Raporu düzenlenmesi ile ilgili hükümlerine riayet edilecektir.**
- 2.2. Sığır cinsi hayvanlar ile koyun ve keçi türü hayvanların çıkış işletmesinin idari olarak bağlı bulunduğu yerdeki ilçe müdürlüğünde resmi veteriner hekim olmadığı durumlarda; il müdürlüğü tarafından, il müdürlüğü veya diğer ilçe müdürlüklerinden görevlendirilen resmi veteriner hekimlerce veteriner sağlık raporu düzenlenecektir.

3. Veteriner sağlık raporunun düzenlenmesi ile ilgili genel hükümler

- 3.1. Veteriner sağlık raporu düzenleyen resmi veteriner hekim tarafından hayvan ve hayvansal ürünlerin muayene ve kontrolleri titizlikle yapılacaktır. Canlı hayvan sevklerinde hayvanların sevk edileceği varış işletmesinde veya işletmenin bulunduğu il, ilçe, köy veya mahallede hastalık nedeniyle kordon ve karantina tedbiri bulunup bulunmadığı kontrol edilecektir.
- 3.2. Sevk raporları düzenlenirken köy, ilçe ve il hayvan mevcurları göz önünde bulundurulacaktır. Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri/Hayvan Sağlığı ve Yetiştiriciliği Şube Müdürü/İlçe Müdürleri il/ilçelerinden yapılan sevklerde; köy ve mahallelerdeki hayvan mevcudu ile sevk yapılan hayvan sayısını kontrol edecek mevcuttan fazla olan sevkler titizlikle incelenecektir.
- 3.3. Sevk raporlarına sevk sahibinin adı, soyadı, T.C. kimlik numarası veya vergi numarası, açık adresi, (hayvanlar için çıkış işletmesinin numarası da yazılacaktır), telefon numarası, sevk edilen hayvan ve hayvansal ürünlerin nevi ve miktarı, gideceği yerin

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

açık adresi (hayvanlar için varış işletmesinin numarası da yazılacaktır) yazılacak, nakil araçlarının plakaları ve araç sürücüsünün ismi raporlarda belirtilecektir.

- 3.4. İl/İlçe Müdürlüklerince hayvan ve hayvansal ürünlerin hareketlerinin kontrolüne ilişkin tedbirler arttırılacak, yol kontrolleri konusunda ilgili kolluk kuvvetleri ile koordinasyon sağlanacak, belgesiz veya belgesindeki özelliklere uymayan hayvan veya hayvansal ürün nakleden şahıslar hakkında 5996 Sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanununa göre yasal işlem yapılacaktır.
- 3.5. 22 Ocak 2011 tarih ve 27823 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan İhbarı Mecburi Hayvan Hastalıkları ve Bildirimine İlişkin Yönetmelik'te belirtilen ihbarı mecburi hayvan hastalıklarından birine yakalandığı tespit edilen veya resmi veteriner hekiminin onayına istinaden zorunlu kesime sevk edilecek hayvanlar için düzenlenecek Yurtiçi Veteriner Sağlık Raporunun; Sevk Sebebi hanesine "..... nedeniyle mecburi kesim" ibaresi, Hayvanların Gideceği Yer ve Adresi hanesine ise "kesimhanenin açık adresi" yazılacak ve raporun alt bölümünde yer alan "5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda Yem Kanununun 4. maddesinde belirtilen ihbarı mecburi hastalıklara ait tedbirler bulunmadığından ve yapılan klinik muayenelerinde sağlıklı bulduklarından..." bölümü çizilerek iptal edilecektir. Resmi veteriner hekimin onayıyla zorunlu kesime sevk edilecek hayvanlarda aşı şartı aranmayacaktır.
- 3.6. Yurtiçi hayvan ve hayvansal ürün sevklerinde Veteriner Sağlık Raporu düzenlenirken aşağıdaki birimler kullanılacaktır: Canlı hayvan "Adet" (Büyükbaş, küçükbaş, balık ve arı dışındaki hayvanlar); Canlı büyükbaş, küçükbaş hayvan "Baş"; Balık "Kg"; Arı "Kovan"; Et "Kg", Karkas "Adet" + "Kg" (Her ikisi de belirtilecektir.); Yumurta "Adet" (Paket ve koli kapasitesi belirtilecektir.); Bal "Kg"; Deri "Kg"; Yün "Kg"; Yapağı "Kg"; Tiftik "Kg"; Bağırsak "Kg+Bandil" (Varsa birlikte belirtilecektir.); Sakatat "Kg"; Tırnak "Kg"; Boynuz "Kg"; Kan-sıvı "Lt"; Kan-unu "Kg"; Kemik ve kemik unu "Kg"; Gübre "Kg".
- 3.7. Düzenlenen Veteriner Sağlık Raporlarından Bakanlığımız tarafından her yıl belirlenen İl Müdürlüğü Döner Sermaye İşletmeleri Birim Fiyat Listesi kapsamında araç başı ücret alınacaktır.

4. Veteriner sağlık raporunun kayıt sistemi üzerinden düzenlenmesi

- 4.1. Sığır cinsi hayvanlar, koyun ve keçi türü hayvanlar, diğer hayvan türleri, kanatlı hayvanlar ve hayvansal ürünler için veteriner sağlık raporları kayıt sistemi üzerinden düzenlenecektir.
- 4.2. Sistem üzerinden veteriner sağlık raporu düzenlenirken sisteme hologram etiketi numarası yazılacaktır.
- 4.3. Sistemden alınan veteriner sağlık raporuna resmi veteriner hekimin adı, soyadı ve memuriyet sicil numarası yazıldıktan sonra imzalanarak taklit ve/veya tahrif edilmesini önlemek amacıyla sisteme numarası yazılan hologram etiketi yapıştırılacaktır.
- 4.4. Düzenlenen veteriner sağlık raporu mutlaka imza karşılığı teslim edilecektir.

5. Veteriner sağlık raporunun matbu olarak düzenlenmesi

- 5.1. Sistemin çalışmaması ve veteriner sağlık raporunun kayıt sistemi üzerinden düzenlenememesi halinde, öncelikle Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri/Hayvan Sağlığı ve Yetiştiriciliği Şube Müdürlüğüne ilgili raporun sistemden neden düzenlenemediği hakkında bilgi verilerek, bu durum tutanağa bağlandıktan sonra matbu veteriner sağlık raporları kullanılacaktır.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

- 5.2. Düzenlenen matbu veteriner sağlık raporunun, eklerinin ve ilgili tutanağın fotokopisi en geç 72 saat içinde Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri/Hayvan Sağlığı ve Yetiştiriciliği Şube Müdürlüğüne resmi yazı ile gönderilecektir. Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri/Hayvan Sağlığı ve Yetiştiriciliği Şube Müdürlüğü tarafından matbu veteriner sağlık raporları incelenerek, tespit edilen uygunsuzluklar hakkında işlem yapılacaktır. Veteriner sağlık raporları incelenirken tarih, cilt, seri ve hologram numaralarının birbirini takip edip etmediği de kontrol edilecektir. Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri/Hayvan Sağlığı ve Yetiştiriciliği Şube Müdürlüğünce incelenen ve uygunsuzluk tespit edilen matbu veteriner sağlık raporlarının listesi ve yapılan işlemler her ayın ilk haftası **EK-51** tanzim edilerek Genel Müdürlüğümüze gönderilecektir.
- 5.3. Matbu olarak düzenlenen veteriner sağlık raporuna taklit veya tahrif edilmesinin önlemek amacıyla hologram etiketi yapıştırılacaktır.
- 5.4. Matbu veteriner sağlık raporu düzenlenmesi durumunda sevk edilen sığır cinsi hayvanlar, koyun ve keçi türü hayvanlar, diğer hayvan türleri, kanatlı hayvanlar ve hayvansal ürünler için veteriner sağlık raporları sistem üzerinden de mutlaka düzenlenecek ve çıktısı alınacaktır. Bu rapor sistem üzerinden düzenlenirken matbu veteriner sağlık raporuna yapıştırılan hologram etiketi numarası sisteme kaydedilecektir. Sonradan sistemden düzenlenen bu rapora ayrıca hologram etiketi yapıştırılmayacaktır.
- 5.5. Veteriner sağlık raporunun kayıt sistemleri üzerinden düzenlenememesi durumunda hayvan ve hayvansal ürün nakillerinde, muayene ve kontrolden geçirilerek nakli uygun görülen hayvan ve hayvansal ürün için görevli resmi veteriner hekim tarafından Bakanlıkça bastırılıp dağıtılan soğuk damgalı ve kendinden karbonlu Yurtiçi Hayvan Sevklerine Mahsus Veteriner Sağlık Raporu (**EK-26**), Yurtiçi Hayvansal Ürün Sevklerine Mahsus Veteriner Sağlık Raporu (**EK-27**) ve Yurtiçi Kanatlı Hayvan Sevklerine Mahsus Veteriner Sağlık Raporu (**EK-28**) düzenlenecektir.
- 5.6. Düzenlenen veteriner sağlık raporu mutlaka imza karşılığı teslim edilecektir.

6. Sığır cinsi hayvanlar ile koyun ve keçi türü hayvanların sevki

- 6.1. Küpelenmemiş ve kayıt altına alınmamış sığır cinsi hayvanlar ile koyun ve keçi türü hayvanlar için veteriner sağlık raporu düzenlenmeyecektir. Kayıt altına alınmış sığır cinsi hayvanlara ait pasaportlar ile koyun ve keçi türü hayvanlara ait nakil belgeleri nakil esnasında bulundurulacaktır. Sığır cinsi hayvanların kulak küpe numaraları veteriner sağlık raporuna yazılacak veya gereği durumunda imzalı ve mühürlü şekilde başka bir kâğıda listelenerek bu rapora eklenecektir. Söz konusu listenin bir sureti de birimde kalacak veteriner sağlık raporuna eklenerek muhafaza edilecektir. Koyun ve keçi türü hayvanların nakil belgelerinin kontrolü yapıldıktan sonra uygunsa veteriner sağlık raporu düzenlenecektir. Nakil belgesinin aslı resmi veteriner hekim tarafından kaşelenip imzalanarak veteriner sağlık raporuna eklenecek, bir sureti de birimde kalacak veteriner sağlık raporuna eklenerek muhafaza edilecektir.
- 6.2. Aynı tarihte, aynı şahıs veya firmaya ait birden fazla araçla aynı yere sevk edilecek hayvanlar için tek veteriner sağlık raporu düzenlenecektir. Veteriner sağlık raporu, sığır cinsi hayvanların kulak küpe listesi ile koyun ve keçi türü hayvanların nakil belgesi fotokopi ile çoğaltılarak resmi veteriner hekim tarafından "Aslının Aynıdır" ibaresi konularak kaşe ile onaylanacak, onaylanan rapor fotokopileri, küpe listesi ve nakil belgesinin birer adedi hayvanları taşıyan nakil araçlarına verilecektir.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIğI
Gıda ve Kontrol Genel M¼d¼rl¼đ¼

- 6.3. Sığır cinsi hayvanların kulak k¼pe numaraları; veteriner sağlık raporuna yazılacak, matbu veteriner sağlık raporu d¼zenlenirken gereği durumunda imzalı ve m¼h¼rl¼ olarak başka bir kâğıda listelenerek rapora eklenecektir.
- 6.4. Koyun ve keçi t¼r¼ hayvanların nakil belgelerinin aslı resmi veteriner hekim tarafından kaşelenip imzalanarak veteriner sağlık raporuna eklenecek, bir sureti de veteriner sağlık raporunun dip koçanına eklenerek muhafaza edilecektir.
- 6.5. Aynı araçla farklı yerlere sevk edilecek sığır cinsi hayvanlar ile koyun ve keçi t¼r¼ hayvanlara her bir varış yeri için farklı veteriner sağlık raporu d¼zenlenecektir.

7. Arı sevkleri

- 7.1. Arıların nakillerinde veteriner sağlık raporu d¼zenleyen resmi veteriner hekimlerce Yurt İçinde Canlı Hayvan ve Hayvansal Ür¼nlerin Nakilleri Hakkında Yönetmelik kapsamında muayene ve kontroller yapılacak, uygun bulunmaları durumunda veteriner sağlık raporu d¼zenlenecektir.
- 7.2. Başka illere yapılacak arı sevklerinde, ekinde vize belgesinin yer aldığı veteriner sağlık raporu d¼zenlenirken veya vize belgesi onaylanırken işletme tescil belgesi istenecektir.
- 7.3. Gezgin arıcıların aynı yıl içinde 31 Aralık tarihine kadar yapacakları iller arası hareketler için, ilk çıktıkları yerin bağlı olduğu il/ilçe m¼d¼rl¼đ¼ tarafından arıların gerekli sağlık ve muayene kontrolleri yapıldıktan sonra veteriner sağlık raporu d¼zenlenecektir. Ayrıca **EK-31**'de yer alan "Arı Vize Belgesi" d¼zenlenerek veteriner sağlık raporuna eklenecektir.
- 7.4. Arıların ilk çıktığı yerin bağlı bulunduğu il/ilçe m¼d¼rl¼đ¼ tarafından arı vize belgesinin "Vize 1" kısmının tamamı veteriner sağlık raporuna uygun olarak doldurulup onaylanacak, "Vize 2, 3, 4, 5" kısımları ise boş bırakılacaktır.
- 7.5. Arıların, gittikleri yerdeki il/ilçe m¼d¼rl¼klerinde görevli resmi veteriner hekim tarafından gerekli sağlık muayene ve kontrolleri yapılarak veteriner sağlık raporunun ekinde yer alan vize belgesinin ilgili b¼l¼m¼ doldurularak onaylanacak ve arılar bir sonraki yere sevk edilecek olup, yeni veteriner sağlık raporu d¼zenlenmeyecektir. Raporun ve vize belgesinin fotokopisi alınarak muhafaza edilecek, raporun aslı ile onaylanan vize belgesi arıcıya imza karşılığı teslim edilecektir.
- 7.6. Veteriner sağlık raporunun veya vize belgesinin kaybolması durumunda arıların son konakladıkları yerin bağlı bulunduğu il/ilçe m¼d¼rl¼kleri tarafından gerekli sağlık muayene ve kontrolleri yapılarak yeni veteriner sağlık raporu d¼zenlenecektir. Ayrıca yeniden arı vize belgesi d¼zenlenerek veteriner sağlık raporuna eklenecektir.

8. Canlı balık ve balıkçılık ürünlerinin sevkleri

- 8.1. Aynı tarihte, aynı şahıs veya firmaya ait birden fazla araçla aynı yere sevk edilecek canlı balık ve balıkçılık ürünleri için tek veteriner sağlık raporu d¼zenlenecektir. Veteriner sağlık raporu araç sayısı kadar fotokopi ile çoğaltılarak resmi veteriner hekim tarafından "Aslının Aynıdır" ibaresi konularak kaşe ile onaylanacak, her bir araç için çoğaltılan veteriner sağlık raporları nakil esnasında araçlarda bulundurulacak, raporun aslı en son varılan yerdeki ilgiliye teslim edilecektir.
- 8.2. Tek araçla birden fazla yere sevk edilecek canlı balık ve balıkçılık ürünleri için gideceği yerler ve adresleri raporda belirtilmek suretiyle tek veteriner sağlık raporu d¼zenlenecektir. Veteriner sağlık raporu gideceği yer sayısı kadar fotokopi ile çoğaltılarak resmi veteriner hekim tarafından "Aslının Aynıdır" ibaresi konularak kaşe

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

ile onaylanacak, gideceği her bir yer için çoğaltılan fotokopiler o yerlerdeki ilgililere, raporun aslı ise en son varılan yerdeki ilgiliye teslim edilecektir.

9. Tek tırnaklı hayvan sevkleri

- 9.1. Daha önceden mallein testi yapılmayan hayvanlara test yapılacak ve tek tırnaklı hayvan kimlik belgelerinin düzenlenmesine devam edilecektir. Söz konusu kimlik belgeleri hayvanların satılması veya sahip değiştirmesi durumunda yeni sahibi adına güncellenecektir.
- 9.2. Bakanlık veri tabanına kayıtlı, işletme tescil belgesi bulunan pedigri/pasaportlu yarış atlarının iller arası sevklerinde pedigri/pasaport kontrol edildikten sonra veteriner sağlık raporu düzenlenecektir.
- 9.3. Yarış ve atlı spor gibi sportif amaçla yetiştirilen pedigri/pasaportlu atların dışındaki at, katır ve eşekler için veteriner sağlık raporu düzenlenirken; ruam taramasından geçirilmiş, söz konusu hastalık yönünden menfi bulunarak "Tek Tırnaklı Hayvan Kimlik Belgesi" verilmiş at ve katırlar ile klinik muayeneye tabi tutularak sağlıklı bulunan eşeklerin sevklerine müsaade edilecektir. TR-1 illerine yapılacak sevkler **G bölümü madde 3'e** göre yapılacaktır.

10. Kanatlı hayvan sevkleri

- 10.1. Aynı tarihte, aynı şahıs veya firmaya ait birden fazla araçla aynı yere sevk edilecek kanatlı hayvanlar için tek veteriner sağlık raporu düzenlenecektir. Veteriner sağlık raporu araç sayısı kadar fotokopi ile çoğaltılarak resmi veteriner hekim tarafından "Aslının Aynıdır" ibaresi konularak kaşe ile onaylanacak, her bir araç için çoğaltılan veteriner sağlık raporları nakil esnasında araçlarda bulundurulacak, raporun aslı en son varılan yerdeki ilgiliye teslim edilecektir.
- 10.2. Tek araçla kuluçkahaneden çıkan ve birden fazla yere sevk edilecek kanatlı hayvanlar için gideceği yerler ve adresleri raporda belirtilmek suretiyle tek veteriner sağlık raporu düzenlenecektir. Veteriner sağlık raporu, gideceği kümes sayısı kadar fotokopi ile çoğaltılarak resmi veteriner hekim tarafından "Aslının Aynıdır" ibaresi konularak kaşe ile onaylanacak, gideceği her bir kümes için çoğaltılan fotokopiler kümesteki ilgililere teslim edilecektir. Raporun aslı ise en son varılan yerin kümesteki ilgililerine teslim edilecektir.

11. Deve sevkleri

- 11.1. Deve sevklerinde; nakledilecek her bir devenin yaşı, cinsiyeti, donu ve varsa ayırt edici özel işaretleri veteriner sağlık raporuna yazılacak, matbu veteriner sağlık raporu düzenlenirken gerekirse ek bir liste halinde başka bir kâğıda yazılarak imzalanıp mühürlenerek veteriner sağlık raporuna eklenecektir.
- 11.2. Yol güzergâhı üzerinde, hayvan ve araç plaka kontrolü amacıyla, çıkış ve varış işletmelerinin orta noktasında bulunan bir il müdürlüğü belirlenecektir.
- 11.3. Deve sahibinden; öncelikle vize işleminin yapılacağı il müdürlüğüne gideceği, burada resmi veteriner hekime vize işlemini yaptıracığı, varış işletmesine gitmeden önce söz konusu işletmenin bağlı bulunduğu il/ilçe müdürlüğüne giderek gerekli kontrolleri yaptıracığı yönünde taahhütname alınacaktır.
- 11.4. Alınan taahhütname, veteriner sağlık raporu ve varsa ekleri vize için belirlenen il müdürlüğü ile varış il/ilçe müdürlüğüne fakslanacaktır. Sevk edilen develer ve ilgili

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

belgelerin kontrolü belirlenen il müdürlüğü tarafından yapılarak veteriner sağlık raporu vize edilecektir. Varış işletmesinin bağlı olduğu il/ilçe müdürlüğü tarafından, sevk işlemini yapan il/ilçe müdürlüğüne, develer ve aracın plaka kontrolleri ile vize işleminin yapıldığına dair faksla bilgi verilecektir.

- 11.5. Aynı araçla farklı yerlere sevk edilecek develere her bir varış yeri için ayrı veteriner sağlık raporu düzenlenecektir.

12. Göçer hayvan sevkleri

- 12.1. Yaya yapılan sürek-göçer hayvan hareketlerinde İl Hayvan Sağlık Zabıtası Komisyonu tarafından belirlenen süre uygulanacaktır. Mera ve yaylalara hareket edecek olan sürülerin takip edecekleri güzergâh ve yollar İl Hayvan Sağlığı Zabıtası Komisyon Kararları ile belirlenecektir.
- 12.2. Göçer hayvan sevklerinin yoğun olduğu illerde göçer hayvancılıkla uğraşan yetiştiricilere; hayvanlarını otlatmak üzere farklı illerdeki mera ve yaylaları kullanma ve hayvan sevklerinde uymaları gereken usul ve esaslara ilişkin eğitimler düzenlenecektir.

13. Domuz sevkleri

- 13.1. Domuz işletmeleri hayvan sağlığı, hayvan refahı, hayvan sayısı ve hayvan hareketleri yönünden denetlenecektir.
- 13.2. Domuzların il içindeki kesimhanelere sevkleri, nakil beyannamesi ile yapılacaktır. İller arası sevklerde, **Genel Müdürlükten izin alındıktan ve** gerekli sağlık muayene ve kontrolleri yapıldıktan sonra nakil beyannamesine istinaden veteriner sağlık raporu düzenlenecektir.

14. Deneysel ve diğer bilimsel amaçlar için kullanılan hayvanların sevkleri

- 14.1. Deneysel ve diğer bilimsel amaçlar için kullanılan hayvanların sevklerinin, hayvan refahı, hayvan ve insan sağlığına uygun şekilde yapılması için gerekli önlemlerin alınması sağlanacaktır.
- 14.2. Türe özgü nakil mevzuatı bulunmayan ve aynı zamanda deneysel veya diğer bilimsel amaçlar için kullanılmak üzere yurtiçinde yer değiştirecek omurgalı hayvanların nakilleri 13.12.2011 tarih ve 28141 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanarak yürürlüğe giren Deneysel ve Diğer Bilimsel Amaçlar İçin Kullanılan Hayvanların Refah ve Korunmasına Dair Yönetmeliğin 6 ncı Maddesi çerçevesinde yapılacaktır.
- 14.3. Ayrıca Trakya'ya yapılacak nakillerde bu Genelgenin "**G- HAYVAN SEVKLERİNE GETİRİLEN KISITLAMALAR**" başlığı altında yer alan kısıtlamalara uyulacaktır.

15. Hayvansal ürün sevkleri

- 15.1. Bakanlık tarafından ruhsatlandırılmış özel ve resmi kesimhanelerden il içi hayvansal ürünlerin sevklerinde resmi veteriner hekim tarafından "Hayvansal Ürünlere Ait Kesim Raporu" (**EK-29**) **TÜRKVET kayıt sistemi üzerinden** düzenlenecektir. **Sistemin çalışmaması ve "Hayvansal Ürünlere Ait Kesim Raporu"nun kayıt sistemi üzerinden düzenlenememesi halinde, bu durum tutanağa bağlandıktan sonra matbu "Hayvansal Ürünlere Ait Kesim Raporu" kullanılacaktır.**

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIğI
Gıda ve Kontrol Genel M¼d¼rl¼đ¼

- 15.2. Kesimhanede görevli resmi veteriner hekim tarafından başka illere yapılacak olan hayvansal ürün sevklerinde “Hayvansal Ür¼nlere Ait Kesim Raporu” (**EK-29**) düzenlenmeyecek, “Yurtiçi Hayvansal Ürün Sevklerine Mahsus Veteriner Sağlık Raporu” (**EK-27**) ile sevk işlemi gerçekleştirilecektir.
- 15.3. Yurtdışından ithal edildikten sonra yeniden ihraç edilecek hayvansal ürünlerin il içi sevklerinde, resmi veteriner hekim tarafından “İthal Edildikten Sonra İhraç Edilecek Hayvansal Ürünler İçin Resmi Veteriner Hekimce Düzenlenecek Rapor” (**EK-30**) düzenlenecektir. İşletmede görevli resmi veteriner hekim tarafından başka illere yapılacak olan hayvansal ürün sevklerinde “İthal Edildikten Sonra İhraç Edilecek Hayvansal Ürünler İçin Resmi Veteriner Hekimce Düzenlenecek Rapor” (**EK-30**) düzenlenmeyecek, Yurtiçi Hayvansal Ürün Sevklerine Mahsus Veteriner Sağlık Raporu (**EK-27**) ile sevk işlemi gerçekleştirilecektir.
- 15.4. Parçalama tesislerinden parçalama yapılarak ambalajlanan et sevkleri ile ilgili mevzuata göre ambalajlanmış ve etiketlenmiş kanatlı karkas sevklerinde veteriner sağlık raporu aranmayacaktır.
- 15.5. AB'ye ihracat yapan asorti bağırsak tesislerinde, yurtiçinden temin edilen hammaddenin geriye izlenebilirliğinin sağlanması amacıyla, kesimhanelerden bağırsaklar sevk edilirken, resmi veteriner hekim tarafından düzenlenen Hayvansal Ür¼nlere Ait Kesim Raporu'nda (**EK-29**) ve veteriner sağlık raporlarında bağırsakların ileum kısmının ayrılıp ayrılmadığı mutlaka belirtilecektir.
- 15.6. Tek araçla birden fazla yere sevk edilecek hayvansal ürünler için gideceği yerler ve adresleri raporda belirtilmek suretiyle tek veteriner sağlık raporu düzenlenecektir. Veteriner sağlık raporu gideceği yer sayısı kadar fotokopi ile çoğaltılarak resmi veteriner hekim tarafından “Aslının Aynısıdır” ibaresi konularak kaşe ile onaylanacak, gideceği her bir yer için çoğaltılan fotokopiler o yerlerdeki ilgililere, raporun aslı ise en son varılan yerdeki ilgiliye teslim edilecektir.
- 15.7. Mahallinde tüketilmesi ve işlenmesi mümkün olmayan sakatat, deri, bağırsak gibi hayvansal ürünlerin diğer illere sevkinde gerekli sağlık muayene ve kontrolleri yapıldıktan sonra nakil beyannamesine istinaden veteriner sağlık raporu düzenlenecektir.
- 15.8. Kişisel tüketim amaçlı kesim ve kurban bayramında kesilen hayvanlardan elde edilen bağırsakların il içi nakli nakil beyannamesi ile yapılacaktır. İller arasında yapılacak nakillerde gerekli sağlık muayene ve kontrolleri yapıldıktan sonra nakil beyannamesine istinaden veteriner sağlık raporu düzenlenecektir.
- 15.9. Birincil üretim kapsamına giren ve doğal yapısında değişiklik olmayan süzme bal veteriner sağlık raporu ile nakledilecek olup; kayıtlı ve onaylı işletmelerde paketlenip etiketlenmiş balların naklinde veteriner sağlık raporu düzenlenmeyecektir. Bal sevklerinde nakli yapanın toptancı olması halinde, balın nereden temin edildiğine dair belgelerin ibraz edilmesi şartı aranacaktır.
- 15.10. Salyangoz, kurbağa ve diğer hayvansal ürünlerin il içi nakli, nakil beyannamesi ile yapılacaktır. İller arasında yapılacak nakillerde gerekli sağlık muayene ve kontrolleri yapıldıktan sonra nakil beyannamesine istinaden veteriner sağlık raporu düzenlenecektir.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

G- HAYVAN SEVKLERİNE GETİRİLEN KISITLAMALAR

1. Trakya'ya hayvan sevkleri

1.1. Trakya 25 Mayıs 2010 tarihinde "Şap Hastalığından Aşılı Arılık" statüsü kazanmış olup; bu statünün sürdürülebilirliğinin sağlanması için Anadolu'dan Trakya'ya Şap hastalığına duyarlı canlı hayvan sevkleri 2010/7, 2010/13 ve 2013/16 No'lu Genelgelere göre yapılacaktır.

2. Çıkma kanatlı hayvan sevki

2.1. 60 haftalık ve üzeri çıkma diye tabir edilen kanatlı hayvanlar kesim amacıyla kesimhaneye, itlaf ve imhası için rendering tesisine sevk edilebilecek ya da ihracat amacıyla sevklerine izin verilecektir.

2.2. Çıkma kanatlı hayvanların kesimhaneye sevkinde, hayvan sahibi/firma tarafından ilgili kesimhanede kesileceğine dair onaylı belgenin ibraz edilmesinden sonra veteriner sağlık raporu düzenlenecektir.

2.3. Aynı hayvan sahibi/firmanın daha sonraki bir tarihte yine çıkma kanatlı hayvanlarını kesimhaneye sevk talebinde ise; önceki sevkte çıkma kanatlı hayvanlarını kesimhanede kestirdiğine dair kesimhane tarafından düzenlenen belgenin ibrazından sonra veteriner sağlık raporu düzenlenecektir. Bu belge birimde kalacak veteriner sağlık raporuna eklenecektir.

2.4. Çıkma kanatlı hayvanları sevk eden il/ilçe müdürlüğünce kesimhanenin bulunduğu il/ilçe müdürlüğü bilgilendirilecek, söz konusu çıkma kanatlı hayvanların kesilip kesilmediği bilgisi ise sevki yapan il/ilçe müdürlüğüne yazılı ya da elektronik olarak bildirilecektir. **Bakanlığımız talimatlarına uymayanlar hakkında yasal işlem yapılacaktır.**

2.5. **Genel Müdürlüğümüzün 01.06.2017 tarih ve E.1357097 sayılı "Çıkma Tavukların Takibi" konulu yazısında belirtilen prosedürler yürürlükten kaldırılmış olup, söz konusu hayvanların takibi yukarıda belirtilen hükümler doğrultusunda yapılacaktır.**

3. TR-1 illeri (Ankara, İstanbul, İzmir, Tekirdağ, Kırklareli ve Edirne) ile İstanbul İli Adalar İlçesine yapılacak tek tırnaklı hayvan sevkleri

3.1. TR-1 illerine yapılacak tek tırnaklı sevkleri, İstanbul İli Adalar İlçesine tek tırnaklı sevki, Genel Müdürlüğümüzün 26.03.2018 tarih ve E.911306 sayılı "Ruam Hastalığıyla İlgili Tek Tırnaklıların Surveylans, Sevk ve Kayıt İşlemleri" konulu yazısına göre yürütülecektir.

3.2. İstanbul İli Adalar İlçesine tek tırnaklı sevki yapılmadan önce kesinlikle Genel Müdürlüğümüzden izin alınacaktır. İzin verilmesi halinde tek tırnaklı hayvanlara sevklerinden önce 3.1. maddesine göre işlem tesis edilecektir. Sevk işlemini yapan il/ilçe müdürlüğü tarafından İstanbul İl Müdürlüğü ile Adalar İlçe Müdürlüğüne öncelikle e-posta/faks ile daha sonra resmi yazı ile bilgi verilecektir.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIğI
Gıda ve Kontrol Genel M¼d¼rl¼đ¼

đ- İLLER ARASI HAYVAN SEVKLERİNDE AŞILAMA İLE İLGİLİ HUSUSLAR

Sığır cinsi hayvanlar ile koyun-keçi t¼r¼ hayvanların sevklerinde aranan aşı Şartları aşağıda ağıklanmaktadır. S¼z konusu hayvanların doğrudan kesimhaneye sevklerinde aşı Şartı aranmayacak olup, kesimhaneye sevk edilen ancak veteriner sağlık raporu geçerlilik s¼resi içerisinde kesimhaneye gelmeyen hayvanlar hakkında kesimhanenin bulunduğu il/ilçe m¼d¼rl¼đ¼ tarafından idari işlem yapılmak ¼zere hayvanların ııkıŐ işletmesinin bağlı bulunduğu il/ilçe m¼d¼rl¼đ¼ne durum resmi yazı ile bildirilecektir.

1. Şap aşısı

- 1.1. Sevk edilecek sığır cinsi hayvanlar Şap hastalığına karşı son 12 ay içerisinde en az iki kere aşılanmış ve ikinci aşılama son 6 ay içerisinde yapılmış olmalıdır. İkinci aşılama son 6 ay içerisinde yapılmamış ise Şap aşısı yapılacak ve aşılama tarihinden 21 g¼n sonra sevkine izin verilecektir.
- 1.2. İlk defa aşılanan sığır cinsi hayvanlar 21-30 g¼n sonra yapılacak rapel aŐılamadan 7 g¼n sonra sevk edilecektir.
- 1.3. İki aylıktan k¼çük sığır cinsi hayvanların sevklerinde Şap aşısı Şartı aranmayacaktır.
- 1.4. Veteriner sağlık raporunun ilgili b¼l¼m¼ne yapılan son aşının tatbik tarihi, seri numarası ile yapılan aŐılamaya ilişkin olarak d¼zenlenen makbuzların tarih ve seri numaraları yazılacaktır.

2. PPR aşısı

- 2.1. ¼lkemizde koyun ve keçi t¼r¼ hayvanların sevklerinde hayatları boyunca en az bir kez PPR aşısı ile aşılanmış olması Şartı aranacaktır. Veteriner sağlık raporunun ilgili b¼l¼m¼ne aşının tatbik tarihi, seri numarası ile yapılan aŐılamaya ilişkin olarak d¼zenlenen makbuzların tarih ve seri numaraları yazılacaktır. Sevk edilecek koyun ve keçi t¼r¼ hayvanlara daha ¼nce PPR aşısı yapılmamış ise aşı yapıldıktan 21 g¼n sonra sevkine izin verilecektir. Aksi halde sevklerine izin verilmeyecektir.
- 2.2. ¼ç aylıktan k¼çük koyun ve keçi t¼r¼ hayvanların sevkinde PPR aşısı yapıma Şartı aranmayacaktır.

3. Sığırların Nod¼ler Ekzantemi AŞısı (Koyun-Keçi ııçek AŞısı)

- 3.1. 2018 yılında aşılanmış hayvanlar **2019 yılı Sığırların Nod¼ler Ekzantemi AŞılama Programı sona erdiği** tarihe kadar sevk edilebilecektir.
- 3.2. **2018 yılında aşılanmamış sığır cinsi hayvanlar, koyun keçi ııçek aşısı yapıldıktan 21 g¼n sonra sevk edilecektir.**
- 3.3. **2019 yılı Sığırların Nod¼ler Ekzantemi AŞılama programı sona erdiği tarihten itibaren 2019 yılında aşılanmış olma Şartı aranacaktır.**
- 3.4. ¼ç aylıktan k¼çük sığır cinsi hayvan sevklerinde koyun keçi ııçek aşısı Şartı aranmayacaktır.

4. Genç ııftçı Projesi Kapsamında Yapılacak Hayvan Sevklerinde AŞılama Şartları

- 4.1. Proje kapsamında dağıtılacak b¼y¼kbaŐ hayvanlarda aşı geđmiŐine bakılmaksızın Şap aŐılaması yeniden yapılacak olup, aŐılanmasını takiben en az 7 g¼n sonra sevklerine izin verilecektir.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIğI
Gıda ve Kontrol Genel M¼d¼rl¼đ¼

- 4.2. Proje kapsamında dağıtılacak k¼c¼kbař hayvanlarda aşı geçmişine bakılmaksızın şap, PPR ve koyun keçi iek aşılamaları yeniden yapılacak olup, sevkler aşağıdaki h¼k¼mler doğrultusunda yapılacaktır.
- 4.2.1. şap aşılanmasını takiben en az 7 g¼n sonra sevklerine izin verilecektir.
- 4.2.2. Koyun Keçi iek aşısını takiben en az 10 g¼n sonra sevklerine izin verilecektir.
- 4.2.3. İlk defa PPR aşısı yapılıyor ise aşılamadan en az 21 g¼n sonra sevk edilecektir. Son 1 (bir) yıl içerisinde PPR aşılması yapılmış ise yeniden yapılan aşılamayı takiben en az 10 g¼n sonra sevklerine izin verilecektir. PPR aşılama tarihi ¼zerinden 1 yıldan fazla zaman geçmiş ise yeniden yapılan aşılamadan en az 21 g¼n sonra sevk edilecektir.

H- HAYVAN SATIş YERLERİNİN DENETİM VE KONTROL¼

1. Hayvan satış yerlerinde dikkat edilecek hususlar

- 1.1. Resmi veteriner hekim kontrol¼nde sorumlu veteriner hekim tarafından, hayvan pazar ve borsaları ile panayırlara satış amacıyla getirilen sığır cinsi hayvanların, İl içi hareketlerinde sığır cinsi hayvan pasaportu, koyun ve keçi t¼r¼ hayvanların il içi hareketlerinde nakil belgesi, s¼z konusu hayvanların iller arası hareketlerinde ise veteriner sağlık raporları, hayvanlara ait kulak k¼peleri ve veri tabanındaki kayıtları kontrol edilecektir. **Ayrıca, hayvanların sağlık muayene ve kontrolleri yapılacak, sadece belgeleri tam olan ve sağlıklı hayvanların bu t¼r hayvan satış yerlerine girişlerine m¼saade edilecektir.**
- 1.2. Hayvanların satılmaması durumunda, g¼revli resmi veteriner hekim tarafından yeni veteriner sağlık raporu d¼zenlenerek kayıt sistemi ¼zerinden geldikleri işletmelere sevki yapılacak ve bir ¼nceki veteriner sağlık raporu hayvan satış yerinde saklanacaktır.
- 1.3. Hayvan satış yerlerine girişlerine izin verilen hayvanların beraberinde bulunan belgeler sorumlu veteriner hekim tarafından yetiştiricilerden teslim alınacak, çıkış yapan hayvanların veteriner sağlık raporu haricindeki belgeler yetiştiricilere teslim edilecek, bu belgelerin kaybolmaması için gerekli tedbirler alınarak kontrolleri yapılacaktır.
- 1.4. Hayvan pazarında alımı ve satımı yapılan sığır cinsi hayvanların pasaportlarının bir n¼shası, sorumlu veteriner hekim tarafından hayvan pazarında en az 3 yıl s¼re ile saklanacaktır.
- 1.5. İl içinde, sığır cinsi hayvanların pasaportları ve koyun ve keçi t¼r¼ hayvanların nakil belgeleri ile hayvan satış yerlerine getirilen hayvanların satılmaması durumunda, g¼revli resmi veteriner hekim tarafından sığır cinsi hayvan pasaportu veya nakil belgesinin arkasına geldikleri yer ve işletme numarası yazılarak kayıt sistemi ¼zerinden geldikleri işletmelere sevki yapılacaktır. Nakil belgesi sorumlu veteriner hekim tarafından da d¼zenlenebilecektir.
- 1.6. Hayvan satış yerlerinin temizlik ve dezenfeksiyonları d¼zenli bir şekilde yaptırılacak, bu konuda ilgililer bilgilendirilecek; dezenfeksiyon işlemleri ile ilgili gerekli tedbirler alınacaktır.

2. Ruhsat işlemleri

- 2.1. Hayvan pazar ve borsaları, 24.12.2011 tarihli ve 28152 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Hayvan Satış Yerlerinin Ruhsatlandırılması ve Denetleme Usul ve Esasları Hakkında Y¼netmelik esaslarına g¼re ruhsatlandırılacaktır.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

- 2.2. Hayvan satış yerlerinde bulaşıcı hayvan hastalıklarının yayılmasının engellenmesi ve hayvanların sağlıklı ortamlarda alınıp-satılmalarını temin etmek amacıyla hayvan satış yerlerinin kurulması konusunda gerçek ve tüzel kişi ve kuruluşlar, belediyeler başta olmak üzere resmi kuruluşlarla bilgilendirme toplantıları düzenlenecek ve il/ilçede üst düzey yetkililerle koordinasyon sağlanacaktır.
- 2.3. Hayvan satış yeri ruhsatı, Hayvan Satış Yerlerinin Ruhsatlandırılması ve Denetleme Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik ekindeki örneğe göre il müdürlükleri tarafından düzenlenecektir.
- 2.4. Ruhsatlandırılan ve ruhsatı iptal edilen hayvan satış yerlerine ait bilgiler e-posta ile hareket@tarimorman.gov.tr adresine ve resmi yazı ile Genel Müdürlüğe bildirilecektir.
- 2.5. Ruhsatı iptal edilen hayvan satış yerleri, TÜRKVET'te kapalı duruma getirilecektir.
- 2.6. Ruhsatlandırılan hayvan satış yerleri TÜRKVET'e kaydedilecek, TÜRKVET'te kayıtlı hayvan satış yeri bilgileri ile il müdürlükleri tarafından ruhsatlandırılan hayvan satış yeri bilgilerinin uyumlu olması sağlanacaktır.

3. Denetim ve kontrol

- 3.1. Hayvan satış yerlerine resmi veteriner hekim görevlendirilmesi yapılacak ve satış yerleri sürekli kontrol ve denetim altında bulundurulacak, resmi veteriner hekimlere ait nöbet listesi hazırlanarak ilgililere bildirilecek, gerekli kontrollerin yapılması sağlanacaktır. Nöbet listeleri söz konusu hayvan satış yerlerindeki panolara asılacak, bu listeler her ay düzenli olarak Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri Şube Müdürlüklerinde/İlçe Müdürlüklerinde dosyalanarak denetime hazır bulundurulup Bakanlığa gönderilmeyecektir.
- 3.2. **Her türlü kanatlı hayvan ve civcivleri ile ekonomik ömrünü tamamlamış çıkma diye tabir edilen kanatlı hayvanların hayvan pazarlarında, açıkta ve semt pazarlarında satışına izin verilmeyecektir. İl/ilçe Müdürlükleri tarafından belediyelerle işbirliği yapılarak ayda en az bir kez olmak üzere örnekleme metodu ile söz konusu satış yerlerinde denetim yapılacak, yapılan denetimler tutanak altına alınarak dosyasında muhafaza edilecektir. 5996 sayılı Kanun'un 36'ncı maddesi birinci fıkrasının (f) bendine göre Bakanlıkça izin verilen yerler dışında hayvan satışı yapanlara ve Bakanlıktan onay almadan faaliyette bulunanlara idari para cezası uygulanacaktır. Hayvan satış yerlerinde yapılan denetim sonuçları, Hayvan Satış Yerlerinin Ruhsatlandırılma ve Denetleme Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik Ek-5'inde yer alan form kullanılarak 6 ayda bir (Temmuz ve Ocak aylarının ilk haftasında, önceki 6 ayı kapsayacak şekilde) Genel Müdürlüğe gönderilecektir.**
- 3.3. **İl, ilçe, belde ve köylerde hayvan satış yerleri dışındaki yerlerde hayvan alım ve satımları yasaklanacaktır. Her yıl Bakanlıklar arası Kurban Hizmetleri Komisyonunca yayımlanan Kurban Hizmetlerinin Uygulanmasına Dair Tebliğ kapsamında belirlenen geçici kurban satış yerleri dışında kurbanlık alım ve satımlarına müsaade edilmeyecek, gerekli denetim ve kontroller yapılacaktır.**
- 3.4. **Bakanlıklar Arası Kurban Hizmetleri Komisyonunca yayımlanan Kurban Hizmetlerinin Uygulanmasına Dair Tebliğ kapsamında belirlenen geçici kurban satış yerleri TÜRKVET'e kaydedilecektir. Kurban bayramı sonrasında söz konusu işletmeler kapalı duruma getirilecektir.**
- 3.5. Kurbanlık olarak sevk edilecek büyükbaş ve küçükbaş hayvanlar için her yıl Bakanlıklar arası Kurban Hizmetleri Komisyonunca yayımlanan Kurban Hizmetlerinin Uygulanmasına Dair Tebliğ doğrultusunda işlem yapılacaktır.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

- 3.6. Bakanlıkça izin verilen yerler dışında hayvan satışı yapanlara ve Bakanlıktan onay almadan faaliyette bulunanlara ceza uygulanacak ve faaliyetten men edilecektir.
- 3.7. İl/ilçe Hayvan Sağlık Zabıtası Komisyon Kararları ile karantina tedbirleri kapsamında geçici olarak kapatılan ve açılan hayvan satış yerleri e-posta ile hareket@tarimorman.gov.tr adresine ve **yazılı** olarak Genel Müdürlüğe bildirilecektir. Kapatılan hayvan satış yerlerine kayıt sisteminde işletme kısıtı konulacaktır.

I- KESİMHANELERİN DENETİM VE KONTROLÜ

1. Sığır Cinsi Hayvanların Tanımlanması, Tescili ve İzlenmesi Yönetmeliği ile Koyun ve Keçi Türü Hayvanların Tanımlanması, Tescili ve İzlenmesi Yönetmeliğinde kesimhane yetkililerinin sorumluluk ve yükümlülükleri yer almakta olup, kesimhane yetkilisi tarafından resmi veya özel kesimhanelere kesim amacıyla getirilen sığır cinsi hayvanların, il içi hareketlerinde pasaport, koyun ve keçi türü hayvanların il içi hareketlerinde nakil belgesi, iller arası hareketlerinde ise veteriner sağlık raporları, hayvanlara ait kulak küpeleri ve veri tabanındaki kayıtları kontrol edilecek, hayvanların sağlık muayene ve kontrolleri yapılacak, sadece belgeleri tam ve sağlıklı hayvanların girişlerine müsaade edilecektir. Kesimhanede görevli resmi veteriner hekim tarafından söz konusu bilgi ve belgelerin temin ve kontrol edildiği doğrulanacaktır.
2. Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri/Hayvan Sağlığı ve Yetiştiriciliği Şube Müdürlükleri tarafından kesimhanelerde yapılan denetim ve kontrollerde, kesilen sığır cinsi hayvanlar ve koyun ve keçi türü hayvanların sayısı ile bu hayvanlara ait küpe sayısının uyumlu olması kontrol edilecektir.
3. Kesimi yapılan sığır cinsi hayvanlara ait pasaportlar kesimhane yetkilisi tarafından kesim tarihinden itibaren 7 gün içinde kesimhanelerin yerleşik buldukları yerin il/ilçe müdürlüklerine gönderilecek, koyun ve keçi türü hayvanlara ait nakil belgeleri en az 3 yıl süreyle muhafaza edilecektir. Kesilen sığır cinsi hayvanlar ile koyun ve keçi türü hayvanlara ait kulak küpeleri aylık olarak kesimhane resmi veteriner hekimi tarafından tutanak tutularak imha edilecektir. Küpe imha tutanakları il/ilçe müdürlüklerinde TÜRKVET dosyasında ve kesimhanede muhafaza edilecektir.
4. Kesilen sığır cinsi ve koyun-keçi türü hayvanların kayıt sisteminden düşümü aynı gün içinde kesimhanenin resmi veteriner hekimi tarafından yapılacaktır. Kesimhanelerde kesimi yapılan sığır cinsi ve koyun-keçi türü hayvanların kayıt sisteminden düşümleri yapılmadan bu hayvanlara ait karkaslara veteriner sağlık raporu düzenlenmeyecektir.
5. 5996 Sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu'nun 36. maddesi gereğince, ilgili belgeleri ve kulak küpeleri bulunmayan hayvanları kesime getirenlere, kesimini yapan işletmelere ve Bakanlıktan onay almadan faaliyette bulunanlara uygulanacak olan ceza olurları **EK-33'**e uygun olarak düzenlenecektir.
6. Ruhsatlandırılan kesimhaneler TÜRKVET'e kaydedilecek, TÜRKVET'te kayıtlı kesimhane bilgileri ile il müdürlükleri tarafından ruhsatlandırılan kesimhane bilgilerinin uyumlu olması sağlanacaktır.
7. Ruhsatı iptal edilen veya geçici olarak faaliyeti durdurulan kesimhaneler TÜRKVET'te kapalı duruma getirilecektir.

İ- CANLI HAYVAN TİCARETİ YAPAN SATICILAR (CELEPLER) İLE İLGİLİ HUSUSLAR

1. 18 Ocak 2012 tarihli ve 28177 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan Canlı Hayvan Ticareti Yapan Satıcıların Çalışması ve Denetlenmesi İle İlgili Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik gereği; il/ilçe müdürlükleri tarafından canlı hayvan ticareti yapan

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

saticılara (celeplere), "Saticı Çalışma İzni Belgesi" verilecek ve denetlenmesi sağlanacaktır.

2. Yönetmelik kapsamında il/ilçe müdürlüğünce en az yılda iki defa periyodik olarak ve gerektiğinde süreye bakılmaksızın satıcılara ait işletmeler **EK-50**'de yer alan "Canlı Hayvan Ticareti Yapan Saticıların Denetim ve Kontrol Listesi" ile denetlenecek, denetim sonucunda Yönetmelik ekinde yer alan denetim tutanağı düzenlenecektir. Denetim formları ve tutanakları il/ilçe müdürlüğünde muhafaza edilecektir.
3. Saticı Çalışma İzni Belgesi düzenlenirken Yönetmelik hükümlerine titizlikle uyulacak, söz konusu Yönetmeliğin 5'inci maddesinin (ç) fıkrasında yer alan "Saticının kayıtlı olduğu meslek odasınınca verilen kimlik belgesi fotokopisi" ifadesi gereği, Türkiye Kasaplar Besiciler Et ve Et Ürünleri Esnaf ve Sanatkârları Federasyonuna bağlı odalardan (celepler, besiciler, kasaplar odası vb.), Ziraat Odaları, Ticaret ve Sanayi Odaları, Ticaret Odaları, Sanayi Odaları, Ticaret Borsaları gibi meslek odalarından alınan belgeler aranacaktır. Saticı çalışma izni için müracaatlar esnasında söz konusu odalardan herhangi birisinden alınan belgenin bulunması yeterli olacaktır.
4. Saticılar (celepler) TÜRKVET'e "Kişi/İşletme/Kurum" menüsü altında yer alan "Sertifika Kayıtları" ekranından kaydedilecek, "Saticı Çalışma İzin Belgesi" numarası sistem tarafından otomatik olarak verilecektir. Yapılan denetimler sonucunda satıcı çalışma izin belgesi TÜRKVET'te güncellenecektir.
5. Canlı Hayvan Ticareti Yapan Saticıların Çalışması ve Denetlenmesi İle İlgili Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik gereği, TÜRKVET'te hareket sayfasında çıkış işlemi yapılırken, hayvan sahibinin satıcı sertifikası kaydının olup olmadığı kontrolü eklenmiş olup, satıcı sertifikası kaydı olmayan kişilerin işletmelerine gelen sığır cinsi hayvanların 30 gün içinde, koyun ve keçi türü hayvanların 29 gün içinde çıkış işlemine izin verilmeyecektir.
6. Saticı çalışma izin belgesi, Canlı Hayvan Ticareti Yapan Saticıların Çalışması ve Denetlenmesi İle İlgili Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik ekindeki örneğe göre il/ilçe müdürlükleri tarafından düzenlenecektir.

J. NAKİLDE HAYVAN REFAHI İLE İLGİLİ HUSUSLAR

1. 24.12.2011 tarihli ve 28152 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Hayvanların Nakilleri Sırasında Refahı ve Korunması Yönetmeliği gereği; il müdürlükleri tarafından; nakil sırasında hayvanlara refakat eden **bakıcılar** ile hayvan **nakil araçlarının sürücülerine yeterlilik belgesi**, gerekli ön şartları taşıyan ve hayvan nakliyesi ile uğraşan nakliyecilere **yetki belgesi**, hayvan refahı ve korunmasına ilişkin standartları taşıyan uzun yol araçlarına **onay belgesi** verilmesi gerekmektedir. Söz konusu Yönetmelik çerçevesinde konuyla ilgili kişi, kurum ve kuruluşlara gerekli bilgilendirme ve eğitim çalışmaları yapılacaktır.
2. Yönetmelik kapsamında nakliyeciler yetki belgesi verilirken; Karayolu Taşıma Yönetmeliği'ne göre, ticari amaçla eşya taşımacılığı yapacaklar için düzenlenen yetki belgesinden herhangi biri ya da uluslararası eşya taşımak için alınan yetki belgesi müracaat esnasında kabul edilecektir.
3. 8 saatten az mesafede kendisi veya başkası adına hayvan taşıyan herhangi bir gerçek ya da tüzel kişi (nakliyeciler) için Yönetmeliğin EK-8'inde yer alan "TİP 1 Nakliyeciler Yetki Belgesi" düzenlenecek, 8 saatten az süren yolculuklarda kullanılacak nakil araçları için araç onay belgesi düzenlenmeyecektir.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

4. 8 saatten fazla süren uzun yolculuklarda kendisi veya başkası adına hayvan taşıyan herhangi bir gerçek ya da tüzel kişi (nakliyecisi) için Yönetmeliğin Ek-9'unda yer alan "TİP 2 Nakliyecisi Yetki Belgesi" düzenlenecektir.
5. Sadece uzun yol nakil araçları için Yönetmeliğin Ek-11'inde yer alan "Uzun Yolculuklara İlişkin Karayolu Nakil Araçları Onay Belgesi" düzenlenecektir.
6. Tip 1 Nakliyecisi yetki belgesi verilirken, Yönetmeliğin 15'inci maddesi gereği başvuru yapan gerçek ya da tüzel kişilerden uygun personel, teçhizat ve çalışma prosedürlerine sahip olduklarını ortaya koyan beyanları alınacaktır.
7. Nakliyecisi yetki belgesi başvuruları tüzel kişilikler için işyeri merkezinin ya da işyeri temsilciliklerinin bulunduğu il müdürlüğüne, gerçek kişiler için ise başvuru sahibinin ikamet ettiği ya da mali yönden kayıtlı olduğu il müdürlüğüne yapılacaktır.
8. İster uzun yolculuk, ister 8 saatten az süren yolculuk ve isterse 65 km'nin altındaki mesafede hayvan taşıyan tüm nakil araçlarının, söz konusu Yönetmeliğin dokuzuncu bölümünde belirtilen asgari şartları taşıması zorunludur.
9. Yönetmelik gereği, ayrılış yeri ile varış yeri arasında en fazla 65 km'lik bir mesafeye kadar "nakliyecisi yetki belgesi", "sürücü ve bakıcı yeterlilik belgesi" olmadan hayvan nakli yapılabilmektedir. Bahsedilen mesafede yapılacak olan hayvan nakillerinde mutlaka Yurt İçinde Canlı Hayvan ve Hayvansal Ürünlerin Nakilleri Hakkında Yönetmelik kapsamında sevk esnasında bulundurulması gereken belgeler aranacaktır.
10. Hayvanların Nakilleri Sırasında Refahı ve Korunması Yönetmeliğinin uzun yolculuklara ilişkin hükümleri 31 Aralık 2019 tarihine kadar ertelenmiş olup, hayvan sevklerinde 8 saatten az süren kısa yolculuklar ve 8 saati aşan uzun yolculuklar, asgari standartları karşılayan araçlarla, sürücü ve bakıcı yeterlilik belgesi ve "Tip 1 Nakliyecisi Yetki Belgesi" ile yapılacaktır.
11. Veteriner sağlık raporu düzenlenirken Hayvanların Nakilleri Sırasında Refahı ve Korunması Yönetmeliği gereği nakil araçlarının hayvan refahı yönünden kontrolleri yapılacak, 8 saatten az süren kısa yolculuklar ve 8 saati aşan uzun yolculuklarda **EK-49**'daki form, iki nüsha tanzim edilerek bir nüshası veteriner sağlık raporuna eklenecek, bir nüshası da il/ilçe müdürlüğünde kalan veteriner sağlık raporuna eklenecektir.
12. Sürücü, bakıcı ve nakliyeciler TÜRKVET'e "Kişi/İşletme/Kurum" menüsü altında yer alan "Sertifika Kayıtları" ekranından kaydedilecektir. Sürücü ve bakıcılar için düzenlenen yeterlilik belgesi ve nakliyeciler için düzenlenen yetki belgesine ait tanımlama numaraları sistem tarafından otomatik olarak verilecektir. Öncelikle geçmiş yıllarda verilen belgeler sisteme kaydedilecek, daha önce verilen belge numaraları da sisteme girilecektir.
13. Hayvan nakillerinde kullanılan tüm araçlar TÜRKVET'e "Kişi/İşletme/Kurum" menüsü altında yer alan "Nakil Aracı Kayıtları" ekranından kaydedilecektir.
14. Hayvan nakline eşlik eden bakıcılar ve hayvan nakil araçlarının sürücüleri için yeterlilik belgesi, nakliyeciler için yetki belgesi ve nakil araçları için onay belgesi Hayvanların Nakilleri Sırasında Refahı ve Korunması Yönetmeliği ekindeki örneğe göre İl müdürlükleri tarafından düzenlenecektir. Söz konusu belgeler il müdürlüklerince de uygun görülmesi halinde **Ek-42, Ek-43, Ek-44, Ek-45 ve Ek-46**'daki örneğe uygun olarak kimlik kartı şeklinde de düzenlenebilecektir.
15. İl/İlçe Müdürlükleri tarafından ilgili Yönetmelik çerçevesinde nakilde hayvan refahına ilişkin yol kontrolleri yapılacak ve her bir kontrole ait rapor dosyasında muhafaza edilecektir. İl Müdürlüklerince hazırlanacak yıllık raporlar Mayıs ayının son haftasından önce Genel Müdürlüğümüze gönderilecektir.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

16. 30.05.2015 tarihli ve 29371 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan Hayvan Nakillerinde Kontrol ve Dinlendirme İstasyonu Yönetmeliğinin yürürlük tarihi sektörün gerekli altyapıyı oluşturması için 31.12.2019 tarihine kadar ertelenmiştir.
17. 30.05.2015 tarihli ve 29371 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan Hayvan Nakillerinde Kontrol ve Dinlendirme İstasyonu Yönetmeliğinin 10 uncu maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Bakanlık tarafından belirlenen yerlerde ve sayıda istasyon kurulmasına izin verilir." hükmü gereği, il müdürlüğüne yapılan başvurular Genel Müdürlüğümüze bildirilecek, Genel Müdürlüğümüzce uygun görülmesi durumunda kontrol ve dinlendirme istasyonu kurulmasına izin verilecektir. Ülke genelinde hayvan nakillerinin sektöre uğramaması ve hayvan hareketlerinde sıkıntı yaşanmaması için kontrol ve dinlendirme istasyonu kurulmasına yönelik ildeki tüm paydaşların bilgilendirilmesi ve farkındalık çalışmalarının hızlandırılması sağlanacaktır.
18. "TİP 1 Nakliyecisi Yetki Belgesi", "TİP 2 Nakliyecisi Yetki Belgesi" ve "Uzun Yolculuklara İlişkin Karayolu Nakil Araçları Onay Belgesi" geçerlilik süresi beş yıl olup, geçerlilik süresi dolan belgeler yeniden düzenlenirken eğitim ve sınav yapılmayacaktır.
19. Sürücü ve bakıcılara yönelik düzenlenen sertifikalarda geçerlilik süresi bulunmamaktadır. Bu belgelerin yenilenmeleri kayıp, çalıntı veya yıpranan belgelere yönelik olacaktır.

K- YURT İÇİNDE HAYVAN VE HAYVANSAL ÜRÜNLERİN SEVKLERİNDE YOL KONTROLLERİ

1. Hayvan hastalıklarının kontrol altına alınması için hayvan hareketlerinin kontrolü büyük önem arz etmekte olup, **hayvan sevk kontrol noktaları ile Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı uhdesinde bulunan Yol Kenarı Denetim İstasyonlarında kontroller arttırılarak belgesiz hayvan sevklerine izin verilmeyecektir. Yol Kenarı Denetim İstasyonları ve hayvan sevk kontrol noktalarında gerekli denetimlerin yapılması amacıyla Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı Bölge Müdürlükleri ve kolluk kuvvetleri ile iletişime geçilerek işbirliği sağlanacaktır.**
2. Hayvan ve hayvansal ürün sevkleri ile ilgili olarak; Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri/Hayvan Sağlığı ve Yetiştiriciliği Şube Müdürünün koordinasyonunda, il/ilçe müdürlüklerinin uygun göreceği güzergâhlarda, kolluk kuvvetleriyle işbirliği içerisinde, ayda en az bir kez olmak üzere, özellikle besi amaçlı sevklerin yoğunlaştığı aylarda, kurban dönemlerinde ve hayvan pazarlarının kurulduğu günlerde, sevkiyat yoğunluğu da dikkate alınarak, yol kontrolleri yapılacaktır. Yol kontrollerinde **EK-40**'daki form doldurularak dosyasında muhafaza edilecektir.
3. 5996 Sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu'nun 36 ncı maddesi gereğince canlı hayvan ve hayvansal ürünlerin sevklerinde Bakanlıkça belirlenen belgeleri bulundurmayan canlı hayvan ve hayvansal ürün sahipleri ile araç sahiplerine uygulanacak olan ceza olurları **EK-33**'e uygun olarak düzenlenecektir.
4. **Yol kontrolleri ve denetimleri, il/ilçe müdürlüğü personeli tarafından Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı Yol Kenarı Denetim İstasyonlarında yapılacak, il müdürlükleri ile Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı Karayolları Bölge Müdürlükleri ile protokol imzalanacaktır. Denetim istasyonu olmayan karayolu güzergâhlarında ise denetimin gerçekleştirileceği il/ilçe Emniyet Müdürlüğü veya Bölge/il/ilçe Jandarma Komutanlıklarıyla irtibata geçilerek araç durdurmak amacıyla trafik personeli görevlendirilmesi talep edilecektir.**

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIğI
Gıda ve Kontrol Genel M¼d¼rl¼đ¼

5. Yol kontrolleri kapsamında yapılan denetimler rapor halinde 6 ayda bir (Temmuz ve Ocak aylarının ilk haftasında, önceki 6 ayı kapsayacak şekilde) Genel M¼d¼rl¼đ¼m¼ze g¼nderilecektir.

L- SINIRLARDAN KAÇAK HAYVAN GİRİŞLERİNE KARŞI ALINACAK TEDBİRLER

1. Ülkemizin çok uzun kara sınırları bulunması nedeniyle, zaman zaman komşu ülkelerden kaçak hayvan giriş ve çıkışlarının olabileceği, bu hayvanların yurtiçinde pazarlanabileceği ve pek çok bulaşıcı veya salgın hayvan hastalığının bu yolla ülkemize bulaşabileceği göz önünde bulundurularak, özellikle sınırlarda bulunan il/ilçe müdürlükleri dikkatli davranacak ve görev bölgelerindeki sınırlarda kontrol amacıyla diğer kuruluşlarla koordinasyon sağlayacaktır.
2. Kaçak hayvan sevklerinin önlenmesi amacıyla, yol güzergâhlarında kolluk kuvvetleriyle gerekli koordinasyon sağlanarak kontroller sıklaştırılacak, yakalanan kaçak hayvanlar, bunların sahipleri ve bunları taşıyanlar hakkında 5996 Sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu ve 2012/06 No'lu Kaçak Canlı Hayvan ve Hayvansal Ürünlerin Tasfiyesi Genelgesine göre işlem yapılacaktır.
3. Ülkemiz hayvan sağlığının korunması açısından kaçak canlı hayvanların, ilgili mahkemeden tasfiye kararı alınır alınmaz en kısa zamanda kesiminin yaptırılması sağlanacaktır.
4. Kaçak eşya taşımada yük hayvanı olarak kullanılması nedeniyle el konulan ya da kaçak veya kaçak zannı ile el konulan tek tırnaklı hayvanların itlaf ve imhasında yaşanan sıkıntılar nedeniyle, sınır illerinde karantina merkezlerinin oluşturulması, söz konusu hayvanların karantina merkezlerinde il/ilçe müdürlükleri tarafından 21 gün süreyle karantinaya alınması, karantina süresince bakım masraflarının Ticaret Bakanlığı döner sermaye işletmesi gelirlerinden karşılanması, bölgesel riskler dikkate alınarak veteriner otoritesi tarafından belirlenen hastalıklar yönünden laboratuvar testlerinin yaptırılması, karantina sonunda herhangi bir hastalık tespit edilmezse 4458 sayılı Gümrük Kanununun 178' inci maddesinde belirtilen tasfiye yollarından herhangi biriyle tasfiye edilmesi, karantina süresi içerisinde ihbarı mecburi hastalık tespit edilmesi halinde hayvan refahı kuralları göz önünde bulundurularak itlaf ve imha edilmesi gerekmektedir.
5. Sınır bölgelerinde hayvan ve hayvansal ürün hareketlerinin sıkı kontrol altında tutulması, çıkan mihrakların mutlaka çok sıkı takip edilmesi ve gerekli tüm önlemlerin alınması konusunda kolluk kuvvetleri ile işbirliği yapılacaktır.

**M- SIĞIR CİNSİ HAYVANLAR ile KOYUN ve KEÇİ TÜRÜ HAYVANLARIN
TANIMLANMASI, İZLENMESİ ve TÜRKVET**

Siğir cinsi hayvanlar ile koyun ve keçi türü hayvanlar tek bir sistemde (TÜRKVET) kayıt altına alınmakta olup, hastalıkları, aşılamaları, numune takip işlemleri de ayrı bir sistemde izlenebilmektedir. Daha sonraki dönemlerde kayıt altına alınacak tüm hayvan türleri de aynı sistemde kayıt altına alınarak hareketleri ve hastalıkları izlenebilecektir. TÜRKVET'te hayvanların kayıt altına alınması, hayvan hastalıklarının ve hareketlerinin etkin olarak kontrolünün sağlanması, hayvancılık desteklemeleri, sağlık ve istatistik ile ilgili kayıtlar ve Bakanlığımızın hayvancılık politikalarının belirlenmesi açısından büyük önem arz etmektedir.

İşletmelerde fiilen bulunan hayvan varlığı ile TÜRKVET'te kayıtlı hayvan varlığının uyumlu olması amacıyla güncelleme çalışmaları düzenli olarak yapılacak, mevzuatta

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

belirtilen idari yaptırımlar uygulanacak, denetim ve izleme faaliyetleri aksatılmadan yürütülecektir.

Hayvanların kimliklendirilmesi ve kayıt altına alınması amacıyla afiş ve broşür bastırılacak, hayvan sahiplerinin gerekli bildirimleri zamanında yapmaları konusunda eğitim ve yayım çalışmaları yapılacaktır.

1. TÜRKVET'e Erişim

Hayvan Bilgi Sistemi (HBS)'nde yer alan TÜRKVET'e erişim <https://hbs.tarbil.gov.tr> adresinden yapılacak olup, kullanıcılar tek bir şifreyle sisteme girerek yetkisine göre işlem yapacaktır. Ayrıca e-devlet üzerinden de sisteme giriş yapılabilecektir. TÜRKVET'e verilerin en kısa sürede girilmesi, hayvan sahibinin işlemlerinin seri bir şekilde yapılarak gecikmelere meydan verilmemesi için il müdürlükleri tarafından gerekli tedbirler alınacaktır.

6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında hayvan sahibi veya işletme sahibinin kendileri tarafından alınması gerekli olan belgeler, hayvan/işletme sahibi veya bu kişilerin adına işlem yapmaya yetki veren noter onaylı vekâletname ibraz eden kişilere verilebilecektir.

2. Kişi kaydı

- 2.1. Kişi kaydı, TÜRKVET'te ilgili ekrana **Kimlik Numarası ve iş/meslek bilgileri** girilerek yapılacaktır.
- 2.2. TÜRKVET'te kişi kaydı ve güncellemesinde tüm kullanıcılar ülke bazlı olarak yetkilendirilmiş olup, kişi bilgileri ülke genelinde eklenebilecek ve güncellenebilecektir.
- 2.3. Tüm kullanıcıların şifreleri TÜRKVET'te kayıtlı e-posta adreslerine iletileceği için, Bakanlık personeli resmi e-posta adresiyle kaydedilecektir.
- 2.4. TÜRKVET'te kullanıcılar sadece kendi e-posta adreslerini ekleme ve güncelleme yapabilecek, il sistem sorumluları ise illerindeki kullanıcıların e-posta adreslerini ekleyebilecek ve güncelleyebilecektir.
- 2.5. TÜRKVET'e kişi kaydı yapılırken, kişinin MERNİS (Merkezi Nüfus İdare Sistemi)'de ölü olup olmadığına yönelik kontrol eklenmiş olup, kişinin durumunun MERNİS'te ölü olması halinde TÜRKVET'e kaydı yapılamayacaktır.
- 2.6. TÜRKVET'e yabancı uyruklu kişi kaydı yapılırken "Yabancı Kimlik No" kısmına, mavi kartlı kişi kaydı yapılırken "Mavi Kart Kimlik No" kısmına kimlik numarası eklenerek kişi kaydı yapılabilecektir.
- 2.7. TÜRKVET'te kişi kaydı yapılırken kişinin MERNİS'te 18 yaşını doldurup doldurmadığına yönelik kontrol eklenmiş olup, TÜRKVET'e 18 yaşını doldurmayan kişilerin kayıtları yapılamayacaktır.
- 2.8. 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında TÜRKVET'te kişi sayfasında il/ilçe müdürlükleri tarafından kişinin muvafakatı alındıktan sonra işaretlenmek üzere "Kişisel bilgilerimi paylaş" seçeneği eklenmiş olup, bu seçenek işaretli olan kişilere ait bilgilerin paylaşılmasına izin verilecektir. İlgili kurumlar tarafından kişisel bilgilerinin görüntülenmesini isteyen hayvan sahibi kişilerden **EK-48**'de yer alan muvafakatname alındıktan sonra kişi sayfasında "Kişisel bilgilerimi paylaş" seçeneği işaretlenecek ve ilgili bölüme evrak tarihi ve sayısı yazılacaktır.
- 2.9. TÜRKVET'te tüm kişilerin cep telefonu numaraları kaydedilecek, güncellemeler il/ilçe müdürlükleri tarafından yapılacaktır.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIğI
Gıda ve Kontrol Genel M¼d¼rl¼đ¼

3. Kurum/Kuruluş kaydı

- 3.1. T¼zel kişiler ile kamu kurum veya kuruluşları, T¼RKVET'te "Kurum/Kuruluş" olarak kayıt edilecektir.
- 3.2. Kurum/Kuruluş kaydında, vergi no kısmına "Vergi numarası" eklenerek kurum/kuruluş bilgileri VEDOP (Vergi Dairesi Otomasyon Projesi)'tan sorgulanarak T¼RKVET'e kaydedilecektir.
- 3.3. T¼RKVET'te kurum/kuruluş kaydı ve g¼ncellemesinde t¼m kullanıcılar ¼lke bazlı olarak yetkilendirilmiş olup, kurum/kuruş bilgileri ¼lke genelinde eklenebilecek ve g¼ncellenebilecektir.
- 3.4. Bir kurum/kuruluşun farklı adreslerde birden fazla işletmesinin bulunması halinde her bir işletme için ayrı işletme numarası tahsis edilecek, ancak bu işletmelerin tamamının sahibi tek bir kurum/kuruluş olacaktır.
- 3.5. Tek bir kurum/kuruluşa ait olan ancak farklı adreslerde faaliyet g¼steren ve T¼RKVET'te birden fazla kurum/kuruluş kaydı bulunanların kayıtları g¼ncellenecektir.
- 3.6. Yabancı şirketler Ekonomi Bakanlığı nezdinde gerekli izinler alındığı takdirde kurum/kuruluş kayıtları kısmından vergi numarası girilerek T¼RKVET'e kaydedilebilecektir.
- 3.7. 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında T¼RKVET'te kurum/kuruluş sayfasında il/ilçe m¼d¼rl¼kleri tarafından kurum/kuruluşun muvafakatı alındıktan sonra işaretlenmek ¼zere "Kişisel bilgilerimi paylaş" seçeneği eklenmiş olup, sadece bu seçenek işaretilen kurum/kuruluşlara ait bilgilerin paylaşılmasına izin verilecektir. İlgili kurumlar tarafından kişisel bilgilerinin g¼r¼nt¼lenmesini isteyen hayvan sahibi kurum/kuruluşlardan **EK-48**'de yer alan muvafakatname alındıktan sonra kurum/kuruluş sayfasında "Kişisel bilgilerimi paylaş" seçeneği işaretilenecek ve ilgili b¼l¼me evrak tarihi ve sayısı yazılacaktır.

4. Sertifika kaydı

- 4.1. Nakilde hayvan refahı kapsamında s¼r¼c¼ler, bakıcılar ve nakliyeciler ile canlı hayvan ticareti yapan satıcılar (celepler), T¼RKVET'e "Kişi/İşletme/Kurum" men¼s¼ altında yer alan "Sertifika kayıtları" ekranından kaydedilecektir.
- 4.2. ¼ncelikle "Kişi kayıtları" ekranından kişi iş tanımı, "Kurum/Kuruluş Kayıtları" ekranından ise kuruluş tipi seçilerek s¼z konusu kişi/kuruluşlar kaydedilecek veya g¼ncellenecektir.
- 4.3. Daha sonra "Sertifika kayıtları" ekranından kişi veya firma kaydı bulunup iş tanımı seçilerek g¼ncelleme yapılacak ve sertifika kaydı tamamlanacaktır.

5. Nakil araçları kaydı

- 5.1. Hayvan nakillerinde kullanılan t¼m araçlar T¼RKVET'e "Kişi/İşletme/Kurum" men¼s¼ altında yer alan "Nakil aracı kayıtları" ekranından kaydedilecektir.
- 5.2. Sadece uzun yol nakil araçlarına sistem tarafından otomatik olarak tanımlama numarası verilecektir.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

6. İşletme kaydı

- 6.1. Yeni hayvancılık işletmelerinin kaydı TÜRKVET'te yapılacaktır.
- 6.2. Yeni işletmenin kaydı için hayvan sahibi il/ilçe müdürlüğüne EK-41'de yer alan dilekçe ile müracaat edecektir. 18 yaşın altında olan kişilerin müracaatları il/ilçe müdürlüğü tarafından değerlendirilmeyecektir.
- 6.3. İçinde farklı türlerde hayvan bulunan hayvancılık işletmelerinin işletme tipi hayvancılık işletmesi olarak seçilecek, her bir hayvan türü için ayrı sürü eklenecektir. Her bir hayvancılık türü için ayrı işletme numarası verilmeyecek, tek bir işletme numarası verilecektir.
- 6.4. Yeni işletme kaydında, işletme adresi, koordinat bilgileri ve bina tipi tespit edildikten sonra, işletme sahibinin kimlik numarası veya vergi numarası ile birlikte kaydı yapılacaktır.
- 6.5. Yeni kaydedilecek işletmelere ait tapu fotokopisi, elektrik ve su aboneliği gibi işletmeyi sabitleyici herhangi bir belge istenecektir. Bunların olmaması halinde, işletmenin açıldığı yerin muhtarından, bu işletmeyi sabitleyici adres bilgilerinin yer aldığı ve işletmenin, işletmeyi açan kişi, kurum/kuruluş tarafından kullanıldığı veya kullanılacağı ile ilgili bir yazı istenecektir.
- 6.6. Aynı kişi veya kurum/kuruluş adına farklı adreslerde kaydedilmiş birden fazla işletme varsa aktif olmadığı tespit edilen işletmeler kapalı hale getirilecektir. Ayrıca aynı kişi veya kurum/kuruluş adına tek adreste birden fazla aktif işletme tespit edilmesi halinde, bu işletmelerden biri dışındaki diğer işletmeler kapalı duruma getirilecektir. Kanatlı işletmeleri hariç, aynı koordinatta farklı işletme numaralı birden fazla işletme açılmasına izin verilmeyecektir.
- 6.7. İşletmelerin; satışlarında noter onaylı satış belgesi veya muhtar onaylı alıcı ile satıcı arasında yapılan sözleşme, kiralamalarında muhtar/belediye başkanlığından onaylı belge, devirlerinde muhtar onaylı devreden-devralan arasında yapılan sözleşme, sahibinin ölmesi halinde devir için veraset ilamı ve mirasçılardan alınan muvafakatname belgesi istenecektir.
- 6.8. Kayıtlı olan bir işletmenin işletme numarası satış, kiralama ve devir söz konusu olmadığı durumlarda başka hayvan sahibine tahsis edilmeyecek, bu işletmeler kapalı duruma getirilecektir.
- 6.9. TÜRKVET'te yeni işletme kaydı yapılırken işletmelere sığır, manda, koyun ve keçi sürüsü otomatik olarak eklemekte olup, diğer hayvan türlerine ait sürüler sürü ekleme butonu ile kaydedilecektir. Sığır cinsi hayvanlarda 3 ay olan tanımlama süresinin 6 aya kadar uzatılması için il/ilçe müdürlüğü tarafından tespit edilerek onay verilen işletmelerde, işletme detay sayfasında "Tanımlama Süresini 6 Aya Kadar Uzat" seçeneği işaretlenecek, işletme sınıflarından en az bir tanesi seçilerek kaydedilecektir. İl/ilçe müdürlükleri tarafından tespit edilerek listelenen bu işletmeler, İl Sistem Sorumlusu tarafından TÜRKVET'te işaretlenecektir.
- 6.10. Koyun ve keçi türü hayvanlarda 6 ay olan tanımlama süresinin meraya hayvan gönderen işletmelerde 9 aya kadar uzatılması için, il/ilçe müdürlüğü tarafından tespit edilerek onay verilen işletmelerde, işletme detay sayfasında "Göçer, Mera Hay. Yapıyor mu?" seçeneği "Evet" olarak işaretlenecektir. İl/ilçe Müdürlükleri tarafından tespit edilerek listelenen bu işletmeler, İl Sistem Sorumlusu tarafından TÜRKVET'te işaretlenecektir.
- 6.11. Güncelleme çalışmalarında işletmelerde kayıtlı olup ancak fiilen işletmelerde bulunmayan hayvanlar mera işletmelerine gönderilmeyecektir.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

- 6.12. İşletmelerin bağlı olduğu idari birimler değişmediği müddetçe işletmelerin lokasyonu (köy/mahalle bilgileri) değiştirilmeyecektir.
- 6.13. TÜRKVET'te işletmede canlı hayvan bulunması durumunda işletme aktif olarak görülmekte, işletmede canlı hayvan bulunmaması halinde ise işletme otomatik olarak pasif duruma geçmektedir. İşletme sahibinin hayvancılık faaliyetini bitirdiğine dair dilekçe ile il/ilçe Müdürlüğüne başvurusu ve işletmede kayıtlı canlı hayvan bulunmaması durumunda il/ilçe müdürlükleri tarafından kapalı duruma getirilecektir.
- 6.14. IPARD Programınının 101 numaralı Tarımsal İşletmelerin Yeniden Yapılandırması ve Topluluk Standartlarına Ulaştırılması tedbiri kapsamında desteklenecek işletmeler için, başvuru sahiplerinin başvuru paketleri içinde Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumuna sunacakları dokümanlar arasında yer almak üzere; İl veya İlçe Müdürlüklerince tescil edilen işletmeler üzerinde yapılacak kontroller neticesinde, **EK-47**'de örneği bulunan formatta düzenlenecek form, başvuru sahiplerinin talepleri üzerine kendilerine verilecektir.

7. Hayvan kaydı

- 7.1. Hayvan sahibi hayvanlarının küpelenerak kaydedilmesi için, il/ilçe müdürlüğüne ya da küpeleme yetki devri yapılan kurum/kuruluşa bildirim süresi içinde müracaat edecektir. Hayvanın doğum tarihi, ırkı, cinsiyeti ve ana kulak küpe no bilgileri doğru olarak kayıt edilecektir.
- 7.2. Sığır Cinsi Hayvanların Tanımlanması, Tescili ve İzlenmesi Yönetmeliği ile Koyun ve Keçi Türü Hayvanların Tanımlanması, Tescili ve İzlenmesi Yönetmeliği hükümlerine titizlikle uyulacaktır.
- 7.3. TÜRKVET'te buzağı kaydı, doğum esnasında anasının o işletmede canlı olarak bulunması şartıyla yapılacaktır.
- 7.4. **E-ıslah veri tabanı üzerinden TÜRKVET'e buzağı kaydı yapılamayacak olup ilgili kayıtlar sadece TÜRKVET'e yapılarak E-ıslah veri tabanına aktarılacaktır.**
- 7.5. TÜRKVET'e yeni hayvan kaydı, kulak küpesini uygulayan kullanıcı tarafından yapılacaktır.
- 7.6. Tanımlatılmamış sığır cinsi, koyun ve keçi türü hayvanların nakil esnasında yakalanması halinde, idari para cezası uygulandıktan sonra ceza kaydı girilerek, İl depo işletmelere (TR+İl Kodu+0000000000) yeni hayvan kaydı yapılabilecektir.

8. Kayıp çalıntı hayvan kaydı

- 8.1. Hayvan sahibi veya kolluk kuvvetleri tarafından kayıp/çalıntı olduğu bildirilen sığır cinsi, koyun ve keçi türü hayvanlar TÜRKVET' te kayıp/çalıntı olarak kayıt edilecek, **ayrıca diğer il/ilçe müdürlüklerine resmi yazı ya da e-posta ile bildirilmeyecektir.**

9. Ön tanımlı hayvan kaydı

- 9.1. TÜRKVET'te hayvan tanımlama süresinin 6 aya kadar uzatıldığı işletmelerdeki 3 aylık süre içerisinde küpelenemeyen hayvanlar "ön tanımlı hayvan" olarak kaydedilecek ve bu hayvanlar küpelandikten sonra kayıt işlemi tamamlanacaktır.
- 9.2. TÜRKVET'te "Tanımlama Süresini 6 Aya Kadar Uzat" olarak işaretlenen işletmelere doğum kaydı yapılırken "Ön Tanımlı mı" sorusu işaretlenerek ön tanımlı hayvan kaydı yapılabilecektir.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

- 10. TÜRKVET'te sığır cinsi hayvan bilgilerinin güncellenmesi ile ilgili komisyon kurulması**
- 10.1.** TÜRKVET'te kayıtlı hayvanların sehven yapılan ırk, cinsiyet ve hareket bilgilerindeki güncellemeler il/ilçe müdürlüğünde kurulacak komisyon tarafından alınan ve örneği **EK-34**'de bulunan komisyon kararına istinaden il sistem sorumlusu tarafından yapılacaktır.
- 10.2.** Yeterli sayıda personeli bulunan her bir ilçede, ilçe müdürlüğünde görevli veteriner hekim, ziraat mühendisi (zooteknist), veteriner sağlık teknisyeni/teknikeri unvanlı personelden oluşan komisyon kurulacaktır.
- 10.3.** Komisyon, veteriner hekim başkanlığında (başkan dâhil) 3 asil ve 2 yedek üyeden oluşturulacak, kararlar oy çokluğu ile alınacaktır.
- 10.4.** Komisyonda görev alacak asil ve yedek personelden biri ziraat mühendisi (zooteknist) olacak, ziraat mühendisi (zooteknist) bulunamaması durumunda üyelerin tamamı veteriner hekim veya veteriner sağlık teknisyeni/teknikerinden oluşturulacaktır.
- 10.5.** Yapılan başvurular dikkate alınarak, komisyon önceden belirlenecek gün/günlerde çalışacaktır.
- 10.6.** Personel sayısı yetersiz olan ilçelerde ise diğer ilçe müdürlüğü personelinin katılımıyla komisyon kurulacak, il genelinde her bir ilçenin mutlaka bir komisyonun sorumluluğu altında olması sağlanacaktır. Bir personel birden fazla komisyonda görevlendirilmeyecektir.
- 10.7.** İl/ilçe Müdürlükleri tarafından yeni komisyon kurulması ve komisyon üyesi değişiklikleri, il/ilçe müdürlüğünün teklifi ve Valilik/Kaymakamlıktan alınacak "KOMİSYON OLURU" ile yapılacak, ilçe müdürlüklerinde kurulan komisyonlar ve yapılan değişiklikler il müdürlüklerine gönderilecek, il müdürlükleri tarafından muhafaza edilecek, Bakanlığa gönderilmeyecektir.
- 10.8.** Komisyonların çalışmaları, Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri/Hayvan Sağlığı ve Yetiştiriciliği Şube Müdürünce koordine edilecektir.
- 10.9.** TÜRKVET il sistem sorumluları bu komisyonda görev almayacaktır.
- 10.10.** Komisyon tarafından yapılan değişiklikler, TÜRKVET İl Sistem Sorumlusu tarafından, evrakın kendisine teslim edildiği tarihten itibaren 7 iş günü içinde TÜRKVET'e kaydedilecektir.
- 10.11.** Her yılın başında **Komisyon Oluru alınacak olup, Komisyon Kararları** dosya halinde il/ilçe müdürlüğünde saklanacaktır.
- 11. TÜRKVET'te sığır cinsi ile koyun ve keçi türü hayvan bilgilerinin güncellenmesi ve geri çağırılması**
- 11.1. TÜRKVET'te hayvan kaydında yapılan ırk, cinsiyet hatalarında,** kayıt tarihinden itibaren; 72 saat içerisinde kullanıcı tarafından, 72 saatlik sürenin aşılması halinde sığır cinsi hayvanlarda Komisyon Kararına, koyun ve keçi türü hayvanlarda yetiştiricinin de imzası bulunan tutanağa istinaden, 1 yıla kadar İl Sistem Sorumlusu tarafından, 1 yılı geçmesi halinde ise Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri/Hayvan Sağlığı ve Yetiştiriciliği Şube Müdürü tarafından TÜRKVET'te güncellenebilecek veya geri çağırılabilir.
- 11.2. TÜRKVET'te hayvan kaydında yapılan doğum tarihi hatalarında,**
11.2.1. Tanımlama süresi dahilinde; kayıt tarihinden itibaren 72 saat içerisinde kullanıcı tarafından, 72 saatlik sürenin aşılması halinde 1 yıla kadar sığır cinsi

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

hayvanlarda Komisyon Kararına, koyun ve keçi türü hayvanlarda yetiştiricinin de imzası bulunan tutanağa istinaden İl Sistem Sorumlusu tarafından TÜRKVET'te doğum tarihi güncellenebilecektir.

11.2.2. Tanımlama süresinin geçmesi durumunda; sığır cinsi hayvanlarda Komisyon Kararına, koyun ve keçi türü hayvanlarda yetiştiricinin de imzası bulunan tutanağa istinaden 1 yıl içerisinde İl Sistem Sorumluları tarafından, 1 yılı geçmesi durumunda ise Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri/Hayvan Sağlığı ve Yetiştiriciliği Şube Müdürü tarafından TÜRKVET'te doğum tarihi cezalı olarak güncellenebilecektir.

11.3. TÜRKVET'te hayvanın doğum işletmesi değiştirilemeyecek olup, doğum işletmesinin hatalı kaydedilmesi durumunda;

11.3.1. Tanımlama süresi dahilinde; kayıt tarihinden itibaren 72 saat içerisinde kullanıcı tarafından, 72 saatlik sürenin aşılması halinde sığır cinsi hayvanlarda Komisyon Kararına, koyun ve keçi türü hayvanlarda yetiştiricinin de imzası bulunan tutanağa istinaden 1 yıla kadar İl Sistem Sorumluları tarafından TÜRKVET'te hayvan kaydı geri çağırılarak yeniden kaydedilecektir.

11.3.2. Tanımlama süresinin geçmesi durumunda; sığır cinsi hayvanlarda Komisyon Kararına, koyun ve keçi türü hayvanlarda yetiştiricinin de imzası bulunan tutanağa istinaden 1 yıl içerisinde İl Sistem Sorumluları tarafından, 1 yılı geçmesi durumunda ise Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri/Hayvan Sağlığı ve Yetiştiriciliği Şube Müdürü tarafından TÜRKVET'te hayvan kaydı geri çağırılmak suretiyle cezalı olarak yeniden kaydedilecektir.

11.4. TÜRKVET'te hayvanların hareket kaydında yapılan hatalarda,

11.4.1. Hayvana varış hareketi yapılmamış olması durumunda; sehven yapılan çıkış hareketi, kayıt tarihinden itibaren 24 saat içerisinde kullanıcı tarafından, 24 saatlik sürenin aşılması halinde kullanıcının tutanakla talebi üzerine 1 yıla kadar İl Sistem Sorumlusu tarafından, 1 yılı geçmesi durumunda ise Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri/Hayvan Sağlığı ve Yetiştiriciliği Şube Müdürü tarafından geri çağırılabilir, bu işlem için komisyon kararı istenmeyecektir.

11.4.2. Hayvana varış hareketi yapılmış olması durumunda; sehven yapılan çıkış ve varış hareketi, kayıt tarihinden itibaren 24 saat içerisinde kullanıcılar tarafından geri çağırılabilir.

11.4.3. Hayvana varış hareketi yapılmış olması ve kayıt tarihinden itibaren 24 saatlik sürenin aşılması durumunda; sehven yapılan çıkış ve varış hareketi, sığır cinsi hayvanlarda Komisyon Kararına, koyun ve keçi türü hayvanlarda yetiştiricinin de imzası bulunan tutanağa istinaden 1 yıla kadar İl Sistem Sorumluları tarafından, 1 yılı geçmesi durumunda ise Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri/Hayvan Sağlığı ve Yetiştiriciliği Şube Müdürleri tarafından ayrı ayrı geri çağırılabilir.

11.5. TÜRKVET'te hayvanların ölüm/düşüm kaydında yapılan hatalarda,

11.5.1. Sehven yapılan ölüm/düşüm işlemi, kayıt tarihinden itibaren 72 saat içerisinde kullanıcı tarafından, 72 saatlik sürenin aşılması halinde, sığır cinsi hayvanlarda Komisyon Kararına, koyun ve keçi türü hayvanlarda yetiştiricinin de imzası bulunan tutanağa istinaden 1 yıla kadar İl Sistem Sorumlusu tarafından, 1 yılı geçmesi durumunda ise Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri/Hayvan

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

Sağlığı ve Yetiştiriciliği Şube Müdürü tarafından ölüm/düşüm bilgisi güncellenebilecek veya geri çağırılarak hayvan canlı duruma getirilebilecektir.

11.5.2. Genel Müdürlük tarafından TÜRKVET'te ölü durumuna getirilen ve ölüm tipi "Resmi onayla" olan sığır cinsi ile koyun ve keçi türü hayvanlardan il/ilçe müdürlükleri tarafından yapılacak olan tespitler veya yetiştirici başvurularının değerlendirilmesi sonucunda canlı olduğu tutanakla tespit edilenler, komisyon kararı aranmaksızın tutanağa istinaden ölüm kayıt tarihinden itibaren 1 yıla kadar TÜRKVET İl Sistem Sorumlusu tarafından, 1 yılı geçmesi durumunda ise Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri/Hayvan Sağlığı ve Yetiştiriciliği Şube Müdürü tarafından hayvan canlı duruma getirilebilecektir.

11.6. TÜRKVET'te hayvanların kesimhanede kesim kaydında yapılan hatalarda, sehven yapılan kesimhanede kesim kaydı, kayıt tarihinden itibaren 72 saat içerisinde kullanıcı tarafından, 72 saatlik sürenin aşılması halinde, Komisyon Kararına istinaden 1 yıla kadar İl Sistem Sorumlusu tarafından, 1 yılı geçmesi durumunda ise Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri/Hayvan Sağlığı ve Yetiştiriciliği Şube Müdürü tarafından güncellenebilecek veya kesim kaydı geri çağırılarak hayvan canlı duruma getirilebilecektir.

11.7. TÜRKVET' te sehven yapılan ithal hayvan kayıtlarının güncellenmesi veya geri çağırılması işlemleri kullanıcı tarafından kayıt tarihinden itibaren 72 saat içerisinde, bu sürenin aşılması halinde kullanıcının tutanakla talebi üzerine il sistem sorumlusu tarafından yapılacaktır.

12. İthal hayvanların kaydı

12.1. Avrupa Birliği üye ülkelerinden ithal edilen karantina süresi bitmiş ve ilgili mevzuata göre fiili ithalatı tamamlanarak serbest dolaşıma giren hayvanlar, varış işletmesinde öncelikle sığır cinsi hayvana ait pasaportları ya da hayvan bilgilerini içeren seçim heyeti raporu bilgileri kontrol edilerek, orijinal kulak küpeleri muhafaza edilecek şekilde ve orijinal bireysel tanımlama numaraları ile belgelerindeki bilgilere göre il/ilçe müdürlüğü tarafından TÜRKVET' te ithal hayvan sayfasından kaydedilecektir.

12.2. Avrupa Birliği üye ülkeleri dışındaki ülkelere ithal edilen karantina süresi bitmiş ve ilgili mevzuata göre fiili ithalatı tamamlanarak serbest dolaşıma giren hayvanlar, ihracatçı ülke tarafından tanımlanmış iseler, ihracatçı ülke tarafından yapılan orijinal tanımlama numarası ile birlikte, varış işletmesine tahsis edilen kulak küpe numarası ile il/ilçe müdürlüğü tarafından TÜRKVET' te ithal hayvan sayfasından kaydedilecektir. Ayrıca küpeleme yapılırken hayvanların morfolojik muayenesi yapılacak, hayvana ait ırk ve yaş bilgileri tespit edilecek ya da hayvan bilgilerini içeren seçim heyeti raporu bilgileri kontrol edilecek ve hayvan kayıt formuna yazılacaktır. Karantina süresi bitiminde herhangi bir hastalık yok ise TÜRKVET' te "**Önceki küpe no**" bölümüne menşei ülkenin kulak küpe numarası yazılacak, "**Küpe numarası**" bölümüne ise geldiği işletmeye tahsis edilen yeni küpe numarası yazılacaktır.

12.3. Karantina süresi içinde ithal hayvanlardan doğan hayvanlar, karantina süresi bitiminden ve ilgili mevzuata göre fiili ithalatı tamamlanarak serbest dolaşıma girdikten sonra işletmeye tahsis edilen kulak küpesi ile küpelenecek ve TÜRKVET' te ithal hayvan sayfasından kaydedilecektir.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

12.4. İthalat prosedürü tamamlanmış hayvanların ülkeye giriş tarihi, karantina işletmesine varış tarihi, tür, ırk, cinsiyet ve doğum tarihi v.b. bilgilerinin ithalat belgelerinde bulunan bilgilerle uyumlu olarak TÜRKVET'e kaydedilmesi sağlanacaktır.

13. Kulak küpesi işlemleri

TÜRKVET'te İl için kulak küpe siparişi, alımı ve tahsis işlemleri il sistem sorumlusu veya il küpe yöneticisi tarafından, ilçelerde kulak küpe tahsis işlemleri ilçe küpe yöneticisi tarafından yapılacaktır.

Sığır cinsi hayvanlar ile koyun ve keçi türü hayvanlar için kulak küpesi sipariş, alım ve tahsis işlemleri ayrı ayrı gerçekleştirilecektir.

Kulak küpeleri, seri aralığı belirtilerek il müdürlükleri tarafından kulak küpesi firmasından resmi yazı ile talep edilecek, sistemde kulak küpe siparişi yapılacak, alım ve tahsis işlemleri kulak küpeleri il müdürlüğü tarafından teslim alındıktan sonra yapılacaktır.

Sığır cinsi hayvanlar ile koyun ve keçi türü hayvan kulak küpesi alımlarından önce Genel Müdürlükten onay alınmayacaktır.

13.1. Kulak küpesi siparişi ve alımı

13.1.1. Kulak küpesi sipariş ekranlarında "Küpe numarası başlangıç" alanına otomatik olarak gelen küpe numarası, yeni sipariş edilecek olan ilk numaradır. İhalesi yapılan kulak küpelerinin, il sistem sorumlusu veya il küpe yöneticisi tarafından alımı yapılacak küpe numarası başlangıcı bu sayfadan kontrol edilecek, numaranın yanlış olması durumunda Genel Müdürlüğe bilgi verilerek düzeltilmesi sağlanacaktır.

13.1.2. Kulak küpe siparişi, firma seçilerek ve alımı yapılacak kulak küpe miktarı yazılarak kaydedilecektir.

13.1.3. Küpe sipariş ara sayfasında il müdürlüğüne gelen kulak küpelerinin alımı onaylanacaktır.

13.2. Kulak küpesi tahsisi

13.2.1. Alımı yapılan kulak küpelerinin tahsisi "Küpe Tahsis Yeni" ekranından yapılacaktır. Kulak küpeleri il sistem sorumlusu veya il küpe yöneticisi tarafından ilçelere, ilçe küpe yöneticisi tarafından da kullanıcılara tahsis edilecektir. Kullanıcılar kendilerine tahsis edilen kulak küpelerini teslim alarak onaylayacaktır.

13.2.2. İl ya da ilçeye tahsis edilen kulak küpelerinin kullanıcılara tahsisi ve onayı yapılmadan TÜRKVET'e kaydı yapılamayacaktır.

13.3. Kulak küpesi iadesi ve kişinin başka il/ilçe müdürlüğü veya kuruma tayini

13.3.1. Emekli olan ya da tayini çıkan kullanıcının, TÜRKVET'te üzerinde bulunan kulak küpe numaraları kullanıcı, il sistem sorumlusu veya il küpe yöneticisi tarafından küpe tahsis yeni ekranından yapılarak il/ilçe müdürlüğüne tutanakla iade edilmesi sağlanacaktır.

13.3.2. Kullanıcının üzerine tahsisli kulak küpeleri il/ilçe müdürlüğüne iade edildikten sonra, kullanıcı rolleri alınarak il sistem sorumlusu tarafından pasif

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIğI
Gıda ve Kontrol Genel M¼d¼rl¼đ¼

yapılacaktır. Emekli olan ya da tayini çıkan kullanıcının, ¼zerine tahsisli kulak k¼pesi olmadığına dair Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su ¼r¼nleri/Hayvan Sağlığı ve Yetiştiriciliği Şube M¼d¼r¼ veya İlçe M¼d¼r¼nden onay alındıktan sonra ayrılmasına izin verilecektir.

13.4. Kayıp, alıntı, zayi olan k¼pelerin kaydı

- 13.4.1. T¼RKVET'te Kayıp, alıntı, zayi kulak k¼pesi kayıt işlemleri k¼penin tahsisli olduğu kullanıcı tarafından, onaylama işlemi ise T¼RKVET İl sistem sorumlusu tarafından yapılacaktır.
- 13.4.2. Kaybolan kulak k¼pe numaraları tutanağa istinaden kulak k¼pesinin tahsisli olduğu kullanıcı tarafından, alıntı kulak k¼pe numaraları, kolluk kuvvetlerinin tutanağına istinaden kulak k¼pesinin tahsisli olduğu kullanıcı tarafından, zayi kulak k¼pe numaraları tutanağa istinaden kulak k¼pesinin tahsisli olduğu kullanıcı tarafından kaydedilecek ve İl Sistem Sorumlusu tarafından onaylanacaktır.
- 13.4.3. Kullanıcı tarafından kayıt esnasında ilgili tutanak tarih ve sayısı T¼RKVET'e kaydedilecektir. İlgili tutanakların bir n¼shası il m¼d¼rl¼đ¼ne g¼nderilerek, T¼RKVET dosyasında muhafaza edilecektir.
- 13.4.4. İl sistem sorumlusu tarafından onaylamayan kulak k¼peleri kayıp, alıntı ve zayi olarak kaydedilemeyecektir.

13.5. D¼řen kulak k¼pesi işlemleri

- 13.5.1. Sığır cinsi hayvanlar ile koyun ve keçi t¼r¼ hayvanların kulak k¼pelerinden birinin ya da ikisinin d¼řmesi veya ¼zerlerindeki bilgilerin silinmesi durumunda, yetiştiricilerin il/ilçe m¼d¼rl¼đ¼ne dilekçe ile m¼racaatı ¼zerine, hayvanların T¼RKVET'te yer alan bilgileri ile gerçek ırk, yaş, cinsiyet bilgilerinin uyumlu olup olmadığı işletmede tespit edilecek, hayvanların sistem ¼zerinde başvuruda bulunulan işletmede olup olmadığı, T¼RKVET'teki durumu (¼l¼, ya da askıda) kontrol edilerek d¼řen kulak k¼pesi olarak T¼RKVET'e girişi yapılacaktır. Sistemde yer alan bilgilerle uyumlu olmayan, işletmede tespit edilmeyen, ¼l¼ ya da askıda olan hayvanlar için d¼řen kulak k¼pesi talebinde bulunulmayacaktır.
- 13.5.2. D¼řen kulak k¼pelerinin T¼RKVET'te il için siparişi ve alım işlemleri il m¼d¼rl¼đ¼ tarafından yapılacaktır.
- 13.5.3. Sığır cinsi ve koyun-keçi t¼r¼ hayvanların d¼řen kulak k¼pesi sipariş listesi il bazında T¼RKVET'ten alındıktan sonra il sistem sorumluları veya il k¼pe y¼neticisi tarafından kontrol edilecek, Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su ¼r¼nleri/Hayvan Sağlığı ve Yetiştiriciliği Şube M¼d¼r¼ tarafından onaylanacak, elektronik ortamda ve resmi yazı ile il m¼d¼rl¼đ¼ tarafından ilgili kulak k¼pesi firmasına sipariş yapılacaktır. D¼řen kulak k¼pe talepleri Genel M¼d¼rl¼đ¼ye g¼nderilmeyecektir. Firma yeniden ¼retilen kulak k¼pelerini, siparişi aldığı tarihten itibaren 7 g¼n içerisinde il m¼d¼rl¼đ¼ne ulaştıracaktır. İl/İlçe M¼d¼rl¼đ¼ tarafından aynı ¼zg¼n tanımlama numarasını içeren yenisi veya yenilerinin hayvanlara takılması ve kayıt sisteminde kulak k¼pesinin takıldığı onaylanacaktır.
- 13.5.4. Y¼netmelik gereği, tek veya çift kulak k¼pesi d¼řen hayvanlar için veteriner sağlık raporu d¼zenlenmeyecektir. Bu hayvanlara yetiştiricilerin il/ilçe

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

müdürlüğüne dilekçe ile müracaatı üzerine, kulak küpesinin yerine aynı özgün tanımlama numarasını içeren yenisi veya yenileri takıldıktan sonra veteriner sağlık raporu düzenlenecektir.

- 13.5.5. TÜRKVET'te hareket sayfasında çıkış işlemi yapılırken, hayvanların düşen kulak küpe kaydı bulunup bulunmadığına yönelik kontrol bulunmakta olup, düşen kulak küpesi kaydı bulunan ve "takıldı veya takılmadı" olarak işaretlenmeyen hayvanların çıkış işlemine izin verilmeyecektir.
- 13.5.6. Düşen kulak küpesi siparişi il/ilçe müdürlüğü, yetki devri yapılan kurum/kuruluş veya işletme kullanıcıları tarafından kaydedilecektir.
- 13.5.7. İl sistem sorumlusu veya il küpe yöneticisi tarafından "düşen küpe arama" sayfasında gerekli kontroller yapılarak ve firma ismi seçilerek "onayla ve firmaya gönder" butonu ile onaylanacaktır. TÜRKVET' ten alınan "düşen küpe firmaya gönderilecek liste" onaylanarak ilgili kulak küpesi firmasına sipariş verilecektir.
- 13.5.8. Siparişi onaylanarak firmaya gönderilmiş düşen kulak küpesi kayıtları iptal edilemeyecektir.
- 13.5.9. Düşen kulak küpelerinin firma tarafından üretilerek il müdürlüğüne ulaşmasından sonra, TÜRKVET'te il sistem sorumlusu veya il küpe yöneticisi tarafından, "düşen küpe arama" sayfasında "geldiğini onayla" butonu ile düşen kulak küpelerinin il/ilçe müdürlüklerine alınması sağlanacaktır.
- 13.5.10. İl/ilçe müdürlüğü, yetki devri yapılan kurum/kuruluş veya işletme kullanıcıları tarafından TÜRKVET' ten "düşen küpe takma listesi" alınarak düşen kulak küpeleri ilgili hayvanlara takılacak ve listede yer alan imza kısmına yetiştirici imzası alınacaktır.
- 13.5.11. Düşen kulak küpeleri hayvanlara uygulandıktan sonra TÜRKVET'te takıldı olarak işaretlenecektir.
- 13.5.12. Düşen kulak küpe siparişi verilen ve alımı yapılan kulak küpeleri, hayvanın işletmede kesilmesi, ölmesi ve hatalı düşen kulak küpesi bildirim yapılmış olması durumunda "takılmadı" olarak işaretlenecektir. "Takılmadı" olarak işaretlenen kulak küpeleri sistem tarafından işlem yapılabilir duruma getirilecektir. Bu küpeler tutanakla imha edilecektir.

14. Küpeleme ve kayıt yetkisinin devredilmesi

- 14.1. **Sığır cinsi hayvanların küpelenmesi ve kayıt altına alınması amacıyla, Bakanlıkça belirlenen uygulama ücreti haricinde herhangi bir ücret alınmaması şartıyla, ilin tamamında veya ilçe bazında Türk Veteriner Hekimler Birliğine bağlı bölge veteriner hekim odalarıyla veya hayvancılıkla iştigal eden yetiştirici ve üretici birliklerine il müdürlüklerince küpeleme yetki devri yapılabilir.**
- 14.2. **Sadece kendi üyelerine ait sığır cinsi hayvanlardan doğan buzağuların küpelenmesi ve kayıt altına alınması amacıyla, Bakanlıkça belirlenen uygulama ücreti haricinde herhangi bir ücret alınmaması şartıyla, hayvancılıkla iştigal eden yetiştirici ve üretici birliklerine il müdürlüklerince küpeleme yetki devri yapılabilir.**
- 14.3. İl Müdürlükleri tarafından, yetki devri yapılan kurum/kuruluşlarda kimliklendirici olarak çalışacak kişilere hayvanların ırkları, cinsiyet ve yaş konuları ile hayvanların küpelenmesi ve kayıt altına alınması hakkında eğitim verilerek kimliklendirici belgesi düzenlenecek, kullanıcı adı ve şifresi tahsis edilecektir. Her kimliklendirici uyguladığı küpeyi sisteme kendisi kayıt edecektir.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

- 14.4.** İşletmesindeki sığır cinsi hayvanların küpelenecek kayıt altına alınması amacıyla, talep edilmesi durumunda il/ilçe müdürlüğü tarafından **10 baş ve üzeri damızlık dışı sığır cinsi hayvan bulunan işletmelerin** işletme sahibi ile küpeleme sözleşmesi yapılacaktır.
- 14.5.** Talep edilmesi halinde, kulak küpelerinin il müdürlüğünce tahsis edilmesi ve kulak küpesi talep yazısının il müdürlüğünce onaylanması şartıyla, kulak küpeleri küpeleme sözleşmesi yapılan işletme sahibi tarafından doğrudan Bakanlığımızca denetlenen kulak küpesi firmalarından temin edilebilecektir.
- 14.6.** Küpeleme sözleşmesi yapılan **10 baş ve üzeri damızlık dışı hayvan bulunan işletmelerdeki hayvanlardan düşen kulak küpeleri, düşen kulak küpe listesinin il müdürlüğünce onaylanması şartıyla, küpeleme sözleşmesi yapılan işletme sahibi tarafından doğrudan Bakanlığımızca denetlenen kulak küpesi firmalarından temin edilebilecektir.**
- 14.7.** İl Müdürlükleri tarafından yetki devri yapılan kurum/kuruluşlar ile küpeleme yetkisi verilen **10 baş ve üzeri damızlık dışı sığır bulunan işletmelerin bilgileri hareket@tarimorman.gov.tr** e-posta adresine ve yazılı olarak Genel Müdürlüğümüze bildirilecektir.
- 14.8.** “Halk Elinde Hayvan Islahı Ülkesel Projesi” ve “Hayvan Genetik Kaynaklarının Yerinde Korunması ve Geliştirilmesi Projesi” kapsamında projenin uygulandığı işletmelerde yıl içerisinde doğacak hayvan sayısı göz önünde bulundurularak kulak küpeleri proje sorumlusu sözleşmeli personele verilecek, TÜRKVET’te şifre tahsis edilerek, teslim edilen kulak küpelerinin seri numaraları Genel Müdürlüğümüze bildirilecektir.
- 14.9.** Talep edilmesi halinde, resmi kurum/kuruluş (TİGEM, TAGEM gibi) işletmelerindeki hayvanların kimliklendirme işlemleri için görevlendirilen personele, sistemde kullanıcı adı ve şifresi verilerek kulak küpesi tahsisi yapılacak ve “kullanıcı kaydı” sayfasında işletme kullanıcıya tahsis edilecektir. Söz konusu resmi kurum/kuruluşlarla küpeleme sözleşmesi yapılmayacaktır.
- 15. Uygulamada kulak küpesi alımı, dağıtımı ve küpe uygulaması**
- 15.1.** Bakanlığımızca denetlenen kulak küpesi firmalarının listesi Bakanlığımız web sayfasında <http://www.tarimorman.gov.tr/Konular/Veteriner-Hizmetleri/Hayvan-Kayit-Ve-Kimliklendirme> adresinde yer almaktadır. Firmalardan kulak küpe alımları ve dağıtımları kayıt sistemleri üzerinden de yapılacaktır.
- 15.2.** Kulak küpesi alımlarında firmalardan geçerlilik süresi uygun olan “Küpe Firması Kayıt Belgesi” istenecek olup, bu durum kulak küpesi alımlarında şartnamede belirtilecektir. Şartnameler, ilgili Yönetmelikler ve TS 7808’e uygun olacak, şartnameler firmaların ihaleye katılmasına engel olmayacak şekilde hazırlanacaktır. Şartnamelerde kulak küpelerinin dışı yaprağının segmanlı veya segmansız, erkek ucunun ise metal ya da sert plastik olduğu ayırt edilmeksizin rekabet ortamı sağlanacaktır. Kulak küpelerinin **TS 7808’e göre testlerinin yapıldığına dair belgeler talep edilecek, küpelerde düşme, rakamlarda silinme ve yönetmelik şartlarına uygunluğunun kontrolü için numune alınarak TSE laboratuvarlarında küpenin dayanıklılık testlerinin yapılması sağlanacaktır.**
- 15.3.** İl Müdürlükleri tarafından alımı ve dağıtımı yapılan kulak küpelerinin, hangi tarihte hangi firmadan, hangi numara aralığının alındığı, alınan kulak küpelerinin veya kulak küpe numara aralığının kimlere (İlçe Müdürlükleri, yetiştiriciler, vb.) hangi tarihte tahsis edildiğine ilişkin kayıtlar düzenli olarak dosyada muhafaza edilecektir.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIğI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

- 15.4.** Talep edilmesi halinde, resmi kurum/kuruluş (TİGEM, TAGEM) işletmelerindeki hayvanların kimliklendirme işlemleri için görevlendirilen personele, sistemde kullanıcı adı ve şifresi verilerek kulak küpesi tahsis yapılacak ve "kullanıcı kaydı" sayfasında işletme kullanıcıya tahsis edilecektir. Söz konusu resmi kurum/kuruluşlarla küpeleme sözleşmesi yapılmayacaktır.
- 15.5.** İl/İlçe Müdürlüğü tarafından küpelenen sığır cinsi hayvanlar, hayvan sahibinin bildiriminden itibaren tanımlama süresi içerisinde veya hayvan işletmeyi terk etmeden önce TÜRKVET'e kaydedilecektir.
- 15.6.** İl/İlçe Müdürlüğü tarafından küpelenen koyun ve keçi türü hayvanlar, hayvan sahibinin bildiriminden itibaren tanımlama süresi içerisinde veya hayvan işletmeyi terk etmeden önce TÜRKVET'e kaydedilecektir.
- 16. Sığır cinsi hayvanlarda pasaport düzenlenmesi**
- 16.1.** Pasaportlarda il/ilçe müdürlüklerinin adı ve düzenleyenin imzası olacaktır. İl/İlçe Müdürlüğünün adı ve düzenleyenin imzası olmayan pasaportların resmi olarak geçerliliği bulunmamaktadır.
- 16.2.** Hayvan kayıt, sevk, kesim ve düşüm işlemlerinin doğru ve hızlı bir şekilde yapılabilmesi ve kullanıcı hatalarının minimum seviyede tutulması için hayvan pasaportlarının üzerinde bulunan barkotları okutmak üzere Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su ürünleri/Hayvan Sağlığı ve Yetiştiriciliği Şube Müdürlükleri ve İlçe Müdürlüklerine yeterli sayıda **barkod veya karekod okuyucu sistemleri** İl Döner Sermayeleri veya diğer kaynaklardan temin edilecektir.
- 17. Hayvan hareketleri**
- 17.1.** Sığır cinsi ve koyun keçi türü hayvan alım satımlarında, alan ve satan hayvanı aldığını veya sattığını 7 gün içinde il/ilçe müdürlüğüne sığır cinsi hayvanlarda pasaportun imzalı ve ilgili kısmı ile koyun keçi türü hayvanlarda nakil belgesi ile bildirim yapacaktır. Sığır cinsi hayvan alım satımlarında pasaportun ilgili kısımları alan ve satan tarafından mutlaka imzalanacaktır.
- 17.2.** İl/İlçeden başka il/ilçelere nakli yapılacak sığır cinsi hayvanlar ile koyun ve keçi türü hayvanlara için veteriner sağlık raporu düzenlenmeden önce hayvanların pasaportları/nakil belgeleri kontrol edilecek ve TÜRKVET'te hayvanların gideceği işletmenin **işletme numarası** seçilerek varış işletmesine nakli yapılacaktır. Hareketin tamamlanması için varış işletmesinin bağlı bulunduğu il/ilçe müdürlüğü tarafından veteriner sağlık raporu ve hayvanların pasaportları/nakil belgeleri kontrol edildikten sonra uygun olanlar için varış hareketi onaylanacaktır.
- 17.3.** Kesim amacıyla kesimhanelere ve satış amacıyla hayvan satış yerlerine sevk edilen hayvanların nakli TÜRKVET üzerinden yapılacaktır. Sevk sırasında hayvan sahibi olarak, çıkış işletme sahibi veya Satıcı Çalışma İzni Belgesi bulunan kişiler seçilecektir. Bizzat hayvan sahibi olmayan veya Satıcı Çalışma İzni belgesi bulunmayan kişilerin adına sevk yapılmasına izin verilmeyecektir. Kulak küpesi takılan ancak kayıt sistemlerine kaydedilmeyen hayvanlar için veteriner sağlık raporu düzenlenmeyecektir.
- 17.4.** Sevklerde her hayvanın pasaportu/nakil belgesi (çıktığı işletme numarasının bulunduğu) veteriner sağlık raporu ile beraber olacak, varış işletmesinde ise hayvanın yeni pasaportu hayvanın işletmesinin bağlı bulunduğu İl/İlçe Müdürlüğü tarafından düzenlenecektir.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

- 17.5. Hareket sayfasında çıkış işlemi yapılırken, sevk edilen hayvanların düşen kulak küpesi kaydı kontrolü eklenmiş olup, düşen kulak küpesi kaydı bulunan ve takıldı olarak işaretlenmeyen hayvanların çıkış işlemine mevzuat gereği izin verilmeyecektir.
- 17.6. TÜRKVET'te hareket sayfasında çıkış işlemi yapılırken, varış işletmesinde kısıt bulunup bulunmadığı kontrolü eklenmiş olup, varış işletmesinde (kesimhane hariç) kısıt bulunması durumunda hayvanların çıkış işlemine izin verilmeyecektir.
- 17.7. TÜRKVET'te hareket sayfasında veteriner sağlık raporu düzenlenirken, "Dezenfeksiyon Belgesi Cilt Numara" ve "Dezenfeksiyon Belgesi Sayfa Numara" alanı eklenerek, doldurulması zorunlu hale getirilmiştir.
- 17.8. TÜRKVET'te hareket sayfasında il dışına çıkış işlemi yapılırken, hayvanların aşı kaydı kontrolü eklenmiş olup, aşılama ile ilgili Bakanlıkça belirlenen şartları taşımayan hayvanların sevklerine izin verilmeyecektir.
- 17.9. TÜRKVET'te hareket sayfasında çıkış işlemi yapılırken, hayvan sahibinin satıcı sertifikası kaydının olup olmadığı kontrolü eklenmiş olup, satıcı sertifikası kaydı olmayan kişilerin işletmelerine gelen sığır cinsi hayvanların 30 gün içinde, koyun ve keçi türü hayvanların 29 gün içinde çıkış işlemine izin verilmeyecektir.
- 17.10. Belgesiz nakledildiği tespit edilerek gerekli işlemleri yapılan hayvanlar, idari para cezası uygulandıktan sonra ceza kaydı eklenerek, TÜRKVET'te çıkış hareketi sayfasından cezalı olarak çıkış hareketi yapılabilecektir.
- 17.11. Hayvancılık işletmeleri arasında yapılacak hareketlerde varış işletme sahibinin muvafakatı alınması şartıyla, hareket sayfasında "Sahip İşletme Halen Aynı mı?" seçeneği işaretlenerek hayvanlar sahip işletmesi değişmeden sevk edilebilecektir. Meraya yapılacak sevklerde de hayvanların sahip işletmesinin değişmemesi için kullanıcı tarafından "Sahip İşletme Halen Aynı mı?" seçeneği işaretlenecektir.

18. Bildirim ve bilgilendirme

- 18.1. İşletmedeki Hayvan Bildirim Formu (**EK-39**) il/ilçe müdürlüğü tarafından çoğaltılarak hayvan sahiplerine ve ilgililere dağıtılacaktır.
- 18.2. Sığır cinsi hayvanların her bir işletme değiştirmelerinde alıcı ve satıcılar tarafından ilgili kısımları imzalanan hayvan pasaportları ile birlikte bildirim süresi içinde il/ilçe müdürlüklerine bildirimde bulunulacaktır.
- 18.3. Hayvan sahipleri işletmelerindeki doğum ve ölümlerini, **EK-39'** da örneği yer alan İşletmedeki Hayvan Bildirim Formu ile il/ilçe müdürlüğüne teslim edecektir. Teslim edilen formlara istinaden il/ilçe müdürlüğü tarafından kayıt sistemlerinde gerekli güncelleme yapılacaktır.
- 18.4. İşletmelerdeki her türlü hayvan hareketinin (doğum, ölüm/kesim ve nakil) bildirilmesi, hayvanların küpelenecek sistemlere kaydının yapılması, bildirim yapılmaması halinde cezai yaptırım uygulanacağı hakkında yetiştiriciler yerel basın ve yayın araçları ile bilgilendirilecek, konu ile ilgili afiş, broşür ve liflet bastırılacaktır.

19. Hayvan satış yerleri

- 19.1. Hayvan satış yerleri sisteme kayıtlı olacak ve hayvan satış yerlerine bilgisayar sistemi kurulması sağlanacaktır. TÜRKVET'te kayıtlı olan ancak ruhsatı iptal edilen hayvan satış yerleri sistemde "KAPALI" duruma getirilecektir.
- 19.2. Hayvanların hayvan satış yerlerine giriş ve çıkışları resmi veteriner hekim veya veteriner sağlık teknisyeni/teknikeri tarafından yapılacaktır.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

20. Kesimhaneler

- 20.1.** Kesimhaneler sisteme kayıtlı olacak ve kesimhanelere bilgisayar sistemi kurulması sağlanacaktır. TÜRKVET'te kayıtlı olan ancak ruhsatı iptal edilen veya askıya alınan kesimhaneler sistemde "KAPALI" duruma getirilecektir.
- 20.2.** Kesimhanede görev yapan resmi veteriner hekimlere "kesimhane veteriner hekimi" rolü verilecek ve ilgili kesimhane işletmesi kullanıcıya tahsis edilecektir.
- 20.3.** Kesimhaneye varış işlemi yapılmış ancak kesim işlemi yapılmayacak hayvanlar çıkış işletmelerine geri gönderilecek ve kesimhane işletmesinde canlı hayvan bulundurulmayacaktır.
- 20.4.** Kesimhaneye yapılacak sevk işlemlerinde Veteriner Sağlık Raporunun altına "Bu Veteriner Sağlık Raporunda yer alan hayvanlarımı sadece kesim amacı ile işletmemden çıkardığımı ve ilgili kesimhaneye götüreceğimi taahhüt ederim." ibaresi yazılacak ve hayvan sahibine imzalatılacaktır.
- 20.5.** Kesimhaneye sevki yapılmış ve fiilen kesimhaneye gelen hayvanların herhangi bir sebeple kesilememesi durumunda ve hayvan sahibinin talep etmesi halinde kesimhanenin bulunduğu il/ilçe müdürlüğünce ilgili hayvanlar, aynı il içerisindeki başka bir kesimhaneye varış yapılabilir.

21. İşletmede ölüm ve kesim nedeniyle hayvan kaydının düşülmesi

- 21.1.** Hayvan sahibi, işletmesinde ölen veya mecburi kesime tabi tutulan sığır cinsi hayvanları ile koyun ve keçi türü hayvanlarını **EK-39'** da yer alan form ile il/ilçe müdürlüğüne bildirecektir.

22. Damızlık işletmelerinde sığır cinsi hayvan kaydının yapılması

- 22.1.** İşletmesindeki sığır cinsi hayvanların küpelenecek kayıt altına alınması amacıyla küpeleme sözleşmesi yapılan **10 baş ve üzeri damızlık dişi sığır cinsi hayvan bulunan işletmelerin** işletme sahibine veya sözleşmede belirtilen sorumlu kişiye TÜRKVET'te kullanıcı adı ve şifresi tahsis edilerek küpe tahsis edilecektir.
- 22.2.** İşletme sahibi/sorumlusuna TÜRKVET'te "İşletme Yöneticisi" rolü verilecek, kendi işletmesi tahsis edilerek sadece kendi işletmesindeki hayvanlara kulak küpesi uygulayarak kaydetmesi sağlanacaktır.
- 22.3.** Bu işletmelerin küpeleme ve TÜRKVET'te kayıt işlemleri il/ilçe müdürlükleri tarafından sahada ve TÜRKVET'te kontrol edilecek, uygulamadaki eksikliklerin tespiti halinde sözleşmeleri feshedilecektir.

23. Kullanıcı rolü verilirken dikkat edilecek hususlar

- 23.1.** Genel Müdürlüğümüz tarafından Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri/Hayvan Sağlığı ve Yetiştiriciliği Şube Müdürlerine 1 yılı geçen bildirimlerin düzeltilebilmesi amacıyla TÜRKVET'te rol tanımlanmıştır. Bu kişilerin yetkilendirilmesi il müdürlüğünün talebi üzerine Genel Müdürlük tarafından yapılacaktır.
- 23.2.** Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri/Hayvan Sağlığı ve Yetiştiriciliği Şube Müdürlüğünde görev yapan veteriner hekim, veteriner sağlık teknikeri/teknisyeni unvanına sahip en fazla iki personele TÜRKVET'te "İl Sistem Sorumlusu" rolü tahsis

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

edilecektir. Bu kişilerin görevlendirilmesi ve görev değişikliği il müdürlüğünün gerekçeli talebi üzerine Genel Müdürlük tarafından yapılacaktır.

- 23.3. İl sistem sorumluları mümkün olduğunca TÜRKVET ile ilgili iş ve işlemler dışında görevlendirilmeyecektir. TÜRKVET ile ilgili sorunlar kullanıcılar tarafından il sistem sorumlusuna iletilecek, çözülemeyen konular il sistem sorumluları tarafından Genel Müdürlüğe resmi e-posta yoluyla bildirilecektir.
- 23.4. İl sistem sorumlusu tarafından TÜRKVET'te her ilçede bir kullanıcıya "ilçe küpe yöneticisi" rolü verilecek, ilçedeki küpe tahsisleri bu kullanıcı tarafından yapılacaktır. İl sistem sorumlusu, il/ilçede kayıt sisteminde veri girişi yapan ve görüntüleme yetkisi verilen kullanıcılara **EK-36'** da yer alan "**TÜRKVET Kullanıcı Sözleşmesi**" çerçevesinde şifre tahsis edecektir. Söz konusu sözleşme kullanıcı ve ilgili birim amiri tarafından imzalanacak, İl Sistem Sorumlusu tarafından TÜRKVET dosyasında muhafaza edilecektir. Tüm mevcut kullanıcıların sözleşmeyi imzalaması sağlanacaktır.
- 23.5. İhtiyaç duyulması halinde, il/ilçe müdürlüğünde görev yapan veteriner hekim veya veteriner sağlık teknisyeni/teknikeri haricinde **en fazla 5 personele "Belge Düzenleme"** rolü verilebilecektir.
- 23.6. Talep edilmesi durumunda illerde faaliyette bulunan hayvancılık birliklerinde görevli bir kullanıcıya "il görüntüleme" rolü verilecektir. Görüntüleme yetkisi istenilen personele **EK-36'** da yer alan "**TÜRKVET Kullanıcı Sözleşmesi**" çerçevesinde kullanıcı adı ve şifresi tahsis edilecektir. Söz konusu personelin işten ayrılması durumunda aynı gün içerisinde il müdürlüklerine bilgi verilerek, kullanıcı adı ve şifresinin pasif duruma getirilmesi sağlanacaktır.
- 23.7. Her yıl Ocak ayında tüm kullanıcıların kullanıcı adı ve şifreleri pasif yapılarak tekrar kullanıcı sözleşmelerinin imzalatılarak aktifleştirilmesi sağlanacaktır.
- 23.8. Kullanıcıların pasif yapılması gerektiği durumlarda, kullanıcının üzerinde tahsisli tüm roller alınarak pasif duruma getirilecektir.
- 23.9. Bakanlıktan ayrılan personel, İl Sistem Sorumluları tarafından Tarım Reformu Genel Müdürlüğü'ne bildirilerek Hayvan Bilgi Sisteminden tamamen çıkartılması sağlanacaktır.
- 23.10. **Genel Müdürlük tarafından İçişleri Bakanlığı ve Milli Savunma Bakanlığı'na TÜRKVET'te kurumsal kullanıcı adı ve şifre tahsisi yapılmış olup, il müdürlükleri tarafından kolluk kuvvetlerine TÜRKVET'te kullanıcı adı ve şifresi verilmeyecektir.**
- 23.11. **Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı, Ziraat Bankası ve Vakıflar Bankası ile Bakanlığımız arasında TÜRKVET'te yer alan hayvan kaydı verilerinin paylaşımına ilişkin protokol imzalanmış olup, ilgili kurum ve kuruluşlar ile Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarına TÜRKVET'te kullanıcı adı ve şifresi verilmeyecektir.**
- 23.12. Talep edilmesi halinde, resmi kurum/kuruluş (TİGEM, TAGEM gibi) işletmelerindeki hayvanların kimliklendirme işlemleri için görevlendirilen personele, sistemde kullanıcı adı ve şifresi verilerek kulak küpesi tahsisi yapılacak ve "kullanıcı kaydı" sayfasında işletme kullanıcıya tahsis edilecektir. Söz konusu resmi kurum/kuruluşlarla küpeleme sözleşmesi yapılmayacaktır.
- 23.13. Kullanıcıların durum, unvan ve çalıştığı birim bilgileri güncellenecektir.
- 23.14. Kullanıcılara **EK-35'e** göre rol tahsisi yapılacaktır.
- 23.15. Kullanıcı listesi 6 ayda bir düzenli olarak il sistem sorumlusu tarafından sistemden kontrol edilecek, il/ilçe müdürlüğünden ayrılan kişilerin güncellemeleri yapılacaktır.
- 23.16. Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri/Hayvan Sağlığı ve Yetiştiriciliği Şube Müdürü, kullanıcıların TÜRKVET'te hatalı veya uygunsuz işlem yaptıklarının tespit

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

edilmesi halinde veya gerek görülen diğer durumlarda ilgililerin şifrelerinin iptal edilmesini sağlayacaktır.

23.17. Veteriner Bilgi Sisteminde kullanıcı il değişikliği kapatılmış olup, rol tahsisi işlemleri hariç diğer kullanıcı işlemleri TÜRKVET' te gerçekleştirilecektir.

24. TÜRKVET dosyası

24.1. İl Müdürlüğünde İl Sistem Sorumlusu tarafından, İlçe Müdürlüklerinde ilgili personel tarafından hazırlanan TÜRKVET dosyasında;

24.1.1. TÜRKVET'ten her yılın ocak ve temmuz ayı başında alınacak güncel İl Aktif Kullanıcı Listesi,

24.1.2. İşletmeler ile yapılan küpeleme sözleşmeleri,

24.1.3. İl genelinde ruhsatlı hayvan satış yerleri ile kesimhanelerin güncel listesi,

24.1.4. Kesimhanelerde kesimi yapılan hayvanların ve imha edilen kulak küpe numaralarının bulunduğu aylık liste,

24.1.5. Kulak küpesi alım bilgileri, tahsis/dağıtım liste ve tutanakları,

24.1.6. Kayıp, çalıntı ve zayi kulak küpesi tutanakları,

24.1.7. TÜRKVET kullanıcı sözleşmeleri,

24.1.8. Aylık cetveller,

24.1.9. Sığır cinsi hayvanlarda tanımlama süresinin 6 aylığa, koyun ve keçi türü hayvanlarda 9 aylığa kadar uzatılması için il/ilçe müdürlüğü tarafından tespit edilerek onay verilen işletmelerin listesi yer alacaktır.

25. TÜRKVET yardım masası

TÜRKVET'te karşılaşılan sorunlar öncelikle il sistem sorumlularına, il sistem sorumluları tarafından çözülemeyen sorunlar resmi e-posta ile turkvet@tarimorman.gov.tr e-posta adresine bildirilebilecektir.

N- CETVELLER

1. Cetveller Genel Müdürlüğe yazı veya e-posta ile gönderilmeyecek, en geç takip eden ayın 5'ine kadar TÜRKVET'e kaydedilecek ve raporlanabilecektir. Hatalı kaydedilen bilgiler takip eden ay sonuna kadar güncellenebilecektir. İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlükleri tarafından İlçe Müdürlüklerinin cetvel kayıtları düzenli olarak kontrol edilecek ve TÜRKVET'e kaydedilmesi sağlanacaktır.

1.1. Canlı Hayvan Hareketleri Cetveli: Sığır cinsi ile koyun ve keçi türü hayvanların il içi ve iller arası, diğer türdeki hayvanların iller arasında TÜRKVET'te yapılan hareketleri sistem tarafından otomatik olarak cetvele eklenecek olup, ayrıca veri girişi yapılmayacaktır. TÜRKVET'e sonraki aylarda hareket kaydı eklenecek ancak hareket tarihi önceki aylardan biri seçilen hayvanların hareket sayıları, hareket tarihi olan aya kaydedilecektir.

1.2. Hayvansal Ürünler Sevk Cetveli: Hayvansal ürünlerin iller arasında TÜRKVET'te yapılan sevkleri sistem tarafından otomatik olarak cetvele eklenecek olup, ayrıca veri girişi yapılmayacaktır. TÜRKVET'e sonraki aylarda sevk kaydı eklenecek, ancak sevk tarihi önceki aylardan biri seçilen hayvansal ürünlerin sayıları, sevk edilme tarihi olan aya kaydedilecektir.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

- 1.3. Belgesiz Hayvan ve Hayvansal Ürünler Sevk Cetveli:** TÜRKVET'te kaydedilen cezalar sistem tarafından otomatik olarak cetvele eklenecek olup, ayrıca cetvele veri girişi yapılmayacaktır. TÜRKVET'e sonraki aylarda ceza kaydı eklenen, ancak ceza tarihi önceki aylardan biri seçilen ceza bilgileri, ceza tarihi olan aya kaydedilecektir.
- 1.4. Hayvan Satış Yerleri Hareket Kontrol Cetveli:** Sığır cinsi ile koyun ve keçi türü hayvanların il içi ve iller arası varış hareketleri ile diğer türdeki hayvanların iller arasında TÜRKVET'te hayvan satış yerlerine yapılan hareketleri sistem tarafından otomatik olarak cetvele eklenecek olup, satışı yapılan hayvan sayıları il/ilçe müdürlüğü kullanıcıları tarafından manuel olarak kaydedilecektir. TÜRKVET'e sonraki aylarda hareket kaydı eklenen ancak hareket tarihi önceki aylardan biri seçilen hayvanların sayıları, hareket tarihi olan aya kaydedilecektir. Hayvan satış yeri olmayan il/ilçe müdürlükleri cetvel girişi yapmayacaktır.
- 1.5. Kesimhane Hareket Kontrol Cetveli:** Sığır cinsi ile koyun ve keçi türü hayvanların il içi ve iller arası varış hareketleri ile diğer türdeki hayvanların TÜRKVET'te kesimhanelere yapılan hareketleri, kanatlı hayvanların Kanatlı Bilgi Sisteminde iller arasında kesimhanelere yapılan hareketleri sistem tarafından otomatik olarak cetvele eklenecek olup, ayrıca cetvele veri girişi yapılmayacaktır. TÜRKVET'e ve Kanatlı Bilgi Sistemine sonraki aylarda hareket kaydı eklenen ancak hareket tarihi önceki aylardan biri seçilen hayvanların sayıları, hareket tarihi olan aya kaydedilecektir. Ruhsatlı kesimhane olmayan il/ilçe müdürlükleri cetvel girişi yapmayacaktır.
- 1.6. Kesimhanede Kesilen Hayvan Miktarları Cetveli:** Kesimhanelerde kesimi yapılan sığır cinsi ile koyun ve keçi türü hayvanların TÜRKVET'te, kanatlı hayvanların Kanatlı Bilgi Sisteminde kayıtlı kesim bilgileri sistem tarafından otomatik olarak, diğer hayvan türlerinin kesim bilgileri il/ilçe müdürlüğü kullanıcıları tarafından manuel olarak kaydedilecektir. TÜRKVET'e ve Kanatlı Bilgi Sistemine sonraki aylarda kesim kaydı eklenen ancak kesim tarihi önceki aylardan biri seçilen hayvanların bilgileri kesim tarihi olan aya kaydedilecektir. Kesimhane olmayan il/ilçe müdürlükleri cetvel girişi yapmayacaktır.

O- İDARİ PARA CEZALARI

- 1.** 5996 Sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu'nun 36 ncı maddesinin birinci fıkrasında yer alan hayvan hastalıkları ve hayvan hareketleri ile ilgili idari para cezalarına, 30 Kasım 2018 tarihli ve 30611 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 503 Sıra Nolu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği kapsamında yeniden değerlendirme oranı olarak 2018 yılı için tespit edilen %23,73 (Yirmi üç virgöl yetmiş üç) eklenmek suretiyle hazırlanan "**Hayvan hastalıkları ve hayvan hareketleri ile ilgili yaptırımlar**" **1 Ocak 2019 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere EK-32'de** belirtilmiştir.
- 2.** İdari para cezası uygulanması gereken durumlarda, yetiştirici başvurusunda cezalı hayvan sayısının belirtilmesi sağlanacak olup, TÜRKVET'te ceza kaydı oluşturmadan önce il/ilçe müdürlüğü tarafından işletmede cezalı hayvan sayısı tespit edilecektir.
- 3.** İdari para cezaları uygulanırken alınacak ceza olurları **EK-33** formatında olacaktır.
- 4.** Adrese gönderilecek idari para cezası evraklarının tebliğ işlemleri, 7201 Sayılı Tebligat Kanununa göre yapılacaktır olup, tebliğ mazbatalı kapalı zarf içinde gönderilecektir.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

Ö- HASTALIKTAN ARI İŞLETMELER

1. Hastalıktan Ari İşletme çalışmaları 2018/01 sayılı "Hastalıktan Ari İşletmeler Genelgesi" hükümleri çerçevesinde yapılmaktadır. Hastalıktan Ari İşletmeler İçin Sağlık Sertifikası (**EK-14**) il/ilçe müdürlüklerince Veteriner Bilgi Sisteminden alınacak, İl Müdürü tarafından imzalanacak ve il/ilçe müdürlüğünde muhafaza edilecek olup Genel Müdürlüğümüze gönderilmeyecektir.
2. Sığır tüberkülozu hastalığından arilik için, sürüde yapılan ilk tüberküloz testinde enfeksiyon tespit edilmemeli ve altı ay sonra yapılan ikinci testte de tüm sürü negatif reaksiyon vermelidir.
3. Sığır tüberkülozu hastalığından arilik için yapılan tüberküloz testinde enfeksiyon tespit edilmişse, hastalık çıkışı yapılacak, pozitif hayvanlar sürüden uzaklaştırılacak ve tazminatlı olarak kesime gönderilecektir. Negatif çıkan hayvanlar en az altmış gün ara ile teste tabii tutulacak, son iki testte negatif sonuç alındığında hastalık sönüşü yapılacaktır. Daha sonra arilik çalışmalarına devam edilecektir. Bunun için pozitif hayvanların uzaklaştırıldığı tarihten en az altı ay sonra ilk test yapılacak, enfeksiyon tespit edilmemişse, altı ay sonra yapılan ikinci testte de tüm sürü negatif reaksiyon verdiğinde arilik statüsü verilecektir.
4. Sığır brusellozu hastalığından arilik için, sürüde altı aydır brusellozun klinik belirtileri görülmemeli ve iki Komplement Fikzasyon Testine on iki ayın üzerindeki tüm sığırlar negatif yanıt vermelidir. Testler üç aydan fazla ve on iki aydan kısa aralıklarla yapılmalıdır.
5. Sığır tüberkülozu ve brusellozu hastalıklarından ari bir ülke, bölge ya da işletmeden gelen hayvanlar, Hastalıktan Ari İşletmelere veya yeni kurulan içerisinde hayvan bulunmayan işletmelere ilgili mevzuat gereğince aşağıdaki açıklamalar çerçevesinde tek test yapılarak katılabilmektedir.
  - a) Sığır Bovine Tüberkülozu Yönetmeliği gereğince, sürü yalnızca resmi olarak tüberkülozdan ari sürülere ait hayvanlardan toplanmış ise altı haftalıktan büyük tüm hayvanların ilk tüberkülin testi, işletmeye gelişinden itibaren altmış gün ile altı ay arasında yapılır, ikinci test yapılmaz. Tüm hayvanların sonuçları negatif ise arilik statüsü verilir. Sürüye katıldıktan sonra test yapılacak ise hayvan/hayvanlar diğer hayvanlardan fiziksel olarak izole edilecek ve negatif oldukları kanıtlanana kadar diğer hayvanlarla direkt ya da indirekt temas etmeleri önlenecektir.
  - b) Bruselloz İle Mücadele Yönetmeliği gereğince, resmi olarak brusellozdan ari bir sürüden gelen on iki ayın üzerindeki tüm sığırlar, sürüye katılmadan önceki otuz gün ya da sürüye katıldıktan itibaren otuz günlük süre içerisinde test edilir. Tüm hayvanların sonuçları negatif ise arilik statüsü verilir. Sürüye katıldıktan sonra test yapılacak ise hayvan/hayvanlar diğer hayvanlardan fiziksel olarak izole edilecek ve negatif oldukları kanıtlanana kadar diğer hayvanlarla direkt ya da indirekt temas etmeleri önlenecektir.
  - c) İşletmeye gelen hayvanlara otuz günlük süre içerisinde brusella testinin yapılmaması durumunda en az üç ay ara ile iki test yapılır. Her iki testte de tüm hayvanların negatif sonuç vermesi gerekmektedir.
  - d) Yurt dışından gelen ve millileşme süreci içerisinde olan hayvanlara yetiştiricinin isteği üzerine ve tüm masrafları yetiştirici tarafından karşılanmak kaydıyla brusella testi yapılabilir.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

- e) Tüberküloz ve Bruselloz yönünden yapılan testlerin tüm hayvanlarda negatif sonuç vermesi durumunda işletmeye arilik statüsü verilir.
6. Ari işletmede bulunan aşıllı hayvanlarda brusella yönünden antikor tespit edildiğinde işletmenin arilik statüsü askıya alınacaktır. Antikor tespit edilen aşıllı hayvanlarda üç ay sonra yapılan ikinci test sonucuna göre karar verilecektir. Antikor tespit edilen hayvanların test edilmeden kesilmesi durumunda askı halinin kaldırılabilmesi için sürüde on iki aydan büyük bütün sığırlarda iki serolojik test yapılması, testlerden ilkinin hayvanların uzaklaştırılmasından otuz gün sonra ikincisinin ise bundan altmış gün sonra yapılması gerekmektedir.
7. Ariliğin devam testlerinde pozitif sonuç çıkması durumunda arilik statüsü iptal edilir. İşletmeye yeniden arilik statüsü verilebilmesi için;
- Enfekte sığırlar sürüden uzaklaştırılır.
  - Enfekte sığırların sürüden uzaklaştırma tarihinden en az otuz gün sonra on iki aylık yaşın üzerindeki bütün sığırlara ilk test yapılır.
  - İlk testten altmış gün sonra ikinci test yapılır.
  - Her iki testin negatif sonuç vermesi durumunda arilik statüsü geri verilir
8. Hastalıktan Ari İşletmelerde ariliğin devamı için yapılacak testlerin, ilgili mevzuat gereğince 1 (bir) yıl içerisinde tekrarlanması gerekmektedir. Ancak zaman zaman yetiştiricilerin müracaatta gecikmesi ve test sürelerinin uzaması dolayısı ile arilik için yapılması gereken testler süresi içinde tamamlanamamaktadır. Bu nedenle de yetiştiriciler mağduriyet yaşamaktadır. **Bu mağduriyetin önlenmesi amacıyla söz konusu işletme sahiplerine testlerden en az 1 (bir) ay önce müracaat etmeleri konusunda bilgilendirme yapılacaktır. Bu bilgilendirme tutanak altına alınacak ve il müdürlüğünde muhafaza edilecektir.**
9. Hastalıktan ari işletmelerin sertifikası askıya alındığı veya iptal edildiğinde ivedilikle Genel Müdürlüğümüze bildirilecektir.
10. Hastalıktan ari işletme oluşturulması ve ariliğin sürdürülmesi için yapılan testler enstitüsü müdürlüklerince ücretsiz olarak yapılacaktır.
11. Hastalıktan ari işletme bilgileri ari işletmenin bulunduğu mahallin il/ilçe müdürlüğünce Hayvan Bilgi Sistemi'ne girilmelidir. Sertifika tanzimi için öncelikle Türkvat Kayıt Sisteminde "Kişi/İşletme/Kurum" modülünde yer alan İşletme Kayıtları-İşletme ara bölümünden "ari işletme ve sürü bilgileri" girilmelidir. Sonrasında Veteriner Bilgi sisteminin raporlar bölümünden sertifika tanzim edilmelidir. Sertifika tanzim tarihi tüberküloz ve bruselloz yönünden yapılan taramalarda menfi sonuç veren son tarih veya bu tarihe en yakın tarih olarak belirlenmelidir. İşletme resmi kuruluş ise aynı şekilde sertifika tanzim edilecektir.
12. Damızlık ve besi sığırı işletmelerine de yukarıdaki hükümler doğrultusunda bruselloz ve tüberküloz testleri yapılarak Hastalıktan Ari İşletme Sertifikası verilebilir.

P- HAYVAN HASTALIĞI TAZMİNATI

1. GENEL HÜKÜMLER

- 1.1 Bilindiği üzere Genel Müdürlüğümüz sorumluluğundaki hayvan sağlığı kapsamındaki destekleme ödemeleri ile ilgili hükümler her yıl yayımlanan destekleme mevzuatı kapsamında belirlenmektedir. Söz konusu desteklemeler yıl içerisinde destekleme mevzuatı yayımlanmadan karşılaşılan hususlar olduğundan, destekleme mevzuatında yer aldığı hayvan sahiplerinin mağdur olmaması ve uygulamada sıkıntı yaşanmaması için aşağıda hükümler belirlenmiştir.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

- 1.2 **Desteklemelerin kontrol ve denetiminin daha sağlıklı olması ve tüm hayvancılık desteklemelerinin tek elden yapılması amacıyla Bakanlık Makamından alınan 08.11.2018 tarih ve E.3223683 sayılı Olur ile hastalıktan ari işletme, onaylı süt çiftliği, atık, aşı ve küpe uygulamaları desteklemelerine ait iş ve işlemler Hayvancılık Genel Müdürlüğüne devredilmiştir. Bu sebeple 2019 yılında hak edilen hastalıktan ari işletme, onaylı süt çiftliği, atık, aşı ve küpe uygulamaları desteklemelerine ait ödeme evrakları Hayvancılık Genel Müdürlüğüne gönderilecektir.**
- 1.3 2019 yılında hak edilen hayvan hastalığı tazminatı desteklemesi ile ilgili uygulamalar aksatılmadan yerine getirilmelidir. Hayvan hastalığı tazminatı, 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanununun 5'inci maddesi kapsamında hayvan sahiplerine en kısa zamanda ödenmesi gerektiğinden, 2019 yılı Tarımsal Desteklemelere İlişkin Cumhurbaşkanlığı Kararı yayımlandıktan sonra **Veteriner Bilgi Sisteminden alınan icmal kapsamında ödenmeye başlanacaktır.** Bu sebeple 2019 yılında tazminatlı hayvan hastalığı tespit edildiğinde tazminata ilişkin uygulamalar hızlı bir şekilde yapılacak ve Veteriner Bilgi Sisteminde yer alan destekleme modülüne veri girişi sağlanacaktır.
- 1.4 Ödemeler Veteriner Bilgi Sistemi'ndeki "Destekleme Modülünden" takip edilecektir. İl Müdürlükleri tarafından gönderilen desteklemeye esas ödeme evrakları kapsamında hazırlanan ödeme icmali T.C. Ziraat Bankası Genel Müdürlüğüne iletilmek üzere Tarım Reformu Genel Müdürlüğüne gönderilmektedir.
- 1.5 İdari hata nedeniyle hatalı destekleme ödemesi yapıldığında, söz konusu hatalı ödemenin hayvan sahibi tarafından T.C. Ziraat Bankası Genel Müdürlüğü "1572 Şube Operasyonları Bölüm Başkanlığı Hesabına" iade edilmesi sağlanmalıdır. Haksız yapılan destekleme ödemesinin iade edilmemesi durumunda 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanununun 51' inci maddesinde belirtilen gecikme zammı oranlarına göre hesaplanan kanunî faizi ile birlikte geri alınması sağlanmalıdır. İade edildiğine dair dekontun Bakanlığımıza gönderilmesi gerekmektedir.

2. TAZMİNAT ÖDENECEK HAYVANLARIN KIYMET TAKDİRLERİNİN BELİRLENMESİ

- 2.1 Tazminata esas hayvanların kıymet takdirleri konusunda yaşanan sıkıntıların çözülmesi ve illerde bir örnek uygulamanın sağlanması amacıyla Bakanlığımızca kıymet takdirine ilişkin usul ve esaslar belirlenmiştir.
- 2.2 Bilimsel olarak süt sığırcılığında yetiştirilen bir düvenin damızlık değer kazandığı yaş 2 yıl olarak kabul edilmektedir. Süt sığırcılığında yetiştirilen bir sağmal ineğin ekonomik ömrü 5 laktasyon dönemi kabul edilmekle birlikte, Ülkemiz hayvancılığı ve yetiştirme süreleri değerlendirilerek ekonomik ömrün 6 laktasyon dönemi olarak kabul edilmesi uygun görülmüştür. Buna göre süt sığırcılığında bir düveden ilk buzağı yaklaşık 2 yaşında alınmakta olup, böylece ilk laktasyon (süt verme) dönemi de başlamış olmaktadır. Süt sığırcılık işletmelerinin genel hedefi her yıl 1 buzağı almaktır. Bu nedenle 1 laktasyon dönemi (kuru dönemle birlikte) 1 yıl, bir sağmal ineğin ekonomik ömrü ise 6 laktasyon dönemi, yani 6 yıl olarak kabul edilmiştir. Dolayısıyla bir damızlık ineğin sürüden çıkarılma yaşı (düvelik dönemi+ekonomik ömür) 8 yıl olarak değerlendirilmiştir.
- 2.3 Damızlık dişi sığırların kıymet takdirleri (manda hariç), 2 yaşa kadar olan dişi sığırlar (2 yaş hariç), 2 yaşın üzeri (2 yaş dahil) ve 8 yaş arası (8 yaş dâhil) dişi sığırlar ve ekonomik ömrünü tamamlamış (8 yaş üstü) dişi sığırlar olmak üzere üç grupta değerlendirilecektir. Ancak, Bakanlığımızca yapılan değerlendirmelere göre ülkemiz

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

şartlarında damızlık dişi sığırların pazar fiyatlarının 2 ve 3 yaşlı hayvanlarda değişiklik göstermediği tespit edildiğinden, yapılacak kıymet taktiri çalışmalarında 2 yaşlı damızlık dişi sığırlar için tespit edilen kıymet taktirinin 3 yaşlı (3 yaş hariç) hayvanlar için de kabul edilmesi ve bu hayvanlardan amortisman değeri düşülmemesi, 3 yaş üzeri (3 yaş dahil) damızlık dişi sığırlarda ise aşağıda açıklandığı üzere amortisman değerinin dikkate alınması gerekmektedir. 3 yaşa kadar amortisman değeri düşülmemesi durumu hayvanın fiyatı ile ilgili bir değerlendirme olup, hayvanın fiyatı ve damızlık değeri kazandığı yaş birbirinden farklı değerler olduğu ve hayvanın damızlık değeri kazandığı yaş her zaman için 2 yaş kabul edildiği için, 3 yaşından gün aldığı andan itibaren (3 yaş dahil) aşağıda yer alan formül ile kıymet taktiri hesaplaması yapılır.

- 2.4** 2 yaşa kadar olan dişi sığırlar (2 yaş hariç) için, Kıymet Takdir Komisyonlarınca; Bakanlığımızca Tarımsal Kalkınma Kooperatifleri için uygulanan projeler gereği yapılan ihale bedelleri, TÜİK verileri, Damızlık Yetiştirici Birlikleri, Süt Üreticileri Birlikleri verileri, ithal damızlık sığır bedelleri, TARSİM verileri, ticaret borsaları ile v.b. kurum ve kuruluşlardan elde edilebilen hayvanların hayvan hastalığı tazminatı kapsamında tazminatı hak ettiği tarihteki yaşına ait verilerinin (tazminatlı hastalığın teşhis edildiği tarih, aşı uygulaması sonucu ölen hayvanın aşı sebebi ile öldüğüne dair veteriner hekim rapor tarihi vb) aritmetik ortalaması üst limit olarak kabul edilir. Söz konusu verilerin damızlık hayvanın saf ırk olmaması durumunda da üst limit hesaplamasında kullanılabilmesi amacıyla, hangi hayvan ırkının özelliklerini daha fazla taşıyor ise, o hayvan ırkının saf ırk değerinin % 80'inin veri olarak kabul edilmesi uygun görülmektedir.
- 2.5** 2 yaşın üzeri (2 yaş dahil) ve 8 yaş arası (8 yaş dahil) dişi sığırlar için, Kıymet Takdir Komisyonlarınca; Bakanlığımızca Tarımsal Kalkınma Kooperatifleri için uygulanan projeler gereği yapılan ihale bedelleri, TÜİK verileri, Damızlık Yetiştirici Birlikleri, Süt Üreticileri Birlikleri verileri, ithal damızlık sığır bedelleri, TARSİM verileri, ticaret borsaları ile v.b. kurum ve kuruluşlardan elde edilebilen 2 yaşında oldukları dönemdeki damızlık değerlerin aritmetik ortalaması üst limit olarak kabul edilir. Söz konusu verilerin damızlık hayvanın saf ırk olmaması durumunda da üst limit hesaplamasında kullanılabilmesi amacıyla, hangi hayvan ırkının özelliklerini daha fazla taşıyor ise, o hayvan ırkının saf ırk değerinin % 80'inin veri olarak kabul edilmesi uygun görülmektedir.
- 2.6** Ekonomik ömrünü tamamlamış (8 yaş üstü) dişi sığırların kasaplık değeri tazminata esas bedel kabul edilir.
- 2.7** Manda bakım ve besleme açısından zor yetiştirilen, sığıra göre geç gelişen, daha ileri yaşlarda üreme olgunluğuna erişebilen ve ömrü 30 yıla kadar ulaşan bir hayvandır. Bu nedenle dişi sığırlarda uygulanan damızlık değerinin hesaplanmasına ilişkin kıymet taktiri dişi mandalar için uygulandığında yetiştiricilerin mağduriyetine sebep olmaktadır. Bu çerçevede sürdürülebilir manda yetiştiriciliğinin tesis edilebilmesi için tüm yaş gruplarındaki damızlık dişi mandaların değeri 2 yaşa kadar olan (2 yaş hariç) dişi sığırların damızlık değerinin hesaplanması gibi yapılacaktır.
- 2.8** **Mahallin canlı hayvan fiyatları il müdürlüğünce temin edilir ve ilçe müdürlüklerine altı ayda bir güncellenerek gönderilir.** Mahallinde veriler temin edilemediği takdirde en yakın mahalden veri temin edilebilecektir. Yerel Kıymet Takdir Komisyonunca fiyat takdirinde kullanılan verilerin **en az ikisinin mahalli rayiç verilerini içermesi ve aynı ırk hayvanlara ait olması gerekmektedir.** Üst limit belirlemede dikkate alınan verilere ait belgeler il/ilçe müdürlüğü tarafından dosyasında muhafaza edilecektir.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

- 2.9** Hayvanların karkas kilogram fiyatı belirlenirken Bölge Ticaret Borsası, Et ve Süt Kurumu ile v.b. kurum ve kuruluşların karkas fiyatları dikkate alınacaktır.
- 2.10** Tarımsal Kalkınma Kooperatifi, TİGEM ve ithalat yoluyla temin edilen damızlık hayvanların, damızlık değerleri aynı yıl içerisinde olmak kaydı ile fatura tutarı üzerinden komisyon tarafından değerlendirilecektir.
- 2.11** 2 yaşa kadar olan dişi sığırlarda (2 yaş hariç) ekonomik ömründen kaybetmediği için “Yıllık Canlı Demirbaş Amortismanı” hesaplaması yapılmadan belirlenen üst limiti geçmeyecek şekilde kıymet takdiri yapılacak ve bu bedel tazminata esas kıymet takdiri kabul edilecektir.
- 2.12** Tazminatlı hayvan hastalığına yakalanan hayvan 2 yaşın üzeri (2 yaş dahil) ve 8 yaş arası (8 yaş dahil) dişi sığır ise belirlenen üst limiti geçmeyecek şekilde hayvanın iki yaşındaki damızlık değeri tespit edilir ve aşağıda yer alan “Yıllık Canlı Demirbaş Amortismanı” formülü kullanılarak tazminata esas kıymet takdiri hesaplanır.
- 2.13** 2 yaşın üzeri (2 yaş dahil) ve 8 yaş arası (8 yaş dahil) damızlık dişi sığırlarda kıymet takdiri genel olarak damızlık değerinden Canlı Demirbaş Amortisman değerinin düşülmesiyle hesaplanmaktadır. Kıymet takdirinde sağmal hayvanların 6 yıllık ekonomik ömrü üzerinden Canlı Demirbaş Amortismanı hesaplanmaktadır. Yıllık Canlı Demirbaş Amortismanı, söz konusu hayvanın damızlık değerinden kasaplık/tahmini kasaplık değerinin çıkarılarak ekonomik ömrüne (inekler için 6 yıl) bölünmesiyle belirlenecektir.
- 2.14** Yıllık Canlı Demirbaş Amortismanında kullanılan ekonomik ömründen kaybettiği yıl, hesaplanan yaştan damızlık değeri kazandığı yaş (2 yaş) çıkarılarak bulunur.

(Komisyonun Belirlediği 2 yaşa Göre Damızlık Değer – Kasaplık Değer)	
Canlı Demirbaş Amortismanı =	x [(Yaş – 2 (damızlık değer kazandığı yaş)) 6 (ekonomik ömür)]

Kıymet Takdiri = Komisyonun 2 yaşa göre belirlediği Damızlık Değeri – Canlı Demirbaş Amortismanı

- 2.15** İki yaşa kadar olan (2 yaş hariç) erkek sığır ve mandaların değeri 2 yaşa kadar olan (2 yaş hariç) dişi sığırların damızlık değerinin hesaplanması gibi hesaplanır. İki yaşın üzeri (2 yaş dahil) erkek sığır ve mandalarda ise doğrudan kasaplık değer üzerinden hesaplama yapılır.
- 2.16** Tazminatlı hayvan hastalığına yakalanan dişi küçükbaş hayvanların kıymet takdiri yapılırken yukarıda da belirtildiği üzere kıymet takdir komisyonunca Bakanlığımızca Tarımsal Kalkınma Kooperatifleri için uygulanan projeler gereği yapılan ihale bedelleri, TÜİK verileri, Damızlık Yetiştirici Birlikleri, Süt Üreticileri Birlikleri verileri, ithal damızlık küçükbaş hayvan bedelleri, TARSİM verileri, ticaret borsaları ile v.b. kurum ve kuruluşların elde edilebilen hayvanların hayvan hastalığı tazminatı kapsamında tazminatı hak ettiği tarihteki yaşına ait verilerinin aritmetik ortalaması üst limit olarak kabul edilir. Söz konusu verilerin damızlık hayvanın saf ırk olmaması durumunda da üst limit hesaplamasında kullanılabilmesi amacıyla, hangi hayvan ırkının özelliklerini daha fazla taşıyor ise, o hayvan ırkının saf ırk değerinin % 80'ninin veri olarak kabul edilmesi uygun görülmektedir. Tespit edilen üst limitleri geçmeyecek şekilde kıymet takdiri yapılır. Bu bedel tazminata esas kıymet takdirini ifade eder. Erkek küçükbaş hayvanların kıymet takdirleri kasaplık değer üzerinden yapılacaktır.
- 2.17** Erkek ve dişi sığır ve mandalar ile erkek ve dişi küçükbaş hayvanların kasaplık değeri, kesimhanede kesim gerçekleşmiş ise hayvanların kesildiği tarihteki karkas kilogram fiyatı ile karkas ağırlığının çarpılması ile bulunmaktadır. Kesimhanede kesim

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

gerçekleştiğinde kasaplık değer damızlık değerinden yüksek çıktığı takdirde, tazminata esas kıymet takdiri olarak kasaplık değeri kabul edilir.

- 2.18** Erkek ve dişi sığır ve mandalar ile erkek ve dişi küçükbaş hayvanların kasaplık değeri, işletmede itlaf, ölüm ya da ölüm öncesi kesim durumunda, hayvanın canlı ağırlığının, karkas randımanı ve hayvanın öldüğü/kesildiği tarihteki karkas kilogram fiyatı ile çarpılarak bulunacaktır. Karkas randımanı dişi sığır ve mandalarda % 55, erkek sığır ve mandalarda % 60, erkek küçükbaş hayvanlarda % 50 ve dişi küçükbaş hayvanlarda ise % 45 olarak kabul edilmiştir. İşletmede ölüm ya da ölüm öncesi kesim durumunda kasaplık değer damızlık değerinden yüksek çıktığı takdirde, tazminata esas kıymet takdiri olarak damızlık değeri kabul edilir.
- 2.19** Mezbahada mecburi kesimi yapılan damızlık hayvanların kasaplık bedeli belirlenirken Hayvansal Gıdalar İçin Özel Hijyen Kuralları Yönetmeliği 4' üncü maddesi ikinci fıkrası (n) bendinde yer alan evcil tırnaklı hayvan karkasları için ifade edilen tanımlar dikkate alınmalıdır. Söz konusu tanımlar dikkate alınmadan, değerlendirilen kısımlara ait makbuzdaki karkas miktarı kullanıldığında hayvanların tazminata esas kıymet takdirlerinde hatalı sonuçlar ortaya çıkacaktır. Değerlendirilen kısımlara ait makbuzdaki tutar sistemde "Değerlendirilen Kısımların Tutarı" bölümüne yazılacak olup, söz konusu makbuzdaki karkas miktarı kesin olarak kasaplık bedelin hesaplanmasındaki karkas miktarını ifade etmeyecektir. Bu sebeple mezbahada tazminat kapsamında mecburi kesimi yapılan hayvanların kasaplık bedeli belirlenirken Hayvansal Gıdalar İçin Özel Hijyen Kuralları Yönetmeliği kapsamında karkas miktarlarının kesimhanelerden temin edilmesi gerekmektedir.
- 2.20** Tazminatlı hastalıklara yakalanan tek tırnaklı ve kanatlı hayvanlar için kıymet takdiri hususunda ise komisyon tarafından mahalli rayice göre belirlenen tazminat bedelleri kullanılır. Yarış atlarının kıymet takdirleri yapılırken damızlık ve yarış atı değeri dikkate alınmayacak, at bedeli olarak kıymet takdiri yapılacaktır. Kanatlılarda ise, işletme, ürettiği eti ya da yumurtayı satarak ticari faaliyette bulunduğu, kanatlı bedeli ticari kanatlı olarak hesaplanacak, ticari faaliyette bulunmayan ve zati ihtiyacını karşılayan işletmelerde ise kanatlı bedeli köy kanatlısı olarak hesaplanacaktır.
- 2.21** Hayvan hastalığı tazminatı kapsamında hayvanların kıymet takdiri yapılırken kullanılan veriler Bakanlığımızdan talep edilmeyecektir.
- 2.22** Kıymet takdir komisyonunca takdir edilen kıymet üzerinden hayvan hastalığı tazminatı kapsamında belirlenen tazminat oranı hesaplanır ve değerlendirilen kısımların tutarı da düşülerek hayvan sahiplerine ödenecek miktar belirlenir.

3. 2019 YILI TESPİT EDİLEN HAYVAN HASTALIĞI TAZMİNATI KAPSAMINDA TANZİM EDİLECEK BELGELER

- 3.1** İlçe Müdürlüklerimiz tarafından, hayvan hastalığı tazminatı ile ilgili veriler Veteriner Bilgi Sistemi' nde yer alan "Destekleme Modülüne" girilmelidir. Veriler sisteme girilmeden önce gerçek kişi ise **hayvan sahibinin "T.C. Kimlik Kartı/T.C.Nüfus Cüzdanı" tüzel kişilik ise vergi mükellefi olduğuna dair belge kontrol edilmeli ve bir örneği il/ilçe müdürlüğünde muhafaza edilmelidir. Tazminat verisi girildikten sonra sistemden alınan** Kıymet Takdir Komisyon Kararlarının birer nüshası vatandaşa verilecek, birer nüshası da il/ilçe müdürlüğünde muhafaza edilecektir.
- 3.2** Hayvansal ürünün kıymetini belirten fatura veya müstahsil makbuzu ya da rayiç bedeli tespit edilerek, değerlendirilebilen kısımlardan elde edilen ve hayvan sahibine teslim edilen kavurma tutanağı, hayvan ve hayvansal ürünler itlaf ya da imha edilmiş ise hayvan veya hayvansal ürünlerin itlaf-imhasına ait tutanak, hayvanlara ait kesim

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

raporu, Tüberküloz hastalığı ile ilgili olarak Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri Şube Müdürü tarafından kontrol edilerek onaylanan Tüberkülin Teamül Cetveli, Ruam Teamül Cetveli Bruselloz hastalığı ile ilgili olarak ise, ilgili hayvana ait laboratuvar raporu Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri/Hayvan Sağlığı ve Yetiştiriciliği Şube Müdürlüğünde denetimlerde ibraz edilmek üzere muhafaza edilecektir.

- 3.3** Hayvanın değerlendirilen kısımların bedelleri üzerinden tahakkuk edecek olan stopaj ve SSDF kesintileri ile diğer vergi ve harçlar hayvan sahiplerince ödenecektir. Bu sebeple sistemde yer alan “Değerlendirilen Kısımların Tutarı” bölümüne stopaj ve SSDF kesintileri ile diğer vergi ve harçlar düşülmemiş tutar yazılacaktır.

4. UYGULAMADA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR

- 4.1** Tazminatlı hastalık teşhis edilen hayvanlar, teşhis edilen hastalığa ait mücadele Yönetmeliğinde aykırı bir hüküm olmadığı takdirde Hayvan Hastalıklarında Tazminat Yönetmeliği gereğince otuz gün içerisinde şarta tabi olarak kestirilir ya da duruma göre itlaf ve imha edilir. Tazminatlı hayvan hastalığı teşhis edilen hayvanlar hayvan sahibinin isteğine göre değil, il/ilçe müdürlüklerimizce uygun görülen tesislere şarta tabi kesilmek üzere sevk edilecektir.
- 4.2** Otuz gün içerisinde uygun kesim yeri bulunmadığı takdirde söz konusu hayvanlar mahallinde ilçe müdürlüğünce itlaf ve imha edilir.
- 4.3** Tazminatlı hayvan hastalıklarından dolayı şarta tabi kestirilecek hayvanlar mümkünse Et ve Süt Kurumu Genel Müdürlüğüne bağlı kombinalarda kestirilecektir. Şarta tabi kesimi yapılacak hayvanlar yaş, cins ve canlı ağırlıkları dikkate alınmadan Et ve Süt Kurumu Genel Müdürlüğüne bağlı kombinalar tarafından kesim için kabul edilecektir. Hayvanların Et ve Süt Kurumu Genel Müdürlüğüne bağlı kombinalarda şarta tabi kesimi mümkün değil ise kesim yapılamayacağına dair resmi yazı alındıktan sonra il/ilçe müdürlüklerimizce uygun görülen ve kamu kaynaklarının etkin kullanımı için en yüksek fiyatı veren kesimhaneye sevk edilecektir. Şarta tabi kesilecek hayvanların bulunduğu ilin dışına yapılacak nakiller, sürdürülebilir gıda güvenliği ve sevke eşlik edecek personel durumu ile iş yoğunluğu dikkate alınarak il müdürlüğünce karar verilecektir. Verilecek kararda şarta tabi kesime sevk edilecek hayvanların nakliye bedellerinin, sahiplerince ödenmesi gerektiği hususu da dikkate alınacaktır.
- 4.4** Şarta tabi kesimi yapılan hayvanların karkasları, kesim yeri dışında da kavurma yaptırılabilir. Ancak bu durumda, karkaslar yurt içi hayvansal ürün sevklerine mahsus veteriner sağlık raporu ile sevk edilecek, halk sağlığı açısından risk teşkil etmesi sebebiyle nakilde gerekli tedbirler alınacak ve resmi veteriner hekim nezaretinde kavurma yapılacaktır. Kavurma yapacak tesisler Bakanlığımızdan izinli olmalı, söz konusu tesislerin kapasitesi, iş yükü ve sevk edilecek karkas miktarının uyumluluğu kontrol edilmelidir.
- 4.5** Resmi Veteriner Hekim şarta tabi kesim ve kavurma işlemine nezaret etmeli, **Hayvansal Gıdalar İçin Özel Hijyen Kuralları Yönetmeliği' 4' üncü maddesi ikinci fıkrası (n) bendinde yer alan evcil tırnaklı hayvan karkasları için ifade edilen tanımlar kapsamında karkas kilogramını tespit etmeli**, kesim sonunda karkasların sistematik muayenesini yapmalı ve muayene sonucuna göre etlerin imha edilmesi veya serbest bırakılmasını sağlamalıdır.
- 4.6** Şarta tabi kesime sevk edilecek hayvanları ya da bu hayvanlardan elde edilecek kavurmaları satın almak isteyen kişilerin birden fazla olması durumunda kamu menfaati gözetilerek karar verilecek ve karar hakkındaki tutanaklar il/ilçe

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

müdürlüklerinde muhafaza edilecektir. Şarta tabi karkas kg fiyatları kamu menfaati gözetilerek belirlenecektir.

- 4.7** Hayvansal ürün, yem, madde ve malzemelerin imha, nakliye ve dezenfeksiyon işlemleri öncelikle kamu kaynakları kullanılarak gerçekleştirilecektir.
- 4.8** Hasta veya hastalıktan şüpheli hayvanlarla temas etmiş ve hastalığı bulaştırabilecek ot, saman ve diğer hayvan yemleri bulunduğu yerde bu hastalığa duyarlı olmayan hayvanlara yedirilir, olmadığı takdirde formalinle tütülenerek dezenfekte edilir. Bu da mümkün değilse yakılarak ya da gömülerek imha edilir.
- 4.9** Tazminatlı hastalıklara yakalanan ya da hastalıktan şüpheli hayvanların kesiminden elde edilecek paranın, hayvan sahibine ulaşmasının sorumluluğu da zımnen il/ilçe müdürlüğümüzde olduğundan hayvan sahiplerinin mağdur olmaması için gerekli tedbirler alınacaktır.

5. TAZMİNAT VERİLMEMEYECİK DURUMLAR İLE İLGİLİ UYGULAMALAR

- 5.1** Sığır Cinsi Hayvanların Tanımlanması, Tescili ve İzlenmesi Yönetmeliği 67'nci maddesinde "Bu Yönetmelik hükümlerine uygun olarak tanımlanmayan ve kayıt altına alınmayan, işletme kayıtlarını tutmayan ve bildirim yapmayan hiçbir işletmeye, hayvanı için destekleme ödemesi yapılmaz." hükmü yer almaktadır. Bu nedenle Hayvan Hastalıklarında Tazminat Yönetmeliği kapsamında tazminatlı hayvan hastalığının tanımlanmamış büyükbaş hayvanlarda tespiti durumunda tazminat ödemesi yapılamayacaktır. Ancak Sığır Cinsi Hayvanların Tanımlanması, Tescili ve İzlenmesi Yönetmeliğinin 14 ve 73'üncü maddeleri kapsamında işletmede tanımlanmamış hayvanlar tespit edildiğinde idari para cezası uygulanarak hayvanlar kayıt altına alındığında, bu hayvanlar mevzuat kapsamında tanımlandığı için, hayvan hastalığı tazminatı tespiti durumunda Hayvan Hastalıklarında Tazminat Yönetmeliği gereğince tazminat ödemesi yapılır.
- 5.2** Koyun ve Keçi Türü Hayvanların Tanımlanması, Tescili ve İzlenmesi Yönetmeliği'nin 57'nci maddesinde "Bu Yönetmelik hükümlerinin ihlali hâlinde idarî yaptırımlar uygulanır ve bu Yönetmelik şartlarına göre tanımlanmayan ve kayıt altına alınmayan, işletme kayıtlarını tutmayan ve bildirim yapmayan hiçbir işletmeye, koyun ve keçi türü hayvanı için destekleme ödemesi ve hastalık nedeniyle tazminat ödemesi yapılmaz." hükmü yer almaktadır. Bu nedenle Hayvan Hastalıklarında Tazminat Yönetmeliği kapsamında tazminatlı hayvan hastalığının tanımlanmamış küçükbaş hayvanlarda tespiti durumunda tazminat ödemesi yapılmayacaktır. Ancak Koyun ve Keçi Türü Hayvanların Tanımlanması, Tescili ve İzlenmesi Yönetmeliği'nin 63'üncü maddesi kapsamında işletmede tanımlanmamış hayvanlar tespit edildiğinde idari para cezası uygulanarak hayvanlar kayıt altına alındığında, bu hayvanlar mevzuat kapsamında tanımlandığı için, hayvan hastalığı tazminatı tespiti durumunda Hayvan Hastalıklarında Tazminat Yönetmeliği gereğince tazminat ödemesi yapılır.
- 5.3** Hayvan Hastalıklarında Tazminat Yönetmeliği'nin 9 uncu maddesi üçüncü fıkrasında "İhbarı zorunlu hastalık çıkışının Bakanlık tarafından açıklanması ve aşılama, ilaçlama veya test uygulanmasına karar verildiği halde, hayvanlarına bu uygulamaları yaptırmayan hayvan sahiplerine tazminat ödenmez." hükmü yer almaktadır. Bu nedenle İlgili Yönetmelik hükmünde yer alan uygulamaları yaptırmayan hayvan sahiplerine tazminat ödenmeyecektir. Ancak resmî veteriner hekim veya sorumluluğundaki yardımcı sağlık personeli ile yetkilendirilmiş veteriner hekim tarafından gebelik, hastalık ya da başka bir mücbir sebeple aşılamanın yapılamaması gibi durumlarda tazminat ödemesi yapılacaktır.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

- 5.4** Hayvan Hastalıklarında Tazminat Yönetmeliğinin 8'inci maddesi birinci fıkrasında "İhbarı mecburi bir hastalığa karşı koruma sağlamak amacıyla, resmî veteriner hekim veya sorumluluğundaki yardımcı sağlık personeli ile yetkilendirilmiş veteriner hekim tarafından yapılan aşı ve serum uygulaması nedeniyle öldüğü veya ölüm öncesi kesime tabi tutulduğu resmî veteriner hekim raporu ile tespit edilen hayvanların bedellerinin tamamı, yerel kıymet takdir komisyonu tarafından belirlenen miktarlar üzerinden hayvan sahiplerine tazminat olarak ödenir." hükmü yer almaktadır. Yetkilendirilmiş veteriner hekim, Bakanlıkta görevli veteriner hekimler dışında, verilecek resmî görevleri yürütmek üzere Bakanlık tarafından yetki verilen veteriner hekimi ifade etmektedir. Bu kapsamda, Bakanlıkça uygulanan programlı aşılama için, il müdürlüğü ile veteriner hekimleri odası arasında yapılacak protokol çerçevesinde, mesleğini 6343 sayılı Veteriner Hekimliği Mesleğinin İcrasına Türk Veteriner Hekimler Birliği ile Odalarının Teşekkül Tarzına ve Göreceği İşlere Dair Kanuna göre serbest olarak icra eden veteriner hekimler yetkilendirilmektedir. Yetkilendirilmiş serbest veteriner hekimler tarafından yapılan aşı ve serum uygulaması nedeniyle öldüğü resmî veteriner hekim raporu ile tespit edilen hayvanların bedelleri hayvan sahiplerine 5996 sayılı Kanun gereği tazminat olarak ödenecektir. Ancak, yetiştiricilerin özel isteği üzerine ihbarı mecburi hastalıklara karşı serbest veteriner hekimlerce uygulanan aşılama sonrasında oluşan anafilaktik şok hayvan hastalığı tazminatı kapsamında değildir.
- 5.5** Tarım Sigortaları Havuzu tarafından hasarının ödemesi yapılmış hayvan, hayvansal ürün, yem, madde ve malzeme bedelleri ile imha, nakliye ve dezenfeksiyon masrafları için ayrıca tazminat ödemesi yapılmaz.

6. DESTEKLEME ÖDEMESİNE ESAS İCMALLERİN HAZIRLANMASI

- 6.1** Veteriner Bilgi Sistemindeki Destekleme Modülündeki bilgiler esas alınarak 2019 yılında hak edilen ve 2019 yılından önce hak edilip ödemesi 2019 yılına kalan hayvan hastalığı tazminatı ödemeleri için, destekleme raporları-destekleme icmali bölümünden il/ilçe icmalleri hazırlanır. Söz konusu icmal, aşağıda yer alan hususlar dikkate alınarak e-belgenet üzerinden elektronik ortamda ödeme yapılmak üzere Genel Müdürlüğümüze gönderilecek olup, ayrıca fiziki olarak gönderilmeyecektir.
- 6.2** Destekleme modülüne girilen ödemeye esas verilerin onaylama işlemi ilçe müdürlüğünde görevli tüm resmi veteriner hekimler tarafından yapılır. Destekleme Modülünün "Destekleme Raporları" bölümünde yer alan "Destekleme İcmalinden" onaylandı durumundaki verilerden "İlçe Destekleme İcmali" ve "İlçe Ayrıntılı Destekleme İcmali" ilçe müdürlüğünce aşağıdaki tabloda yer alan tarihler doğrultusunda alınarak il müdürlüğüne e-belgenet üzerinden elektronik ortamda gönderilir. Her ay için bir ilçe icmali alınır. İlçe icmali raporları alınırken resmi yazıda parafı olanların bilgilerinin (ad-soyad ve ünvan) sisteme girilmesi zorunlu olup, e-belgenet üzerinden gönderilirken, icmalde ismi olan kişiler ile üst yazı üzerinde parafı ve imzası olan kişilerin aynı olmasına dikkat edilecektir. İl Müdürlüğüne gönderilen ve destekleme ödemesine ait resmi yazının konusuna "2019 Yılı ..... Ayı Hayvan Sağlığı Destekleme Ödemeleri" konu başlığı yazılmalıdır.
- 6.3** İl Müdürlüğüne gelen icmallere Hayvan Sağlığı ve Yetiştiriciliği/ Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri Müdürlüğünce kontrol edilir. Destekleme Modülünün "Destekleme Raporları" bölümünde yer alan "Destekleme İcmalinden" onaylandı durumundaki verilerden "İl Destekleme İcmali" ve "İl Ayrıntılı Destekleme İcmali" aşağıdaki tabloda yer alan tarihler doğrultusunda alınarak Genel Müdürlüğümüze e-

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

belgenet üzerinden elektronik ortamda gönderilir. Her ay için bir il icmali alınır. İl icmali raporları alınırken resmi yazıda parafı olanların bilgilerinin (ad-soyad ve ünvan) sisteme girilmesi zorunlu olup, e-belgenet üzerinden gönderilirken, icmalde ismi olan kişiler ile üst yazı üzerinde parafı ve imzası olan kişilerin aynı olmasına dikkat edilecektir. Genel Müdürlüğümüze gönderilen ve destekleme ödemesine ait resmi yazının konusuna "2019 Yılı ..... Ayı Hayvan Sağlığı Destekleme Ödemeleri" konu başlığı yazılmalıdır.

- 6.4** İlçe icmalinin yeniden düzenlenmesini gerektiren durumlarda, Veteriner Bilgi Sistemi İl Sistem Sorumlusu ilgili destekleme verisinin onayını iptal eder ve ilçe müdürlüğünce tekrar icmal düzenlenir. İl icmalinin yeniden düzenlenmesini gerektiren durumlarda, Genel Müdürlüğümüz desteklemeden sorumlu personel tarafından ilgili destekleme verisinin onayı iptal edilir ve il müdürlüğünce tekrar icmal düzenlenir. Yeniden düzenlenen ilçe icmalleri il müdürlüğüne, il icmalleri ise Genel Müdürlüğümüze aşağıdaki tabloda yer alan tarihler doğrultusunda ödeme yapılmak üzere gönderilecektir.

Ay	Onaylama Başlangıç Tarihi	Onaylama Bitiş Tarihi	İlçe İcmali Alma ve İl Müdürlüğüne Gönderme Tarihi	İl İcmali Alma ve Genel Müdürlüğe Gönderme Tarihi
Nisan	01 Nisan 2019	12 Nisan 2019	15 Nisan 2019	19 Nisan 2019
Mayıs	02 Mayıs 2019	10 Mayıs 2019	13 Mayıs 2019	17 Mayıs 2019
Haziran	10 Haziran 2019	14 Haziran 2019	17 Haziran 2019	21 Haziran 2019
Temmuz	01 Temmuz 2019	12 Temmuz 2019	16 Temmuz 2019	19 Temmuz 2019
Ağustos	01 Ağustos 2019	09 Ağustos 2019	15 Ağustos 2019	16 Ağustos 2019
Eylül	02 Eylül 2019	06 Eylül 2019	09 Eylül 2019	13 Eylül 2019
Ekim	01 Ekim 2019	11 Ekim 2019	14 Ekim 2019	18 Ekim 2019
Kasım	01 Kasım 2019	08 Kasım 2019	11 Kasım 2019	15 Kasım 2019
Aralık	02 Aralık 2019	06 Aralık 2019	09 Aralık 2019	13 Aralık 2019

R-EPİDEMİYOLOJİ

1. GENEL HÜKÜMLER

Epidemiyoloji, bir bölgede veya popülasyonda hastalıkların oluşumunu, dağılımını, sıklığını etkileyen faktörleri inceleyen ve hastalıklara yönelik mücadele stratejilerini, hedefleri ve yöntemleri belirleyen bilim dalıdır.

Epidemiyolojinin amacı sağlık problemlerinin ve sağlıkla ilgili durumların sebeplerini araştırmak ve buna uygun koruyucu yöntemler geliştirmektir. Epidemiyoloji, hastalık ve sağlık problemlerinin dağılımını (Tanımlayıcı Epidemiyoloji), nedenlerini (Analitik Epidemiyoloji) ve sağlık problemlerinin teşhis, tedavi ve önlenmesi için (Deneysel Epidemiyoloji) uygun yöntemleri belirlemeye yarayan tıbbi araştırma tekniklerini uygulamaktadır.

Bir popülasyondaki hastalık için risk faktörlerinin belirlenmesi ve riskin azaltılmasına yönelik yöntemler geliştirilmesi, surveylans yoluyla hastalıkların oluşumunun (prevalans, insidans) ve popülasyon düzeyindeki etkilerinin belirlenmesi, etiyolojisi bilinmeyen hastalıkların sebeplerinin araştırılması, hastalık kontrol tedbirlerinin (tedavi, itlaf, aşılama v.s.) etkinliğini araştırmak için çalışmaların planlanması ve hastalıkların ekonomik açıdan değerlendirilmesi epidemiyoloji biliminin çalışma alanına girmektedir. Bakanlık, Veteriner Enstitü Müdürlükleri ve il müdürlüklerinde birbiriyle koordineli olarak çalışan Epidemiyoloji Birimleri, ülkemizde görülen bulaşıcı hayvan hastalıklarının kontrolü ve nihai eradikasyonu çalışmaları çerçevesinde mücadele

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

yöntemlerinin izlenmesi, verilerin analizi, güncel ve epidemiyolojik kriterlere uygun raporların hazırlanması faaliyetlerini yürütmektedir. Bu kapsamda:

- 1.1** Ülkemiz hayvancılığı için büyük tehdit oluşturan ve önemli ekonomik kayıplara neden olan bulaşıcı hayvan hastalıklarının epidemiyolojik takibi Genel Müdürlüğümüz bünyesinde oluşturulan Epidemiyoloji Çalışma Grubu tarafından koordine edilecektir.
- 1.2** Enstitü Müdürlüklerinin epidemiyoloji biriminde görevlendirilen veteriner hekimlerin, Bakanlığımız ile FAO-EuFMD ortaklığında 2015-2016 yıllarında düzenlenmiş olan Temel Epidemiyoloji Eğitim Programını tamamlamış olmalarına ve ya bu eğitim programını tamamlamış olan enstitü müdürlüğü personelinden gerekli bilimsel, teknik bilgiyi ve eğitimi almış olmaları hususuna mutlak surette riayet edilecektir.
- 1.3** Enstitü Müdürlüklerinin epidemiyoloji birimindeki veteriner hekimlerin görev değişikliği durumunda Genel Müdürlükten onay alınacaktır.
- 1.4** Enstitü Müdürlüklerinde görevli epidemiyoloji alanından sorumlu personele gerekli imkanlar sağlanacak ve epidemiyoloji alanında iş ve işlemlerden sorumlu tutulacaklardır. Ancak ilgili personel, enstitü müdürlüğünde yeterli personelin bulunmaması durumunda Enstitü Müdürünün yetkisi dahilinde epidemiyoloji birimi işlerini aksatmayacak şekilde farklı birimlerde de görevlendirilebilecektir.
- 1.5** İl Müdürlükleri epidemiyoloji birim sorumluları Veteriner Bilgi Sistemi il sistem sorumluları ile aynı kişilerdir. Veteriner Bilgi Sistemi il sistem sorumlusu olan personel doğal olarak epidemiyoloji biriminin iş ve işlemlerinden sorumludur. Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri/Hayvan Sağlığı ve Yetiştiriciliği Şube Müdürlerince görevlendirmeler bu şekilde yapılacaktır. İş ve işlemleri yürütmekte iki personelden daha fazla ihtiyaç olduğu durumlarda personel görevlendirilebilecektir.
- 1.6** İl Müdürlüklerinde şube içi görevlendirme yapılırken 2017 ve 2018 yıllarında Genel Müdürlüğümüz ile EUFMD ortaklığında düzenlenen "Mihrak Araştırması ve Klinik Surveylans Çalışmaları"na ve aynı yıllarda Epidemiyoloji Çalışma Grubu koordinatörlüğünde ara ve yıllık Veteriner Bilgi Sistemi-Epidemiyoloji değerlendirme toplantılarına katılım sağlanmış olması hususuna mutlak surette riayet edilecektir.
- 1.7** İl Müdürlüklerinde şube içi görev değişiklikleri yapılırken yukarıda bahsedilen eğitim, çalıştay ve toplantılara katılım sağlamış olan iki veya daha fazla personelin hepsinin birden görev değişikliğinin önüne geçilecek, görev değişikliği ya da tayin ve benzeri durumlarda ayrılacak personelin yerine geçecek personele gerekli bilimsel, teknik ve idari bilgiyi vermesi sağlanacaktır. Gerekli bilgi-eğitim verilmeden görev-yer değişimine izin verilmeyecektir. İş ve işlemlerin aksamaması adına tecrübesiz personelin tecrübeli personelle gerekli süre boyunca beraber çalışmasına özen gösterilecektir.
- 1.8** İl Müdürlüklerinin epidemiyoloji birimindeki veteriner hekimlerin görev değişikliği durumunda Genel Müdürlüğe yazılı olarak bilgi verilecektir.
- 1.9** İl Müdürlüklerinde hastalıkların epidemiyolojik takibi, hastalık kontrolleri ve mücadele yöntemlerinin etkinliğinin araştırılması gibi iş ve işlemler yürütülürken anlık ve kaliteli saha verisine ulaşmak büyük önem taşıdığından dolayı, epidemiyoloji alanında sorumlu personele gerekli imkânların (taşıt, araç, ekipman vb.) sağlanmasından Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri/Hayvan Sağlığı ve Yetiştiriciliği Şube Müdürü sorumludur. İhbari mecburi hayvan hastalıklarının mihrak takibi ve epidemiyolojik araştırması Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri/Hayvan Sağlığı ve Yetiştiriciliği Şube Müdürü tarafından koordine edilecektir. Epidemiyolojik araştırmalarda doğru zamanda kaliteli verilerin elde edilmesi için zaman mefhumu gözetilmeden 24 saat esasına göre çalışmalar yürütülecektir.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

- 1.10** Genel Müdürlüğümüz tarafından belirli aralıklarla düzenlenen çalıştaylarda il müdürlüklerinin epidemiyoloji biriminde görevli ve aynı zamanda Veteriner Bilgi Sistemi il sistem sorumlusu olan veteriner hekimlere epidemiyoloji eğitiminin verilmesine imkânlar dâhilinde devam edilecek, sahada yürütülen epidemiyolojik faaliyetlerin genel değerlendirmesi yapılacaktır.
- 1.11** Enstitü Müdürlüklerinin epidemiyoloji birimleri sorumluluk alanlarında bulunan il müdürlüklerinin epidemiyoloji birimleriyle sürekli irtibat halinde bulunarak bölgedeki mihrak durumunu düzenli olarak takip edecek, mihrak araştırması gerçekleştirilirken ilgili il müdürlüğünün epidemiyoloji birimiyle ortak hareket edecektir.
- 1.12** Hayvan Sağlığı ve Yetiştiriciliği/Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri Şube Müdürleri mihrak araştırması amacıyla enstitü müdürlüğünden gelen epidemiyoloji ekibine araç, ekipman ve konaklama imkanı sağlamakla yükümlüdür.
- 1.13** İl/İlçe Müdürlüğü personeli mihrak araştırması esnasında enstitü müdürlüğünün epidemiyoloji ekibine belge ve bilgi sağlama, mihrak bölgesindeki paydaşlarla iletişim kurma hususlarında kolaylık sağlayacaktır.
- 1.14** Şap Hastalığı Kademeli Kontrol Yolağı (Progressive Control Pathway-PCP) Aşama 3'ün bir gerekliliği olarak Anadolu'da görülen her Şap hastalığı mihrakı epidemiyolojik olarak mutlak suretle incelenecek, muhtemel filyasyon ve bulaş noktaları tespit edilmeye çalışacak, kontrol önlemlerinin etkinliği ile eksiklikleri değerlendirilecek ve epidemiyolojik sayısal veriler (tutulan, ölen, popülasyon sayısı, kulak küpe numaraları vb..) kayıt altına alınacaktır. Gerekli çalışmalara hastalık ihbarı alınır alınmaz başlanacak ve belli aralıklarla mihrak ziyaret edilerek veriler ve çalışmalar güncellenecektir.
- 1.15** Bir bölgede herhangi bir bulaşıcı hayvan hastalığının yoğun olarak görülmesi, anormal oranda mihrak ve vaka sayısında artış durumlarında il müdürlüklerinin ve İlin bağlı bulunduğu enstitü müdürlüklerinin epidemiyoloji birimindeki veteriner hekimlerce ziyaret gerçekleştirilecektir. Şap, koyun-keçi vebası, kuduz, bruselloz ve vektörel hastalıkların mihrak araştırmalarında EK-9a, EK-9b, EK-9c, EK-9d veya EK-9e' de yer alan epidemiyolojik inceleme raporları düzenlenecektir. Mihrak araştırmasında hazırlanacak raporların içeriği araştırılan hastalığa göre farklılık göstermekte ve filyasyon izlemesi, bulaş izlemesi ve mücadeleye ilişkin epidemiyolojik tavsiyeleri içermekte olup, ekteki rapordan uygun olanın düzenlenerek resmi yazı ile Genel Müdürlüğümüze ve e-posta yoluyla epidemiyoloji@tarimorman.gov.tr ve mucadele@tarimorman.gov.tr adresine, şap hastalığı epidemiyolojik inceleme raporları ayrıca sap@tarimorman.gov.tr adresine gönderilecektir. Mihrak ziyaretlerinin gerçekleşmesinden Hayvan Sağlığı ve Yetiştiriciliği/Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri Şube Müdürleri sorumludur.
- 1.16** Mihrak araştırmaları sonucunda filyasyonun enfekte hayvan alımı olduğu ve söz konusu hayvanın başka bir ilden geldiği tespit edildiği durumlarda veya ilgili mihraktan diğer illere hayvan hareketi olduğunun tespiti durumlarında ilgili il müdürlüğü ve Genel Müdürlüğe mutlak suretle yazılı olarak ve zaman açısından en hızlı iletişim yolu kullanılarak bildirim yapılacaktır. İl Müdürlükleri kendilerine gelen bu bildirimleri mutlaka değerlendirerek yine aynı şekilde Genel Müdürlüğü ve il müdürlüklerini geri bildirim kapsamında bilgilendirecektir. Gerekli bildirimlerin yerine ulaştığından emin olunması açısından her türlü önlem alınacaktır.
- 1.17** Mihrak araştırmalarında gerekli çalışmalara hastalık ihbarı alınır alınmaz başlanacak ve belli aralıklarla mihrak ziyaret edilerek veriler ve çalışmalar güncellenecektir. Her veri temininde (özellikle filyasyon ve muhtemel bu mihraktan başka yayılma

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

noktalarına ilişkin veri temininde) gecikmeye mahal vermeden Genel Müdürlüğe ara raporlar şeklinde bilgilendirmeler yapılacaktır.

- 1.18** İl Müdürlüklerinde epidemiyoloji alanında sorumlu personel; ilçe müdürlükleri tarafından numune alım ve gönderiminin, enstitü müdürlüklerinde analizi yapılan numunelerin sonuçlarının takip edilmesinin, ilçe müdürlüklerince hastalık ihbarlarının zamanında değerlendirilmesinin, hastalık şüphe, onay ve sönüş bildirimlerinin doğru ve zamanında yapılmasının, bu bildirimlere ilişkin gerekli kordon-karantinanın koyulup koyulmadığının, mihrak aşılama ve kampanya aşılama çalışmalarının gerekli düzeylerde yapılmasının kontrolü sağlayacaktır. Bu işlemlerin ilçe müdürlüklerince doğru ve zamanında yapılması için gerekli önlemleri alacaktır.
- 1.19** Hastalıkların epidemiyolojik analizinde kullanılan prevalans, insidans, kümülatif insidans, atak hızı gibi parametrelerin doğru hesaplanabilmesi açısından Veteriner Bilgi Sistemine mihrak ziyareti kaydı esnasında girilen sayısal bilgilerin güncel ve gerçeğe uygun olmasına özen gösterilecektir. İl Müdürlüklerinin epidemiyoloji biriminde görevli personel tüm ilçelerdeki mihrak ziyareti kayıtlarını Veteriner Bilgi Sisteminden düzenli olarak takip edecek, gerçeği yansıtmayan gelişigüzel işlenmiş sayısal bilgilerin düzeltilmesini sağlayacaktır.
- 1.20** İl Müdürlüklerinde epidemiyoloji alanında sorumlu personel; ilçe müdürlükleri personeline yukarıda yazılı iş ve işlemler ile ilgili süreçleri, epidemiyolojik mihrak araştırmalarının aşamalarını ve uygulanışını, epidemiyolojik veri temini, bu işlemlerin doğru ve zamanında yapılması için gerekli önlemleri içeren eğitimleri vermekle sorumludur. Eğitim ihtiyaçları Genel Müdürlük Epidemiyoloji Çalışma Grubu ile istişare edilerek koordine edilebilecektir.
- 1.21** İl Müdürlüklerinde epidemiyoloji biriminden sorumlu personelce her yılın ilk ayı bir önceki yılı değerlendirmek üzere, ilçe müdürlükleri personeline yönelik değerlendirme toplantısı yapılarak görülen hastalıklar, muhtemel giriş ve çıkış yolları, alınabilecek tedbirler, eksik uygulamalar, iyileştirici ve önleyici düzenlemeler üzerine toplantı gerçekleştirilecek ve Genel Müdürlüğe bildirim yazılı olarak yapılacaktır.
- 1.22** Enstitü Müdürlüklerince yapılan ve ya hazırlanan her türlü epidemiyolojik veri içeren rapor (proje, analiz, mihrak araştırma vb.) e-posta yoluyla epidemiyoloji@tarimorman.gov.tr ve mucadele@tarimorman.gov.tr adresine gönderilecektir.

2. HASTALIK ÇIKIŞ VE SÖNÜŞ BİLDİRİMLERİNİN VETERİNER BİLGİ SİSTEMİNE KAYITLARINDA GEÇERLİ OLAN ESASLAR

5996 Sayılı Kanun gereği, 22 Ocak 2011 tarih ve 27823 Sayılı Resmi Gazete' de yayınlanarak yürürlüğe giren "İhbarı Mecburi Hayvan Hastalıkları ve Bildirimine İlişkin Yönetmelik" doğrultusunda hastalık bildirimlerine dair esaslar ve verilecek bilgilerin bir kısmı değiştirilmiştir.

Hastalık çıkış ve sönüş raporları hastalık bazında dosyalanarak il müdürlüklerinde muhafaza edilecektir.

2.1 İlçelerde çıkan ve sönen hastalıkların bildirim için:

Hastalığın Veteriner Bilgi Sistemine kaydı ve bildirim formunun düzenlenmesi mutlaka sahada hastalığı takip eden veteriner hekim tarafından yapılacaktır. Bildirimler mail yoluyla sadece il müdürlüğüne hitaben yapılacaktır.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

Hastalığın bildirim, Veteriner Bilgi Sistemine hastalık kaydedildikten sonra sistemden alınacak olan bildirim çıktısı kullanılarak yapılacaktır. Sistemden alınan bildirim çıktıları imzaları tamamlandıktan sonra ilçe müdürlüğünde muhafaza edilecektir.

İlçe Müdürlüğünün gönderdiği bildirim ve Veteriner Bilgi Sistemi kayıtları ilçe müdürlüğünce kontrol edilecektir. Evrakta ya da Veteriner Bilgi Sistemi kayıtlarında eksiklik, mantıksız sayılar, tutarsızlıklar varsa ilçe müdürlüğü uyarılarak kayıtların düzeltilmesi sağlanacaktır. İlçe Müdürlüklerince yapılan hastalık bildiriminin incelenmesi sonrası Veteriner Bilgi Sistemi İl Sistem Sorumlularınca alınacak olan bildirim raporunda, “**Düzenleyen Veteriner Hekim**” ibaresi altında bildirim tanzim eden ilçe müdürlüğü Veteriner Hekimi’ nin adı, soyadı ve imzası olacaktır. Sağ tarafta Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri Şube Müdürü adı, soyadı ve imzası olacaktır. Düzenlenen bildirim raporu ilçe müdürlüğünde muhafaza edilecektir.

2.2 İl merkezlerinde çıkan ve sönen hastalıkların bildirim için:

Hastalığın Veteriner Bilgi Sistemine kaydı ve bildirim formunun düzenlenmesi mutlaka sahada hastalığı takip eden veteriner hekim tarafından yapılacaktır. Hastalığın bildirim, Veteriner Bilgi Sistemine hastalık kaydedildikten sonra sistemden alınacak olan bildirim çıktısı kullanılarak yapılacaktır. Sistemden alınan bildirim çıktıları imzaları tamamlandıktan sonra ilçe müdürlüğünde muhafaza edilecektir. Bildirim raporunda, “**Hastalığı Takip Eden Veteriner Hekim**” ibaresi altında ilgili Veteriner Hekimin adı, soyadı ve imzası olacaktır. Sağ tarafta Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri Şube Müdürü adı, soyadı ve imzası olacaktır.

3. HASTALIK BİLDİRİMİ

Hastalık bildirimleri “Şüpheli kayıt” ile başlar. Şüpheli kayıt, bir hastalık çıktığı anlamına gelmeyip sadece şüpheli edilen bir hastalığın kaydını yapmak için kullanılır. İhbarı mecburi hayvan hastalıkları yönünden şüpheli olasılığı hastalığı takip eden Veteriner Hekim tarafından çok zayıf görülse bile mutlaka şüpheli kayıt yapılmalı ve gerekli numuneler alınarak ilgili enstitü müdürlüğüne gönderilmelidir. Bu kayıt onay ekranı ile onaylanmadığı ve ya ret edilmediği sürece şüpheli olarak kalır.

Hastalık şüpheli kayıt, hastalık mihrakının ilk ziyaret edildiği gün gerçekleştirilmelidir.

Şüpheli kayıt yapmak için Hayvan Sağlığı modülündeki “Hastalık Şüphesi Ekle” butonuna tıklayarak hastalığın bildirim ile ilgili olan bilgiler eksiksiz ve doğru bir şekilde doldurulup, epidemiyolojik açıklamalar kısmında mümkün olduğu kadar ayrıntılı bilgi verilir.

Ekranın alt kısmında bulunan “Önlem”, “Dezenfeksiyon Metodu” ve “Semptom” alanlarında tekli ya da çoklu seçim yapılarak “Aşı” ve “Ziyaret Bilgileri” yazılır. Şüpheli kaydının “kaydet” butonu ile kaydedilmesi ile yapılan bu kayıt için sistem tarafından bir numara verilir ve bu numara ile daha sonra hastalık kolayca takip edilebilir.

Hastalık bildirim kaydedildikten sonra, aynı bildirim şüpheli kayıt ekranında güncelleme yapılarak “Güncelle/Kaydet” butonu ile değişiklikler kaydedilebilir.

Bir ilçede koruma ve gözetim bölgesi kısıtı gerektiren bir hastalık görülmesi ve koruma veya gözetim bölgesinin başka bir il veya ilçeyi de etkilediği durumlarda

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIğI
Gıda ve Kontrol Genel M¼d¼rl¼đ¼

en kısa yoldan (telefon, mail vb.) ilgili il/ilçeye bildirim yapılacak ve “Çok İvedi” kodlu resmi yazı ile de ayrıca bildirilecektir.

4. ARA ZİYARETLER

Hastalık Őþphe, onay ve s¼n¼Ő kaydı yapılırken sayfanın en alt kısmında girilen ziyaret bilgileri aynı zamanda “Salgın Hastalık Ziyareti” ekranına hastalık ziyareti olarak kaydedilir. Őþphe, Onay ve S¼n¼Ő işlemleri kaydından sonra ayrıca ziyaret girilmez. Sistem ¼zerinde kaydı bulunan bir mihrak için istenilen sayıda ara ziyaret kaydı yapılabilir. Bu sayede hastalık yerine gidilen g¼n sayısı kadar ara ziyaret eklenerek hastalığın geliŐimi kayıt altına alınır.

Bir mihraka ara ziyaret eklemek için “Hastalık Ara” ekranından hastalığın kaydı bulunduktan sonra ziyaret ekleme butonu tıklanarak açılan ekrandan kayıt girilir.

Ara ziyaret bilgileri girilirken tutulan, ¼len, kesilen vb. b¼l¼mler ¼nceki ziyaret bilgileri ile toplanarak kaydedilmemelidir; her ara ziyaret bilgisi, ziyaret esnasında elde edilen (bir ¼nceki ziyaret ile Şu an gerçekleştirilen ziyaret arasındaki zaman diliminde gerçekleŐen ¼l¼m, kesim, tutulan vb.. bilgileri) tespitleri içermelidir.

Ancak onay ve s¼n¼Ő ekranında girilen ziyaret bilgileri, onay veya s¼n¼Ő esnasına kadar yapılan tespitler toplanarak girilmelidir.

Daha sonraki ziyaretler bu yolla ya da “Salgın Hastalık Ziyaret Arama” sekmesi altında hastalık bildirim numarası ile kayıt bulunduktan sonra yapılabilir. Bir ziyarete birden farklı t¼r kaydı yapmak için “satır ekle” butonu kullanılır.

Daha ¼nceki bir tarihte girilen ziyaretler hastalık bildirim numarası ile kayıt bulunduktan sonra deđiŐtirilip g¼ncellenebilir ya da tamamen silinebilir.

5. SALGIN HASTALIK ONAYI

Hastalık Őþphe kaydı ile bildirim yapılmış olan bir hastalık “Salgın hastalık onayı” yapılmadığı s¼rece Őþphe olarak kalmaya devam eder.

S¼z konusu olan hastalık klinik belirtileri ile kesin olarak teşhisi yapılabilen bir hastalıkta ve ihbar ¼zerine hastalık yerine gidildiğinde g¼zlenen belirtileri ile kesin olarak teşhisi yapılmış ise, doğrudan hastalık onayı yapılır. (Bu noktada, klinik olarak g¼zlenen belirtilerden kesin olarak emin olunsa bile ¼zellikle Şap hastalığı gibi hastalıklarda vir¼s suŐunun tayininin yapılabilmesi amacıyla laboratuvara numune g¼nderiminde fayda vardır. Bu durumda numune sonucunun beklenmesine gerek olmayıp, hastalığın klinik olarak teşhis edilmesinden dolayı “hastalık onayı” verilebilir. Bu numune konfirmasyon anlamı taŐımayıp, tip tayini için geçerlidir.)

Eğer hastalık mutlaka bir laboratuvar tetkiki ile teşhis koyulabilen bir hastalık ise, ya da klinik olarak teşhisi koyulabilen ancak, o anki belirtileri ile kesin teşhis yapılamamıŐ ve Őþphe ¼zerine laboratuvara numune g¼nderilmiŐ ise laboratuvar sonucu gelene kadar hastalık Őþpheli olarak bırakılır, daha sonra gelen laboratuvar sonucuna g¼re onay ekranında hastalık onaylanır ya da reddedilir. Her iki durumda da kaydın yapılabilmesi için “Kaydet” butonuna basılması gerekir.

İhbarı mecburi b¼y¼kbaŐ hayvan hastalıklarının onay kaydı Veteriner Bilgi Sistemi ¼zerinden yapılırken, 2018 yılı itibari ile yapılan kayıtlara ek olarak, hastalığa tutulan hayvanların kulak k¼pe numaralarının kayıt zorunluluğu getirilmiştir. Hastalık onayında tespit edilen enfekte hayvanların kulak k¼pe numaraları tutanak altına alınarak ilgili kısma sistem ¼zerinden girilecektir. Daha sonra gerçekleştirilen mihrak ziyaretlerinde

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

bir önceki tespit edilen hayvanlar dışında yeni enfekte olmuş hayvan var ise aynı ilgili kısımdan kulak küpe numaraları her bir ziyarette eklenecektir. **(bir önceki ziyaret ile şu an gerçekleştirilen ziyaret arasındaki zaman diliminde tutulan hayvanların kulak küpe numarası bilgileri)**

Salgın Hastalık Onayı ekranı doldurulurken ilgili alanlardan;

- a) **Onay Tarihi alanına;** eğer klinik bulgulara dayanılarak onay yapılıyor ise, hastalık yerine ilk kez gidilip klinik olarak hastalığın teşhis edildiği ve şüphe ekranında kaydedilmiş bulunan “Varış ve Kordon Tarihi” onay tarihi olarak yazılır. Eğer gelen laboratuvar sonucuna göre onay yapılacak ise, laboratuvar sonucunun elinize ulaştığı tarih onay tarihi olarak kayıt edilir.
- b) **Teşhis Tipi alanında;** hastalığın hangi yolla teşhis edildiği seçilir.
- c) **Teşhis Tarihi alanına;** klinik belirtilere göre onay yapılması durumunda yine “varış ve kordon tarihi” teşhis tarihi olarak kaydedilir. Laboratuvar sonucuna göre onay yapılıyor ise, laboratuvar raporunda yazan “Rapor Tarihi” teşhis tarihi olarak kaydedilir.
- d) **Salgın Tipi alanında;** onayı yapılan hastalığın o yerleşim biriminde daha önce çıkıp çıkmadığına göre seçim yapılır.
- e) **Laboratuvar sonucuna göre onay yapılması durumunda,** raporu gönderen enstitü ile sonuç ve teşhis bilgileri ilgili alanlara kaydedilir.
- f) Sayfanın altında yer alan ziyaret bilgileri kısmının doldurulması zorunludur. Bu kısım doldurulup kayıt gerçekleştirildikten sonra ayrıca onay ziyareti girilmesine gerek yoktur. Salgın Hastalık Onayı ekranı yukarıda anlatılan şekilde ve açıklamada yer verilmeyen diğer alanlar doldurulduktan sonra “Kaydet” butonuna basılarak kaydedilir.
- g) Sistemde kayıtlı olan bir hastalık mihrakına, onay verildikten sonra da ara ziyaret eklenebilir, etkilenen ve aşılanan hayvan sayıları üzerinde yeni ara ziyaretler yapılmak suretiyle güncelleme yapılabilir.
- h) Onayı yapılan bir hastalık kaydında herhangi bir değişiklik yapmaya sistem müsaade etmez. Değişiklik yapılabilmesi için İl Sistem Sorumlusu tarafından onay işleminin geri alınması gerekmektedir.

6. HASTALIK SÖNÜŞÜ

Sistemde kaydı bulunan bir hastalığın sönüşünü yapmak için;

Hastalık sönüşü, “Hastalık ara” ekranındaki sorgu sonuçlarında hastalık tespit edildikten sonra, hastalığa ait satırdaki “Sönüş” butonu ile açılan sayfada yapılır. Açılan ekranda, hastalığın sönüş tarihi ilgili alana yazılır. Filyasyon bilgisinde bir değişiklik varsa güncellenir, hastalık sonucu tazminat ödemesi yapılmış ise, ilgili alanlar doldurulur. **Hastalık sönüşünde filyasyon “Araştırılıyor” seçilmez; mutlaka bir filyasyon bildirmek gerekir.**

Sayfanın altında yer alan ziyaret bilgileri kısmının doldurulması zorunludur. Bu kısım doldurulup kayıt gerçekleştirildikten sonra ayrıca sönüş ziyareti girilmesine gerek yoktur. “Kaydet” butonuna basılarak sönüş işlemi yapılmış olur. Sönüşü yapılan bir hastalık kaydında herhangi bir değişiklik yapmaya sistem müsaade etmez. Değişiklik yapılabilmesi için İl Sistem Sorumlusu tarafından sönüş işleminin geri alınması gerekmektedir.

Hastalık ziyaret, onay veya sönüş ekranlarında girilmiş olan ziyaret kayıtlarında yapılmak istenen değişiklikler “Salgın Hastalık Ziyaret Ara” kısmından gerçekleştirilir.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

7. KORUMA VE GÖZETİM BÖLGESİ OLUŞTURULMASI İLE KISITLAMALAR

Kısıtlama modülü altında “Hayvan, Sürü, İşletme, Köy/Mahalle, Mera, İlçe” kısıtlama ekranları yer almaktadır. Hastalığın durumuna göre belirlenen epidemiyolojik ünite hangisini temsil ediyor ise o seviyeden kısıtlama işlemi gerçekleştirilir.

Sistemde hastalıklar ile duyarlı türler eşleştirilmiş olup, kısıtlama ekranında hastalık seçildiğinde kısıtlama konulması gereken duyarlı türler otomatik olarak gelmektedir.

Sistemde otomatik kısıtlama yoktur. Hastalığa göre otomatik olarak gelen duyarlı türler seçilerek hastalığın takibini yapan veteriner hekimce kısıtlama işlemi manuel olarak gerçekleştirilecektir. Köy/Mahalle kısıtlaması gerektiren durumlarda kısıtlama giriş ekranındaki “**Haritadan Seç**” kısmında oluşturulan 3 km koruma ve 7 km gözetim bölgesine giren köylerin/mahallelerin **tamamının** kısıtlanmasına dikkat edilmelidir. **Bu işlem hastalıkla ilgili yönetmelikte belirtilen şartlar çerçevesinde şüphe kaydının oluşturulduğu veya hastalığın onaylandığı gün gerçekleştirilecektir.**

7.1 Koruma ve Gözetim Gölgesi Gerektiren Hastalıklar İçin;

7.1.1 Koruma ve gözetim bölgesi tedbirleri gerektiren bir hastalığın görülmesi durumunda, mihrak etrafında yarıçapı en az üç kilometre olacak şekilde bir koruma bölgesi, koruma bölgesini de içerecek şekilde mihrak etrafında yarıçapı en az on kilometre olacak şekilde bir gözetim bölgesi oluşturulması gerekmektedir.

7.1.2 Koruma veya gözetim bölgesi içerisinde hastalığın çıktığı köy/mahalle dışında başka bir köy/mahallede aynı hastalığın görülmesi durumunda enstitü müdürlüğüne numune göndermeksizin ikincil mihrak seçilerek hastalık çıkışı yapılacak; hastalık hayvanın itlafı söz konusu olan hastalıklardan biri ise resmi veteriner hekim raporuna istinaden zaman kaybetmeden itlaf işlemi gerçekleştirilecektir. Koruma ve gözetim bölgesinde çıkışı yapılan ikincil mihrakların tamamı sönmeden birincil mihrakın sönüşü yapılmayacaktır.

7.1.3 Koruma veya gözetim bölgesinde bulunan başka bir yerleşim biriminde aynı hastalık görülmesi durumunda hastalık çıkan işletme/işletmelerde gerekli tedbirler alınacak, ayrıca bir koruma ve gözetim bölgesi oluşturulmayarak birincil mihrakın koruma ve gözetim bölgesi çerçevesinde hastalıkla mücadele devam edilecektir.

7.1.4 Koruma ve gözetim bölgesi belirlenirken 10. km'ye denk gelen köy/mahalle kısıtlama alanına dahil edilirken, hayvancılık alanlarının (yayla, mera, işletme alanı vb.) 10. km'de yer alması durumunda kısıtlama alanına dahil edilmesi hususuna dikkat edilmelidir. Köy/mahallenin hayvancılıkla alakalı olmayan idari alanlarının kısıtlama bölgesine girmesi durumunda, hastalığı takip eden resmi veteriner hekimce bulaşma riski görülmediği takdirde söz konusu köy/mahalle kısıtlama alanına alınmayabilecektir.

7.1.5 Aynı yerleşim biriminde olmakla beraber hastalık nedeniyle oluşturulan yarıçapı on kilometrelik kısıtlama bölgesi dışında kalan işletmelerin, gözetim bölgesi içinde kalan işletmelerle herhangi bir temasının ve hastalığın bulaşma riskinin bulunmadığının resmi veteriner hekimce raporlanması durumunda, İl/İlçe Hayvan Sağlığı ve Zabıtası Komisyon Kararında işletme numaraları belirtilerek söz konusu işletmeler gözetim bölgesi dışında bırakılabilecektir.

Bu işlem, öncelikle tüm köy/mahalle bazında kısıtlama konulduktan sonra, İl/İlçe Hayvan Sağlığı ve Zabıtası Komisyon Kararına göre İl Sistem Sorumlusu tarafından işletme bazında kısıtlama kaldırılarak gerçekleştirilecektir.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

Söz konusu işletmelerin yurtiçi hayvan hareketlerine müsaade edilmeyecek olup, sadece canlı hayvan ithalatı ve ihracatı söz konusu olduğunda bu hüküm uygulanacaktır.

S-VETERİNER ENSTİTÜ MÜDÜRLÜKLERİNİN İZLEME, DEĞERLENDİRME VE RAPORLAMA ÇALIŞMALARI

1. Bakanlık enstitü müdürlüklerinin sorumlu olduğu iller **EK-4'** de belirtilmiştir.
2. Bakanlıkça programlı aşılama yapılan hastalıklar için ulusal izleme programı oluşturulacaktır. Enstitü Müdürlükleri tarafından sorumluluk alanı içerisinde izleme yapılacaktır. Yapılacak çalışma ile ilgili hastalıklar bazında yapılacak uygulamalar Bakanlıkça daha sonra bildirilecektir.

Ş-VEKTÖREL HASTALIKLARLA MÜCADELE

1. Son yıllarda görülen iklim değişiklikleri nedeni ile vektörel hastalıkların görülme alanı ile yayılma hızı değişmiş, bu nedenle de ülkemiz hayvan sağlığı söz konusu hastalıklar için her zamankinden daha çok riskli hale gelmiştir. Bunun en iyi örneği 2013 yılında ülkemizde ilk defa görülen ve 2014 yılı içerisinde hızla yayılarak endemik hale gelen Sığırların Nodüler Ekzantemi hastalığıdır. Vektörel hastalıklarla mücadele kapsamında yapılacak uygulamalar hastalıklar bazında ilgili bölümlerde ifade edilmekle birlikte, söz konusu hastalıkların kontrolünün sağlanması için yapılacaklar aşağıda açıklanmıştır.
  - a. Vektör mücadelesi amacıyla, su birikintileri ve bataklıkların ekosisteme zarar vermeyen fakat güçlü larvasidal etkili ürünlerle uygun aralıklarla ilaçlanmasının sağlanması amacıyla mahalli idareler ile işbirliği yapılacaktır.
  - b. İl/İlçe Müdürlüklerince yetiştiriciler, ağıl ve ahırların pencerelerine sinek teli takılması, dışkı yığınlarının ağıl ve ahırlardan mümkünse en az 50 metre uzakta toplanması, üzerlerinin plastik bir örtü ile kapatılması ve hayvanların geceleri kapalı yerlerde muhafaza edilmesi hususlarında bilgilendirilecektir.
  - c. Etkin vektör kontrolü için hayvanlara endectositler veya klasik insektisitler uygulanacaktır. Hayvanları bireysel olarak ilaçlamanın önemi yetiştiriciye eğitimlerle anlatılacaktır.
  - d. Sineklerin aktif olduğu dönemlerde duyarlı hayvanlarda klinik izleme yapılacak, hastalık şüpheli her olgudan ilgili enstitü müdürlüklerine marazi madde gönderilecek, resmi veteriner hekimler ile birlikte serbest veteriner hekimler de vektörel hastalıklar yönünden gerekli dikkat ve özeni göstermeleri için bilgilendirilecektir.
  - e. Mavidil ve Sığırların Nodüler Ekzantemi hastalıklarına karşı yapılacak aşılama, iklim şartları ve vektörlerin yaşam döngüsü göz önüne alınarak uygulanmalıdır.
  - f. Enjeksiyon uygulamalarında, mekanik bulaşmanın engellenmesi için gerekli sanitasyon kurallarına özen gösterilecektir.
  - g. "Ülkemizde Vektör Kaynaklı Önemli Viral Hayvan Hastalıklarının (Mavidil, Epizootik Hemorojik Ateş, Üç Gün Hastalığı, Akabane) Teşhisi, Vektörlerin Tespiti ve Erken Uyarı Sisteminin Oluşturulması" isimli proje çalışmaları devam etmektedir. Proje kapsamında il müdürlükleri sorumluluk alanında bulunan vektör tuzaklarından 15 günde bir aksatılmaksızın numune alarak enstitü müdürlüklerine ulaşmasını sağlayacaktır.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

T-SALGIN, BULAŞICI VE PARAZİTER HASTALIKLARLA MÜCADELE

1. İHBARI MECBURİ HASTALIKLAR

İhbarı mecburi hayvan hastalıkları 5996 sayılı Kanun çerçevesinde 22 Ocak 2011 tarih ve 27823 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanan “İhbarı Mecburi Hayvan Hastalıkları ve Bildirimine İlişkin Yönetmelik” ile belirlenmiştir. Söz konusu hastalıkların tespit edildiği işletmelerde kordon ve karantina önlemleri alınacak, hasta, şüpheli ve sağlam hayvanlar birbirinden ayrılacaktır. Hastalık nedeniyle konulan kordon ve karantina önlemleri, klinik semptomların ortadan kalkmasından sonra, etkenin inkübasyon süresi de dikkate alınarak yapılacak temizlik ve dezenfeksiyon ile kaldırılacaktır. Bu genel hükümler yanında ihbarı zorunlu hastalıklardan bazıları için yapılan özel açıklamalar hastalıklar bazında aşağıda belirtilmektedir.

1.1. ŞAP HASTALIĞI

- 1.1.1. İl/ilçe Müdürlükleri Şap Hastalığının Kontrolüne İlişkin Yönetmelik hükümleri doğrultusunda kontrol yöntemlerini uygulayacaktır.
- 1.1.2. **5996 sayılı Kanun gereğince Bakanlığımız bazı hayvan türleri için özel izole bölgeler oluşturma ve oluşturulan izole bölgelere bazı hayvan türlerinin girişine ve yetiştirilmesine yasaklama veya kısıtlama getirme yetkisine sahiptir. Trakya, Bakanlığımızca yapılan çalışmalar sonucunda 2010 yılında Dünya Hayvan Sağlığı Teşkilatı (OIE) tarafından Şap hastalığından aşıllı ari bölge olarak kabul edilmiştir. Bu nedenle Trakya, söz konusu hastalık açısından korunmuş bölge olarak tanımlanmış ve izole bir bölge olarak kabul edilmiştir.**
- 1.1.3. Trakya’ya yapılacak hayvan sevklerinde uygulanacak test işlemleri <https://vetkontrol.tarimorman.gov.tr/sap> adresinde belirtilen test protokolü çerçevesinde yürütülecek, tanzim edilecek formlar protokol kapsamında doldurulacak ve Şap Enstitüsü Müdürlüğüne gönderilecektir.
- 1.1.4. Bakanlığın belirlediği usul ve esaslar dışında Trakya’ya Şap hastalığına duyarlı canlı hayvan sevki yapılamaz.
- 1.1.5. Trakya’da faaliyet gösteren il/ilçe müdürlüklerimizce Bulaşıcı Hayvan Hastalıkları İle Mücadelede Uygulanacak Genel Hükümlere İlişkin Yönetmeliğin 26 ncı maddesinde yer alan “Korunmuş Bölgelerde Uygulama” hükümleri titizlikle uygulanacaktır.
- 1.1.6. Hastalık mihraklarında kordon, karantina, temizlik, dezenfeksiyon, aşılama ve eğitim çalışmaları yapılacaktır.
- 1.1.7. 2019 yılında kullanılacak aşılar Genel Müdürlüğümüzce belirlenen strateji çerçevesinde Şap Enstitüsü Müdürlüğü tarafından gönderilecektir.
- 1.1.8. Anadolu’da 2019 yılı İlkbahar dönemi aşılama tarihleri arasında il müdürlükleri tarafından hayvanların meraya çıkışlarından önce bitirilecek şekilde yapılacaktır. Sonbahar dönemi aşılama tarihleri ise 02 Eylül – 31 Ekim 2019 tarihleri arasında yapılacaktır.
- 1.1.9. Trakya’da ilkbahar dönemi büyükbaş ve küçükbaş aşılama tarihleri 11 Şubat – 22 Mart 2019, sonbahar dönemi aşılama tarihleri ise 02 Eylül – 25 Ekim 2019 tarihleri arasında yapılacaktır.
- 1.1.10. Kurban Bayramı nedeniyle sevk edilecek şap hastalığına duyarlı tüm hayvanların sevkten en az 1 ay önce aşılama tarihleri tamamlanacak ve bu konuda yetiştiriciler bilgilendirilecektir.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

- 1.1.11. Aşısız annelerden doğan yavrulara 2 haftalıktan, aşıli annelerden doğan ve yaşamının ilk günlerinde kolostrum alan yavrulara ise 2 ayılıktan itibaren ilk aşılama yapılır. İlk aşılama 21-30 gün sonra ise rapel aşılama yapılır.**
- 1.1.12. İlk defa aşılanacak büyükbaş hayvanların aşılama kampanyasında aşılandıktan 21-30 gün sonra tekrar aşılanması sağlanacaktır.**
- 1.1.13. Şap hastalığı mihrakı nedeniyle oluşturulan koruma ve gözetim bölgesinde kampanya dönemini beklemeksizin büyükbaş ve küçükbaş hayvanlar aşılanacaktır.**
- 1.1.14. İl Müdürlüklerince mihrak çevresinde 10 km yarıçapında bulunan işletmelerin tümü şap hastalığı yönünden taranacaktır. Mihrak ve saha araştırılması yapılarak filyasyon kaynağı kesin olarak tespit edilecektir. Yapılacak bu çalışmalar için il müdürlükleri tarafından ihtiyaç duyulduğunda, Bakanlıktan ve Şap Enstitüsü Müdürlüğünden destek istenecektir.**
- 1.1.15. Türkiye'ye girmesi muhtemel egzotik şap virüslerinin erken teşhis edilerek gerekli tedbirlerin önceden alınabilmesi için Bölge Veteriner Kontrol Enstitü Müdürlüğü koordinatörlüğünde Doğu ve Güneydoğu sınır illerimizde düzenli olarak hastalık taraması yapılacaktır.**
- 1.1.16. Göçer küçükbaş hayvan hareketleri hastalığın bölgede yayılmasında büyük rol oynamaktadır. Bu nedenle göçer hayvanların kışladığı il müdürlükleri, söz konusu işletmeleri tespit edecek ve hayvanların hareketinden 21 gün önce aşılanmaları sağlanacaktır.**
- 1.1.17. Şap Hastalığı ile ilgili olarak marazi madde ve serum gönderme formu ve mihrak bilgi formu Şap Enstitü Müdürlüğü'nün web sayfasından temin edilip doldurularak, numune ile birlikte ilgili enstitü müdürlüğüne gönderilecektir.**
- 1.1.18. Şap hastalığı mihraklarında şap virüsüne etkili dezenfektanlar kullanılmalıdır. Şap virüsü sodyum hidroksit (2%), sodyum karbonat (4%), sitrik asite (0.2%) duyarlıdır.**
- 1.1.19. ŞAP HASTALIĞI YÖNÜNDEN TRAKYA'DA UYGULANACAK İŞLEMLER**
- Ülkemizin Trakya kesimi, şap hastalığından aşıli ari bölge olarak kabul edildiğinden mücadelede aşağıdaki maddeler uygulanacaktır.
1. Trakya' da şap hastalığı yönünden 1.1.9 maddede belirtilen ilkbahar ve sonbahar dönemi aşılamaalarında büyükbaş ve küçükbaş hayvanlar aşılanacaktır.
  2. Bakanlıkça belirlenen usuller dışında Trakya'ya giren şap hastalığına duyarlı hayvanlar tazminatsız olarak kesime gönderilecektir.
  3. Trakya'da hastalığın açık belirtisini gösteren veya laboratuvarlarca hastalığın varlığı tespit edilen hayvanlar itlaf ve imha edilecek, herhangi bir klinik belirtili göstermeyen hayvanlar ise kesime sevk edilecek ve hayvanların takdir edilecek kıymetlerinin tamamı ödenecektir.

1.2. SİĞİR VEBASI HASTALIĞI

- 1.2.1. "Sığır Vebası Enfeksiyonundan Arilik" statüsü için ülkemizde 2004 yılında yapılan serosurvey sonuçları OIE'ye rapor halinde gönderilmiştir. Rapor OIE Bilimsel Komitesinde uygun görülmüş ve Mayıs 2005 de yapılan 73. Dönem Genel Kurulunda yapılan oylama ile ülkemizin "Sığır Vebası Enfeksiyonundan Arilik" statüsü onaylanmıştır.**

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

1.3. KOYUN-KEÇİ VEBASI (PPR) HASTALIĞI

- 1.3.1. Anadolu'da hastalık mihraklarındaki tüm hayvanlar, mihrak görülmeyen yerlerde ise daha önce aşılanmamış ya da aşı geçmişinden şüphe edilen ergin hayvanlar ile 2019 yılında yeni doğan genç hayvanlar 3 aylık yaştan itibaren aşılanacaktır.
- 1.3.2. Trakya'da ise tüm küçükbaş hayvanlar aşı geçmişine bakılmaksızın 3 aydan itibaren aşılanacaktır.
- 1.3.3. Yeni doğan hayvanların hastalığa açık halde bulunmaması için doğumlar ve maternal antikor durumu dikkate alınarak aşılama dönemleri il müdürlükleri tarafından belirlenecektir. Enfeksiyonu geçiren hayvanlarda oluşan aktif bağışıklık süresinin en az 4 (dört) yıl sürdüğü, aşılanmış analarda oluşan PPR antikorlarının kolostrumla yavruya geçtiği ve kolostrumla kazanılan pasif bağışıklığın ise analardaki antikor seviyesine bağlı olarak yavruyu 3-6 ay arasında koruduğu bildirilmektedir.
- 1.3.4. İthal edilen damızlık hayvanlara PPR aşısı uygulanacaktır.

1.4. MAVİDİL HASTALIĞI

- 1.4.1. Hastalıkla mücadelede aşılama, karantina, serosurvey ve vektör (taşıyıcı) kontrolü uygulamaları yapılacaktır.
- 1.4.2. 2019 yılında Anadolu'da son üç yıl içerisinde hastalığın görüldüğü sürüler ile bu sürülerin bulunduğu epidemiyolojik ünitelerde bulunan tüm koyunların, gebe olmadıkları ve vektörün aktif olduğu dönemde hayvanların bağışık olacağı şekilde, **30 Haziran 2019** tarihine kadar aşılanmaları sağlanacaktır.
- 1.4.3. Trakya'da ise tüm koyunlar **30 Haziran 2019** tarihine kadar gebe olmadıkları dönemde aşılanacaktır.
- 1.4.4. Genç hayvanlar maternal antikor durumu dikkate alınarak 3 aylık yaştan itibaren aşılanacaktır.
- 1.4.5. Etlik Veteriner Kontrol Merkez Araştırma Enstitü Müdürlüğü tarafından üretilen ve halen koyunlarda uygulanan Mavidil aşısının sığır ve keçilerde de uygulanabilirliği konusunda bir çalışma yapılmaktadır. Ayrıca gebe hayvanlara uygulanabilecek bir inaktif aşının üretilmesi sağlanacaktır.

1.5. SIĞIRLARIN NODÜLER EKZANTEMİ HASTALIĞI (Lumpy Skin Disease- LSD)

- 1.5.1. Hastalıkla mücadelede aşılama, karantina, serosurvey ve vektör (taşıyıcı) kontrolü uygulamaları yapılacaktır.
- 1.5.2. Aşılamalar ülke genelinde yapılacak, aşılama tarihleri iklim şartları ve vektörlerin yaşam döngüsü göz önüne alınarak, en az bir kez uygulanacaktır.
- 1.5.3. Aşılamalar hastalığın kontrol altına alınması ve yayılmasının önlenmesi için bulaşmada rol oynayan sineklerin aktif olduğu dönem başlamadan hayvanların bağışık olacağı şekilde en geç **30 Haziran 2019** tarihine kadar tamamlanacaktır.
- 1.5.4. Aşılamada sığır cinsi hayvanlara 3 aylık yaştan itibaren 3 veya 5 koyun keçi dozu çiçek aşısı uygulanacaktır.
- 1.5.5. **30 Haziran 2019** tarihinden sonra 3 aylık yaşa gelen buzağuların aşılamaları yıl sonuna kadar sürdürülecektir.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

- 1.5.6.** Genel hastalık belirtileri ile birlikte ateşi olmayan ve orta derecede deri lezyonu gösteren hayvanlara ait karkaslar, şarta tabi olarak değerlendirilecektir. Bunun yanında bu hayvanların lezyonlu organ ve karkas kısımları ile yapılan antemortem muayenede ateşle birlikte generalize akut enfeksiyon gösteren hayvanların karkasları imha edilecektir. Kesim yapılan yerlerin kesim sonu temizlik ve dezenfeksiyonu yapılacaktır.

1.6. KOYUN VE KEÇİ ÇIÇEĞİ HASTALIĞI

- 1.6.1.** Anadolu'da hastalık mihraklarındaki koyun, keçi, kuzu ve oğlaklar ile hastalık çıkış yılında ve sonraki 2 yıl boyunca hastalık mihrakının en az 10 km yarıçapındaki tüm küçükbaş hayvanlar aşılanacaktır.
- 1.6.2.** Trakya'da ise tüm küçükbaş hayvanlar ilkbahar ve sonbahar döneminde şap aşısı ile birlikte aşılanacaktır. İlkbahar dönemi aşılama 11 Şubat – 22 Mart 2019, sonbahar dönemi aşılama ise 02 Eylül – 25 Ekim 2019 tarihleri arasında yapılacaktır.
- 1.6.3.** Virüs, hastalıklı sürülerin kaldığı karanlık ve serin ağıllarda 2 yıl, meralarda ise 2 ay süre ile canlı kaldığından bu gibi yerlerde bu süreler içerisinde sağlam hayvanların barındırılmaması konusunda hayvan sahipleri bilgilendirilecektir.
- 1.6.4.** Hastalık çıkışlarında önce ağıl temizliği yapılacak ve gübre uzaklaştırılarak uygun bir yerde izole edilecektir. Temizlik ve gübrenin uzaklaştırılmasından sonra dezenfeksiyon yapılacaktır.
- 1.6.5.** Mihraklardaki aşılama, daha önceki yıllar da hastalık görülen tarihler dikkate alınarak yapılacak ve hayvanların riskli döneme en yüksek bağışıklıkla girmeleri sağlanacaktır.

1.7. SIĞIR, KOYUN VE KEÇİLERDE BRUSELLA HASTALIĞI

- 1.7.1.** Hastalıkla mücadelede il/ilçe müdürlükleri Bruselloz ile Mücadele Yönetmeliği ve Brusellanın Konjunktival Aşısı ile Kontrol ve Eradikasyonu Genelgesi hükümleri doğrultusunda işlem yapacaktır.
- 1.7.2.** Hastalık ile mücadelede konjunktival aşısı kullanılacaktır. Bakanlık aşılama programı kapsamında, ihtiyaç duyulan aşığı gerekirse imkanları dahilinde yurt içi ya da yurt dışından özel üretim laboratuvarından tedarik edecektir.
- 1.7.3.** Brusella aşılama sırasında Bakanlığımızca gönderilmiş olan biyogüvenlik malzemeleri kullanılacaktır. Aşılama sırasında uygulayıcılara yardımcı olan kişilerin de gözlük ve eldiven kullanması sağlanacaktır.
- 1.7.4.** Programlı brusella aşıları 3-6 ay yaştaki dişi buzağı, dişi kuzu ve oğlaklar ile damızlığa ayrılacak erkek kuzu ve oğlaklarda yıl boyu uygulanacaktır.
- 1.7.5.** Bruselloz atık yavrular ve yavru zarları aracılığı ile rahatlıkla başka hayvanlara bulaşabileceği için buna yol açabilecek materyallerin yok edilmesi konusunda yetiştiriciler bilgilendirilecektir.
- 1.7.6.** İl/ilçe Müdürlüklerince atık yapan hayvanlarda brusellanın kontrolü için Bakanlığımız Enstitüsü Müdürlüklerine yavru atıkları, yavru zarları, atık yavruya ait mide sıvısı ve vaginal swablar gönderilebilecek ve laboratuvar sonucuna göre işlem yapılacaktır.
- 1.7.7.** İşletmelerde oluşan atıklar il/ilçe müdürlüklerimize bildirilmeden imha edilmişse, işletmede brusellanın kontrolüne yönelik klinik kontrol yapılarak atık yapan hayvandan alınan vaginal swab örneği Bölge Veteriner Kontrol Enstitüsü

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

Müdürlüğüne gönderilecektir. Bakteriolojik olarak teşhis yapıldığında ilgili Yönetmelik hükümleri uygulanacaktır.

- 1.7.8.** Brusellanın teşhisi için enstitüsü müdürlüklerine gönderilen marazi madde protokollerinde mutlaka ilgili hayvanın kulak numarası, işletme sahibinin adı soyadı ve daha önceki tarihlerde yapılan aşı kayıtları belirtilecektir. Enstitü Müdürlüklerince tanzim edilen raporlarda hayvanların kulak numaraları ile işletme sahibinin adı ve soyadı bulunacaktır.
- 1.7.9.** Hayvan sahiplerince doğrudan getirilen marazi maddelerin kabulü esnasında, il/ilçe müdürlüğünün ilgili işletmede hastalığı takip ve kontrol edebilmesi için, enstitüsü müdürlükleri tarafından yetiştiricinin kimlik tespiti yapılacak, rapor kimlik bilgileri üzerinden tanzim edilecektir.
- 1.7.10.** Veteriner Kontrol Enstitü Müdürlükleri, kendilerine gelen marazi maddelerin muayenelerini yaptıktan sonra izole edilen Brusella suşlarını, ülke genelinde oluşturulan epidemiyolojik verilere kaynak olacak biyotip haritasının geliştirilmesi için Pendik Veteriner Kontrol Enstitüsü Müdürlüğü'ne gönderecektir. Pendik Veteriner Kontrol Enstitü Müdürlüğü ise atıklarda aşı suşu tespit ettiğinde ilgili enstitü müdürlüğüne bildirim yapacaktır.
- 1.7.11.** Hastalık taramasıyla ilgili olarak **EK-15a'** da yer alan orjin ve ari işletmeler için bruselloz test sonuçları formu tanzim edilecek ve Genel Müdürlüğe gönderilecektir.
- 1.7.12.** Veteriner Kontrol Enstitü Müdürlükleri tarafından gelen atık ve swap örnek sayısı ile pozitif ve negatif sonuçlar 3 dönem halinde **EK-15c'** de yer alan form tanzim edilerek Ocak-Mayıs-Eylül aylarının ilk haftası geçmiş 4 ayın sonuçlarını kapsayacak şekilde Genel Müdürlüğümüze gönderilecektir.
- 1.7.13.** Yüksek ateşin görüldüğü ve laboratuvar muayenesi sonucu Bruselloz olduğu teyit edilen, atık yapmış hayvanlar şarta tabi kesime sevk edilmeyerek mahallinde itlaf ve imha edilecektir. Hayvanda ateş görülmediği halde, laboratuvar muayenesi ile hasta olduğu tespit edilen hayvanlar, şarta tabi kesime gönderilir ve etlerin kavurma yapılarak tüketilmesine izin verilir. Bu hayvanların tüm iç organları ile meme ve tenasül organları tamamen imha edilir.
- 1.7.14.** Hayvanların kesimhaneye nakli, mecburi kesimi, itlaf ve imha işlemleri esnasında resmi veteriner hekim nezaret edecektir.
- 1.7.15.** Bakanlık Enstitü Müdürlükleri, il müdürlüklerince gönderilen numuneleri kısa sürede test ederek sonuçlarını yazılı olarak il müdürlüğüne bildireceklerdir. Brusellanın izole edilmesi durumunda aynı gün il müdürlüğü ve Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü bilgilendirilecektir.
- 1.7.16.** İl/ilçe Müdürlükleri ihtiyaç duyduğu numune gönderme malzemelerini Veteriner Kontrol Enstitü Müdürlüklerinden, kişisel koruyucu ekipmanları ise Genel Müdürlüğümüzden temin edeceklerdir. Bölge Veteriner Kontrol Enstitü Müdürlüklerinin ihtiyaçları tamamen karşılayamaması durumunda, Genel Müdürlüğümüz bilgisinde Pendik Veteriner Kontrol Enstitü Müdürlüğü katkı sağlayacaktır.
- 1.7.17.** Bakanlık Veteriner Kontrol Enstitü Müdürlükleri, il müdürlüklerince gerçekleştirilen eğitim ve yayım çalışmalarına katkı sağlayacaktır.
- 1.7.18.** Sağlık Bakanlığı taşra kuruluşları tarafından il/ilçe müdürlüklerimize bildirilen insan Brusella vakalarında, hastalık tespit edilen kişi ile ilişkilendirilebilen hayvancılık işletmeleri Brusella yönünden izlemeye alınacak, varsa yavru atıkları ya da vaginal swap alınarak Bakanlık Veteriner Kontrol Enstitü

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIğI
Gıda ve Kontrol Genel M¼d¼rl¼đ¼

M¼d¼rl¼đ¼ne teŒhis için g¼nderilecektir. Pozitif sonuç elde edildiğinde, pozitif reaksiyon veren hayvanlar kesime g¼nderilecek, diğer hayvanlarda Y¼netmelik gereği iŒlem yapılacaktır.

1.8. SIğIR T¼BERK¼LOZU HASTALIğI

- 1.8.1.** Hastalıkla m¼cadelede Sığır (Bovine) T¼berk¼lozu Y¼netmeliđinde belirtilen hususlara uyulacaktır.
- 1.8.2.** Kesimhanelerde sığır t¼berk¼lozu tespit edilen hayvanların bulunduğu iŒletmeler tespit edilerek, Hayvan Sağlığı ve YetiŒtiriciliđi/Hayvan Sağlığı, YetiŒtiriciliđi ve Su Ürünleri Œube M¼d¼rl¼đ¼ne bildirilmesi sağlanacaktır. İlgili iŒletmeler il dıŒında bulunuyor ise hayvan sağlığından sorumlu Œube M¼d¼rl¼đ¼nce ilgili il m¼d¼rl¼đ¼ne bildirilmesi sağlanacaktır. T¼berk¼loz y¼n¼nden pozitif çıkan hayvanların bulunduğu iŒletmeler takip edilerek sığırlara t¼berk¼lin testi uygulanacaktır.
- 1.8.3.** Kesimhanede g¼r¼lecek lezyonların aylar veya yıllar ¼nce yakalanılan enfeksiyona bağlı olabilmesi ve t¼berk¼lin testi yapılan s¼r¼lerde hastalık etkeni alındıktan 6 hafta sonunda t¼berk¼lin testine reaksiyon g¼sterebilmesi nedeniyle kesim tarihinden ¼nceki 6 hafta boyunca hayvanın bulunduğu t¼m iŒletmeler orijin iŒletme olarak kabul edilecektir. Yapılan epidemiyolojik değerlendirme sonucunda ihtiyaç duyulduğu takdirde bu s¼re 6 aya kadar uzatılabilir.
- 1.8.4.** Hastalık taramasıyla ilgili olarak **EK-15b'** de yer alan Orjin ve Ari İŒletmeler İçin T¼berk¼loz Test Sonuçları Formu tanzim edilecek ve Genel M¼d¼rl¼đ¼m¼ze g¼nderilecektir.
- 1.8.5.** Hastalıktan ari iŒletme oluŒturulması, ariliğin s¼rd¼r¼lmesi, ithal ve ihraç edilecek hayvanlar, damızlıkta kullanılacak boğalar ile TİGEM iŒletmeleri ve kamu kurumlarına ait hayvanlar için yapılan testler hariç isteğe bağlı sığır t¼berk¼lozu kontrol¼ yapılmayacaktır. Sağlık Bakanlığı taŒra kuruluŒları tarafından il/ilçe m¼d¼rl¼klerimizimize bildirilen insan t¼berk¼lozu vakalarında, hastalık tespit edilen kiŒi ile iliŒkilendirilebilen hayvancılık iŒletmeleri t¼berk¼loz y¼n¼nden izlemeye alınacaktır. Ayrıca serbest veteriner hekimler, veteriner fak¼lteleri, Bakanlığımızdan ruhsatlı teŒhis laboratuvarlarının raporları ile TARSİM tarafından sığır t¼berk¼lozuna dair nekropsi raporuna g¼re ihbar olursa iŒletmeye Œ¼phe kaydı konulup iŒletmede bulunan hayvanlarda hastalığın kontrol¼ amacıyla t¼berk¼lin testi yapılacaktır.
- 1.8.6.** Veteriner Sağlık Sertifikası gereği ithal ya da ihraç edilen k¼¼kbaŒ hayvanlarda t¼berk¼lin testi yapılması zorunlu ise, t¼berk¼linin uygulama yeri ve sonucunun değerlendirilmesi b¼y¼kbaŒ hayvanlarda olduğu gibi yapılacak, pozitif sonuçlarda ya itlaf ve imha edilecek ya da karkas Œarta tabi olarak değerlendirilecek, ancak tazminat ¼denmeyecektir.
- 1.8.7.** T¼berk¼lin talepleri doğrudan Veteriner Kontrol Merkez AraŒtırma Enstit¼s¼ M¼d¼rl¼đ¼ne yapılacak ve hastalıktan ari iŒletmelerde ve hastalık mihraklarında yapılacak testler için gerekli t¼berk¼linler ¼cretsiz olarak g¼nderilecektir.
- 1.8.8.** Sığır T¼berk¼lozu Y¼netmeliđindeki kriterler çerçevesinde test uygulama sonuçları doğrultusunda t¼berk¼lin team¼l cetveli hazırlanacak, onaylanıp m¼h¼rlendikten sonra, d¼zenleyen yerde ve Œube m¼d¼rl¼đ¼nde muhafaza edilecektir. M¼spet reaksiyon veren hayvanlar tazminatlı kesime sevk

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

edilecek, şüpheli ve menfi reaksiyon veren hayvanlar birbirinden ayrı tutulacaktır.

- 1.8.9.** Sığır Bovine Tüberkülozu Yönetmeliğinde “*Tüberküloz nedeniyle konulan karantina, son iki testte altı haftadan büyük tüm sığırlar resmi tüberkülin testine negatif yanıt verene kadar devam eder. Testlerden ilki pozitif reaktörün sürüden ayrılmasından en erken altmış gün sonra yapılır.*” hükmü yer almaktadır. Burada belirtilen pozitif reaktörün sürüden ayrılması, işletmeden uzaklaştırılarak kesime gönderilmesi veya itlaf-imha edilmesi anlamına gelmektedir. Eğer pozitif reaktör sürüden ayrılarak aynı işletmenin içinde izole edilecek ise, söz konusu hayvanların test sonucu negatif çıkan hayvanlardan uzakta ve bulaşmaya neden olmayacak şekilde ayrı tutulması ayrıca hastalığın bulaşmasını önleyecek her türlü biyogüvenlik tedbirlerinin alınması gerekmektedir.
- 1.8.10.** Kesim sonrası görülen tüberküloz lezyonları büyük kan dolaşımı ile yayılmadığı müddetçe lokal olarak kabul edilir. Lokal tüberkülozda yayılma ya lenf yollarıyla, ya vena porta ya da küçük kan dolaşımı ile olur. Akciğer, bağırsak, benzeri organ ve lenf yumrularında tüberküloz lezyonları tespit edildiğinde, hayvan besili ve kondisyonlu ise tüberkülozlu organ ve kısımlar imha edilerek geri kalan etlerinin şarta tabi tutulması sağlanır. Söz konusu etlerin kavurma yapılarak tüketilmesine izin verilir.
- 1.8.11.** Kesim sonrası görülen tüberküloz lezyonları büyük kan dolaşımı ile muhtelif organlarda yani dalak, böbrek, testis, yumurtalıklar, meme, kemikler, et lenf yumruları, beyin zarı, göz vb. organlarda tespit edildiği zaman genarelize kabul edilir ve etler ile iç organlar tamamen imha edilir.
- 1.8.12.** Kesim sonrası görülen tüberküloz lezyonlarının genişliği ne olursa olsun kaşeksi ile birlikte ise veya kaslar içinde ya da intramüsküler lenf yumrularında tüberküller bulunuyorsa veya bütün iç organlar ve bilhassa dalakta milier tüberküllerin varlığı ile tüberküloz lezyonları yayılmış bulunuyorsa veya göğüs boşluğu ve karın boşluğu üzerinde tüberküller bulunuyorsa etler ile iç organlar tamamen imha edilir.
- 1.8.13.** Sığır Tüberkülozu hastalığı tespit edilen işletmelerde yapılan tüberkülin testi sonucunda negatif olarak tespit edilen erkek ya da damızlık değerini yitirmiş dişi sığırlar, karantina süresinin tamamlanması beklenmeden sahibinin isteği üzerine kestirilebilecektir. Kesimin Resmi Veteriner Hekim nezaretinde gerçekleştirilmesi, kesim sonunda karkasların sistematik muayene edilmesi, tüberkülozun lokal veya generalize olmasına göre etlerin kısmen ya da tamamen imha edilmesi ve kasaplık bedeli üzerinden tazminat ödenmesi gerekmektedir. Söz konusu hayvanlarda tüberküloz tespit edilmemesi durumunda ise etler serbest bırakılacaktır.
- 1.8.14.** Sığır tüberkülozu tespit edilen işletmelerde, tüberkülin test sonucu negatif olan ineklerin sütleri uygun pastörizasyon ya da UHT işleminden sonra insan tüketimi için kullanılabilir ancak çiğ süt olarak satılamaz.
- 1.8.15.** Sığır tüberkülozu tespit edilen işletmelerde hayvan hareketleri ile ilgili olarak, ilgili Yönetmelik hükümleri arasında yer alan enfekte sürü ifadesi gereği fiziki yapısı müsait olan işletmelerde birden fazla sürü oluşturulabilir. Böylece enfekte işletmeye alınacak hayvanlardan yeni bir sürü oluşturulması ve enfeksiyon tespit edilen işletmelerde sürdürülebilir hayvancılığın tesis edilmesi mümkündür. TÜRKVET veri tabanı da birden fazla sürü kaydı yapılması için uygundur.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

- 1.8.16. Kurban bayramı sürecinde Kurban Hizmetleri Komisyonu tarafından kurbanlık hayvanlar için belirlenen kesim yerlerinde Sığır Tüberkülozu hastalığının varlığı Resmi Veteriner Hekim tarafından tespit edildiğinde, sığır karkasının kasaplık bedeli, kesimhanede tespit edilmiş gibi kabul edilerek ödenir.
- 1.8.17. Sığır Tüberkülozu nedeniyle karantinaya alınan işletmede bulunan, test sonucu şüpheli ya da negatif çıkan ve karantina sürecinde ölen ya da mecburi kesime tabi tutulan ve yapılan nekropside Resmi Veteriner Hekimce Sığır Tüberkülozu tespit edilen sığırların tazminatı da tüberkülin test sonucu pozitif sığırlarda olduğu gibi ödenir.
- 1.8.18. Sığır Tüberkülozu nedeniyle karantinaya alınan işletmede bulunan hayvanların, sahibi tarafından kaçırılmaması için tüberkülin testi yapılan kadar hayvan sahibine yedd-i emin olarak teslim edilmesi gerekmektedir.
- 1.8.19. Mecburi kesimi yapılacak hayvanların, mahallinde kesim, kavurma, itlaf ve imha işlemleri esnasında Resmi Veteriner Hekim nezaret edecektir. Kesim, kavurma, itlaf ve imha işlemleri sonunda, her bir işleme ait rapor tanzim edilecektir. Kesimi yapılan hayvanların TÜRKVET kayıt sisteminden düşümünün yapıp yapılmadığı il/ilçe müdürlüklerince kontrol edilecektir.
- 1.8.20. Ari işletme çalışmalarında "İntradermal Karşılaştırmalı Test", sığır tüberkülozu hastalık şüphesi nedeniyle orijin işletmede yapılan taramalarda ise Etlik Veteriner Kontrol Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü ile irtibata geçilerek üretilen tüberkülin miktarına göre "Tek İntradermal Test veya İntradermal Karşılaştırmalı Test" kullanılacaktır. Uygulama iki veteriner hekim tarafından yapılacaktır. Tüberkülin Teamül Cetvelleri, kullanılan teste göre **EK-16** ya da **EK-17'** de verilen örnek tabloya uygun olarak tanzim edilecek ve hastalık hakkında karar verilecektir. Tüberkülin Teamül Cetveli tanzim edildikten sonra uygulamayı yapan iki veteriner hekim tarafından imzalanacaktır.
- 1.8.21. Etlik Veteriner Kontrol Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürlüğünce üretilen Tüberkülinin temininde sıkıntı yaşanmaması için hastalıktan ari işletmelerde yapılacak test tarihi ile uygulama yapılacak hayvan sayısı yıllık olarak Ocak ayı sonuna kadar ilgili enstitü müdürlüğüne bildirilecektir. Enstitü Müdürlüğü yıllık olarak yapılan talepler çerçevesinde ihtiyaç duyulan Tüberkülini zamanında ilgili il müdürlüğüne gönderecektir.
- 1.8.22. Hastalığa bağlı Tüberkülin talepleri, enstitü müdürlüğünce Veteriner Bilgi Sistemine girilen hastalık bildirimine ait tüm durumlar (hastalık şüphe, hastalık çıkış, numune takip sistemi vs. kayıtlar) dikkate alınarak değerlendirilecektir.

1.9. EPIZOOTIC HAEMORRHAGIC DISEASE (EHD)

- 1.9.1. Ülkemizde 2007 yılı Haziran ve Temmuz aylarında Aydın ve Muğla illerinde sığırlarda göz kapaklarında şişlik ve lakrimasyon, salivasyon, konjunktivalarda hiperemi, burun akıntısı, değişik derecelerde nekrotik-erosiv ve yer yer ülseratif tabiatta stomatitis, bazı olgularda keratitis, memede kızarıklık semptomları görülmüştür. Söz konusu semptomların görülmesi üzerine Bornova VKEM tarafından gerekli incelemeler yapılmıştır. İnceleme sonucunda hasta hayvanlardan izole edilen viruslar ile hastalığı atlatan hayvanlara ait kan serum örnekleri Pirbright Hayvan Sağlığı Enstitü Laboratuvarı'na EHD şüphesi ile gönderilmiş ve EHD tip 6 olarak tanımlanmıştır.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

- 1.9.2. 2008 yılı Temmuz ayında ise Denizli ve İzmir illerinden ateş, burun akıntısı, ağız ve dilde yara, ishal, dilde morarma, yüzde şişlik ve kuzu ölümleri anemnezi ile gönderilen koyun materyallerinden Bornova VKEM'nce EHD virusu izole edilmiştir.
- 1.9.3. Ülkemizde hem sığır hem de koyunlarda görülen EHD hastalığı, culicoides cinsi sokucu sinekler tarafından taşınmaktadır. Bu nedenle hastalıkla mücadele amacıyla culicoideslere yönelik olarak düzenli uygun ilaçlar kullanılmalıdır.
- 1.9.4. Sığır ve koyunlarda yukarıda söz edilen semptomlara rastlandığında, şüpheli hayvanlardan EDTA' lı kan, ölen hayvanlardan iç organ örnekleri, hastalığı atlaman hayvanlardan 21-30 gün sonra kan serumu soğuk zincirde bölge enstitü müdürlüğüne gönderilmelidir.
- 1.9.5. Hastalık tespit edilen işletmede konulan kordon ve karantina önlemleri, klinik semptomların ortadan kalkmasından sonra, etkenin inkubasyon süresi dikkate alınarak yapılacak laboratuvar incelemesinde, etkenin tespit edilmemesi durumunda, temizlik ve dezenfeksiyon yapılarak kaldırılacaktır.

1.10. ŞARBON HASTALIĞI

- 1.10.1. Son 5 yılda hastalık görülen mihrak ve mihrak ile ortak mera ve su kullanımı olan riskli bölgelerde bulunan duyarlı hayvanların tamamı meraya çıkışlarından önce aşılanacaktır.
- 1.10.2. Ayrıca risk bazlı değerlendirildiğinde son beş yıl içinde hastalığın sürekli gözüküğü mihrakların bulunduğu Bakanlıkça belirlenen ilçelerdeki tüm duyarlı hayvanlar meraya çıkışlarından önce aşılanacaktır.
- 1.10.3. Son 5 yılda Şarbon mihrakı bulunan yerlere dışarıdan hayvan sevk edildiğinde hayvanlar en kısa zamanda aşılanacaktır. Hayvanlar aşılanana kadar meraya çıkarılmamalı ve ayrı bir yerde tutulmalıdır. .
- 1.10.4. Göçer hayvan sevklerinde, kullandığı güzergah da göz önünde bulundurularak, son 5 yılda mihrak çıkan enfekte meralardan geçiş yapacak hayvanlar sevk öncesinde aşılanacaktır.
- 1.10.5. Şarbon hastalığında en önemli korunma önlemi bu hastalıktan ölen hayvanların uygun bir şekilde ortadan kaldırılması olduğu için, ölen hayvanların nekropsi yapılmadan, iki metre derinlikteki çukurlara bulaşık toprak ve altlıkla birlikte yakılarak veya üzerlerine sönmemiş kireç dökülerek gömülmesi sağlanacaktır.
- 1.10.6. Şarbon hastalığının teşhisi amacıyla Veteriner Kontrol Enstitüsü Müdürlüklerine kan frotisi veya steril swaplara emdirilmiş kan örneği tüp içinde gönderilecektir.
- 1.10.7. 2019 yılı içerisinde Haziran ayında Erzurum'da, Eylül ayında ise Samsun'da "Şarbon Hastalığı Salgın Yönetimi ve Saha Tatbikatı Yönetimi Eğitimleri" yapılacaktır.

1.11. KUDUZ HASTALIĞI

- 1.11.1. Hastalık şüphesi ve teyidi durumunda Kuduz Hastalığından Korunma ve Kuduz Hastalığı ile Mücadele Yönetmeliği hükümleri uygulanacaktır.
- 1.11.2. Kuduz hastalığından şüphe edilen hayvanlar için müşahede yeri bulunmayan yerel yönetimlerin en kısa sürede yeterli kapasite ve donanıma sahip müşahede yeri oluşturması, mevcut olanların ise rehabilitasyonunun

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

sağlanması, müşahede yerlerinin gerekli kayıt ve kontrol işlemlerinin yerel yönetimlerde görevli veteriner hekimlerce yapılması ve kuduz riskli temasa sebep olan sahipsiz hayvanların toplanması ve müşahede yerine taşınması sırasında kolluk kuvvetlerinden ve hayvanları koruma ile uğraşan sivil toplum kuruluşlarından da destek alınması için gerekli koordinasyon sağlanacaktır.

- 1.11.3.** Kuduzla ilgili mücadelede kurumlar arası işbirliği kurulacak, özellikle Mahalli İdareler, İl Özel İdareleri, Sağlık Müdürlükleri, Üniversiteler ve Sivil Toplum Kuruluşları ile koordineli çalışmaya özen gösterilecek ve ortak mücadele planları geliştirilecektir.
- 1.11.4.** Sağlık Bakanlığı İl/İlçe Teşkilatları ile gerekli koordinasyon ve işbirliği sağlanacaktır. Kuduz şüpheli her ihbar, ihbarın alındığı gün itibariyle mutlaka resmi yazı ile Sağlık Bakanlığı İl/İlçe Teşkilatlarına bildirilecek ve mutlaka faks çekilecektir.
- 1.11.5.** Sahipsiz köpeklerin üremelerinin kontrolü amacıyla gerekli girişimlerde bulunulacaktır. Sahipsiz köpeklerin yaşam ortamlarını oluşturan çöplükler gibi tüm unsurların rehabilite edilmesi hususu İl Hıfzıssıhha Kurullarında gündeme getirilerek karar alınması sağlanacak, ilgili kuruluşlar resmi yazılar ile uyarılacak ve işbirliği yapılacaktır.
- 1.11.6.** Serbest veteriner hekimlerle, gönüllü kuruluşların yaptığı aşılama takibi yapılarak aşılı hayvanların tanımlanması için yerel yönetimler ve mahalli idareler nezdinde girişimde bulunulacaktır.
- 1.11.7.** Halkın eğitime yönelik çalışmalar artırılacak, bu konuda bölgesel yazılı ve görsel basınla işbirliğine gidilmesi sağlanacaktır.
- 1.11.8.** Çevredeki tüm şüpheli ısırık vakaları dikkatle takip edilecektir. Tüm şüpheli vakalarda gerekli marazi madde alınacak, en seri şekilde soğuk zincirle ilgili laboratuvara gönderilecek ve hastalık çıkması halinde filyasyon tespit edilecektir.
- 1.11.9.** Kuduz şüpheli marazi maddelerin hastalığın aciliyeti ve önemine binaen kurye ile soğuk zincir bozulmadan dikkatli paketlenerek ya da personel görevlendirilerek laboratuvara gönderilmesi sağlanacaktır.
- 1.11.10.** Ölü olarak bulunan tilki, kurt, çakal gibi yabani hayvanların il/ilçe müdürlüklerimize haber verilmesi ya da getirilmesi sağlanacak, bu hayvanlar il ve ilçe müdürlüklerince Veteriner Enstitüsü Müdürlüğüne ulaştırılacaktır.
- 1.11.11.** Enstitü Müdürlüklerince tespit edilen kuduz pozitif vakalar, virus yapısında olabilecek değişikliklerin izlenmesi amacı ile Ulusal Referans Laboratuvar olan Etlik Veteriner Kontrol Merkez Araştırma Enstitüsüne gönderilecektir.
- 1.11.12.** Yabani memeli hayvanlarda bir kuduz vakası tespit edildiğinde ilgili Yönetmeliğin 13'üncü maddesinin 14'üncü fıkrasında belirtilen önlemler alınacak, söz konusu önlemlerin gerçekleştirilmesi sonrasında aynı maddenin 2' nci fıkrasında yer alan hükümler çerçevesinde belirlenmiş kuduz risk alanı daraltılabilir ya da ilgili Yönetmeliğin 14'üncü maddesinin 5'inci fıkrası gereğince alınan tedbirler kaldırılabilir.
- 1.11.13.** Yabani ya da evcil hayvanlarda bir kuduz vakası tespit edildiğinde hastalık çıkışını takiben Bakanlığa bilgi verilecektir.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

1.11.14. KUDUZ AŞISI UYGULAMALARI

1. Aşılar Genel Müdürlüğümüzce ihale yapılmak suretiyle temin edilmiş olup, Etlik Veteriner Kontrol Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü tarafından **EK-12'de** yer alan planlama dahilinde ücretsiz olarak gönderilecektir. Aşılamalar ülke genelinde **25 Şubat–31 Mayıs 2019** tarihleri arasında kampanya tarzında yapılacaktır. Kampanya bitiminde, başvuru olması halinde de kuduz aşısı uygulamalarına devam edilecektir. Uygulanamayan aşılar Genel Müdürlüğümüz ile irtibata geçilerek ihtiyacı olan kurumlara gönderilecek ve bu aşıların zayi olması engellenecektir.
2. Kampanya süresince sahipli ve sahipsiz tüm köpek ve kedilere ulaşılarak aşılanmaları sağlanacaktır. **Köpek – kedi programı için Bakanlık tarafından gönderilen aşılar diğer hayvanlara uygulanmayacaktır.**
3. **Tilki ve sansar gibi sürü alışkanlığı olmayan yabani hayvanlardan kaynaklanan aktif mihrakların olduğu 1. derece riskli yerleşim yerlerinde; yapılacak risk değerlendirmesine göre sadece meraya çıkan sığırlara sınırlı aşı uygulaması 5996 sayılı Kanununun 4. maddesi ve 43. maddesi gereğince İl Özel İdareleri ve Belediye kaynakları ile ya da hayvan sahipleri tarafından temin edilecektir.**
4. Köpek ve kedilerin aşılama ve kimliklendirme çalışmalarına Türk Silahlı Kuvvetleri, Belediye Başkanlıkları, Veteriner Hekim Odaları, Veteriner Fakülteleri, ve Sivil Toplum Örgütlerinin de gönüllülük esaslı katılımı için çaba gösterilecektir. Katılım sağlayan gönüllü kurum ya da veteriner hekimlere ücretsiz uygulanması koşulu ile Bakanlığımızın programlı aşılarından tahsis edilerek uygulanması takip edilecektir.
5. Ülke genelindeki sahipli ve sahipsiz köpeklere yoğun parenteral aşılama yapılmasına yönelik bilgilendirme için kampanya esnasında broşür ve afişler, radyo ve TV spotları kullanılacaktır.

1.12. NAKLEDİLEBİLİR SÜNGERİMSİ BEYİN HASTALIKLARI (BSE, FSE, SCRAPIE)

- 1.12.1. Hastalık şüphesi ve bildirimi, resmi teyit durumunda yapılacak uygulamalar ile TSE' nin izlenmesi ve bunun gibi hususlarla ilgili Nakledilebilir Süngerimsi Beyin Hastalıklarına Karşı Korunma ve Mücadele Yönetmeliği hükümleri uygulanacaktır.
- 1.12.2. Ülkemize ithal edilen hayvanların ve yavrularının nakledilebilir süngerimsi beyin hastalıklarının varlığı açısından kontrol edilmesi amacıyla resmi veteriner hekimler tarafından gönderilen numunelerden, ilgili hayvanların yaşına bakılmaksızın, ücret alınmayacaktır.
- 1.12.3. Halk sağlığı ve gıda güvenliği açısından önem arz eden Sığırların Süngerimsi Beyin Hastalığı izleme programı laboratuvar kapasitesinin artırılması, mezbaha altyapılarının geliştirilmesi ve bütçe imkanlarına bağlı olarak genişletilebilecektir.
- 1.12.4. Sinirsel semptomla seyreden hastalık belirtileri gösteren tüm hasta kediler sinirsel semptomla seyreden hastalıklar yanında FSE yönünden de incelemeye alınacaktır.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIğI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

1.13. BULAğICI SIğIR PLEUROPNEUMONİSİ (CBPP)

- 1.13.1.** Hastalığın Etkeni olan *Mycoplasma mycoides* subsp. *mycoides* ısıya, çevre şartlarına ve dezenfektanlara karşı duyarlı olduğu için hastalığın mücadelesinde karantina, temizlik-dezenfeksiyon ve kordon tedbirleri önemlidir.
- 1.13.2.** Hastalığın inkubasyon süresi 14-40 gün arasında değişmekte olup, en belirgin semptomları şiddetli ve ağrılı öksürük, mukopurulent akıntı, yüksek ateş ve auskültasyonda pleural sürtünme sesleridir.
- 1.13.3.** Hastalık inhalasyon ve damlacık enfeksiyonu şeklinde yayıldığı için hasta ve taşıyıcı hayvanlarla duyarlı hayvanların yakın temasta bulunması sonucu hızla bulaşır.
- 1.13.4.** İhbari mecburi hastalıklar listesinde bulunan Bulaşıcı Sığır Pleuropneumonisi (CBPP) hastalığı Ülkemizde tespit edilmemiştir.
- 1.13.5.** Hastalığın en etkili izleme sistemi kesimhane bazlı izleme sistemidir. Bu nedenle hastalığın Ülkemizdeki durumunun değerlendirilebilmesi için kesimhanelerde pneumoni şüpheli hayvanlardan numune alınarak bağlı bulunan enstitü müdürlüğüne gönderilmesi gerekmektedir. Enstitü Müdürlükleri tanzim edilecek raporda bakterinin alt tipini de belirtecektir. Hastalığın varlığına dair herhangi bir tespit durumunda konfirmasyonun sağlanması için hastalığın referans enstitüsü olan Pendik Veteriner Kontrol Enstitüsü Müdürlüğüne numune gönderilecek ve alınan sonuca göre hastalığın varlığına dair karar verilecektir.
- 1.13.6.** Pendik Veteriner Kontrol Enstitüsü Müdürlüğü ile OIE (Dünya Hayvan Sağlığı Teşkilatı) arasında Bulaşıcı Sığır Pleuropneumonisi hastalığına dair bir eşleştirme projesi yürütülmektedir. Edinilen bilgilerin paylaşılması ve hastalığa karşı hassasiyetin artırılması için Pendik Veteriner Kontrol Enstitüsü Müdürlüğü uzmanları tarafından diğer enstitülerin ilgili uzmanlarına hastalığa ve teşhisine dair eğitim verilecektir. Bölge Veteriner Kontrol Enstitü Müdürlükleri de sorumluluk alanlarında bulunan kesimhanelerde görev yapan veteriner hekimlere aldıkları eğitimin bir benzerini vereceklerdir.
- 1.13.7.** Hastalık tespit edilen hayvanın bulunduğu işletmede yer alan diğer hayvanlar hastalığın varlığı yönünden kontrol edilecektir. Bu amaçla hayvanlardan serum örnekleri alınarak bağlı bulunan enstitü müdürlüğüne gönderilecektir.
- 1.13.8.** Hastalığın etkeninin antibiyotik tedavisi ile tam olarak elemine edilememesi riski nedeni ile tedavi uygulanan hayvanlar kronik taşıyıcı olarak kalabilir ve etkenin saçılımına neden olabilir.
- 1.13.9.** Hastalık tespit edilen hayvanın bulunduğu işletmedeki tüm hayvanlar hastalık yönünden incelenir.
- 1.13.10.** Hastalık, etkenin azami inkübasyon süresi olan 40 gün dikkate alınarak, bu süre sonunda işletmede bulunan tüm duyarlı hayvanlarda yapılan laboratuvar incelemesi sonucunun negatif çıkması ve herhangi bir klinik belirti tespit edilmemesi durumunda, temizlik ve dezenfeksiyon yapılarak söndürülür. Hastalığın tespitinden sönüşüne kadar geçen sürede işletmeye duyarlı hayvan giriş ve çıkışına izin verilmez.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

1.14. RUAM HASTALIĞI

- 1.14.1.** “TR-1 illeri olan Ankara, İstanbul, İzmir, Tekirdağ, Kırklareli ve Edirne illeri ile bu iller arasında yapılacak hayvan sevkleri Genel Müdürlüğümüz 26.03.2018 tarih ve E.911306 sayılı Ruam Hastalığıyla ilgili Tek tırnaklıların Surveylans, Sevk ve Kayıt işlemleri yazısına göre yapılacaktır.
- 1.14.2.** Daha önce Ruam testine tabi tutulmamış olduğu tespit edilen hayvanlar ile riskli değerlendirilen veya kimlik belgesi bulunmayan at ve katırlar mallein testine tabi tutulacak, eşekler klinik muayeneden geçirilecektir.
- 1.14.3.** Ruam taramasından geçirilmiş, hastalık yönünden menfi bulunarak Tek Tırnaklı Hayvan Kimlik Belgesi verilmiş at ve katırlar ile klinik muayeneye tabi tutularak sağlıklı bulunan eşeklerin sevklerine müsaade edilecektir.
- 1.14.4.** Yarış ve atlı spor gibi sportif amaçla yetiştirilen pedigri atlardan kan serumu toplanarak serolojik kontrollere devam edilecektir.
- 1.14.5.** İstanbul İli Adalar İlçesinde bulunan tek tırnaklı hayvanların tamamı mikroçip ile tanımlanarak kayıtları tutulacak, “Tek Tırnaklı Hayvan Kimlik Belgesi” düzenlenecek, giriş-çıkışları sıkı bir şekilde takip edilecektir.
- a) Adalar ilçesine tek tırnaklı hayvanlar sevk edilmeden önce Genel Müdürlüğümüzden izin alınacaktır. Sevk işlemi madde1.14.1’e göre yapılacaktır. İzin almayan veya Veteriner Sağlık Raporu tanzim edilmeden Adalar ilçesine giriş yapan tek tırnaklı hayvanlar tespit edildiğinde, 30 gün süreyle karantinaya alınarak mallein tatbik edilecek, müspet reaksiyon veren hayvanlar tazminatsız olarak itlaf edilecektir. Negatif olanlar hayvanlar mahrecine iade edilecektir.
- b) Genel Müdürlüğümüzün izni dahilinde sevk edilen tek tırnaklı hayvanlar varış işletmesinde 30 gün boyunca karantina altında tutulacak, çıkış işletmesinde yapılan mallein testinden 20 gün sonra varış işletmesinde tekrar mallein testi yapılacaktır.
- c) Adalar İlçesinde tek tırnaklı hayvanların giriş dönemi olan ilkbahar ile çıkış dönemi olan sonbaharda mevcut atların tamamına mallein tatbik edilerek, müspet reaksiyon veren hayvanlar itlaf ve imha edilecektir.
- d) Yapılacak taramaların sonuçlarında müspet görülen atların geldikleri bölge tespit edilecek ve bu durum Genel Müdürlüğe ve ilgili il müdürlüğüne bildirilecektir.
- 1.14.6.** İstanbul ili, Adalar İlçesinde; Belediye ile işbirliği yapılarak, ilçede bulunan ahırların periyodik olarak dezenfekte edilmesi sağlanacak, dezenfekte edilmeye elverişli olmayan ahırlara hayvan giriş ve çıkışları Hayvan Sağlığı ve Zabıtası Komisyonunca yasaklanacaktır. Mallein uygulama sonuçlarının değerlendirilmesi Ruam Hastalığına Karşı Korunma ve Mücadele Yönetmeliği’nde belirtilen hususlar çerçevesinde yapılacaktır. **EK-7b’** de karar verme örnekleri yer almaktadır.

1.15. ATLARIN ENFEKSİYÖZ ANEMİSİ HASTALIĞI

- 1.15.1.** Hastalık bildirim, hastalıktan şüphe edilmesi durumunda alınacak önlemler, hastalık tespit edilmesi durumunda alınacak önlemler, epidemiyolojik araştırma ve karantinanın kaldırılması ile ilgili iş ve işlemler hakkında Atların Enfeksiyöz Anemisi Hastalığına Karşı Korunma ve Mücadele Yönetmeliğinde yer alan hükümler uygulanacaktır.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

1.16. AT VEBASI HASTALIĞI

- 1.16.1.** Hastalığın kolaylıkla uzak bölgelere yayılmasında Culicoides cinsi sineklerin rolü büyüktür. Hastalık 1960 yılında Güney illerimizde büyük ölümlere neden olmuş 1961 yılında Ege bölgesinde Salihli, Turgutlu ve Manisa'da görülmüştür. Elazığ Veteriner Kontrol Enstitüsü Müdürlüğü tarafından üretilen canlı attenüe at vebası aşısı ve kontrol programları ile hastalık söndürülmüş ve bu güne kadar başka mihrak rapor edilmemiştir.
- 1.16.2.** At Vebası hastalığı, Eylül 2007'de Senegal, Eylül 2008'de Etiyopya'da, 2013'de Etiyopya, Güney Afrika Cumhuriyeti ve Namibya'da, 2014 yılında ise Etiyopya ve Mozambik'te görülmüştür.
- 1.16.3.** At Vebası ve Mavidil hastalıkları aynı vektörler tarafından taşınmaktadır. Son yıllarda Mavidil hastalığının Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde ve birçok Akdeniz Ülkesinde görülmesi, 2017 yılı ve sonrasında Afrika ülkelerinden çeşitli yollarla ülkemize gelebilecek vektörler aracılığı ile At Vebası hastalığının da Mavidil hastalığı gibi bulaşması riskinin arttığına işaret etmektedir. Bu durum dikkate alınarak atlarda görülen her şüpheli vaka mutlaka Veteriner Kontrol Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürlüğüne bildirilecektir.
- 1.16.4.** At Vebası hastalığı yönünden referans enstitü olan Etlik Veteriner Kontrol Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü, ülkemize bulaşabilecek At Vebası hastalığına karşı hazırlıklı olmak amacı ile aşı üretimi yapma üzere hazırlıklı olacak, gerekiyor ise aşı suşu temin edecek, acil müdahale gerektiğinde aşı ithali yapılabilecek yerleri de belirleyecektir.

1.17. KANATLI HASTALIKLARI

- 1.17.1.** İldeki mevcut ticari işletmeler (açık ya da kapalı sistem) ile aile yetiştiriciliği şeklinde bulunan tüm kümes hayvanlarına ait bilgilerin güncelleştirilmesi sağlanacaktır. Entegre işletmeler (sözleşmeli üretim yapan kümesler dahil) öncelikli olmak üzere tüm kanatlı işletme ve kümeslerin coğrafi koordinatları GPS cihazı ile tespit edilerek veya harita üzerinde işaretlenerek TÜRKVET'e kayıt edilecek, elektronik ortamda ve evrak üzerinde ayrıca muhafaza edilecektir.
- 1.17.2.** Mevcut kanatlı işletmelerince uygulanan aşılama programları takip edilerek çalışma sonuçları her ay Veteriner Bilgi Sistemine işlenecektir.
- 1.17.3.** Kanatlı hastalığı şüphesi halinde laboratuvara numune gönderilerek, hastalık semptomu görülen sürülerde etken izolasyonu ve identifikasyonu yapılması sağlanacaktır.
- 1.17.4.** Tavuk vebası ve Newcastle hastalıkları konusunda ilgili personele ve üreticilere yönelik sürekli eğitim çalışmaları sürdürülecektir.
- 1.17.5.** Bilindiği üzere kuş gripi hastalığı biyogüvenlik önlemleri yetersiz, yaban hayatı ile iç içe ve açıkta beslenen kanatlı hayvanlar açısından önemli risk teşkil etmekte, evcil hayvanlarımıza bulaşması sonucunda halkımızın sağlığını da olumsuz yönde etkilemektedir. Bakanlığımızca hayvancılığın geliştirilmesi için yapılan her türlü proje uygulanabilirlik açısından değerlendirildiğinden, açıkta kanatlı yetiştiriciliği yapan işletmelerin "Ticari Etlik ve Yumurtacı Kanatlı İşletmelerinin Biyogüvenlik Talimatı'nda" belirtilen biyogüvenlik önlemlerini

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

alması sağlanacak, biyogüvenlik tedbirlerini almayan işletmeler hakkında gerekli yasal işlemler yapılacaktır.

- 1.17.6.** Genel Müdürlüğümüzce uygulamaya konulan Kanatlı Bilgi Siteminin gerek Resmi Veteriner Hekimlerce gerekse özel sektör kullanıcıları tarafından kullanımı sağlanacaktır.

1.18. NEWCASTLE (YALANCI TAVUK VEBASI) HASTALIĞI

- 1.18.1.** Hastalıkla mücadelede Yalancı Tavuk Vebası Hastalığına Karşı Korunma ve Mücadele Yönetmeliği ve Bakanlığımızca gönderilen Genelge ve Talimatlara göre işlem yapılacaktır.
- 1.18.2.** Newcastle hastalığında, izolasyon için alt yapısı uygun olan enstitülerce izole edilen virüs suşları identifikasyon (tiplendirilme) için hastalığın referans laboratuvarı olan Bornova Veteriner Kontrol Enstitüsü Müdürlüğüne gönderilecektir.
- 1.18.3.** Ölen kanatlı hayvanların rastgele çevreye atılması engellenecek, üzerine kireç dökülmek suretiyle gömülmesi sağlanacaktır.

1.19. TAVUK VEBASI (AVIAN INFLUENZA-KUŞ GRİBİ) HASTALIĞI

- 1.19.1.** Hastalıkla mücadelede Tavuk Vebası Hastalığına Karşı Korunma ve Mücadele Yönetmeliği ve Bakanlığımızca gönderilen Genelge ve Talimatlara göre işlem yapılacaktır.
- 1.19.2.** 04.10.2010 tarih ve 27692 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren Kanatlı Hayvanlarda Görülen Kuş Gribi Salgını Konusunda Yapılması Gerekenler konulu Başbakanlık Genelgesi kapsamında diğer kamu kurum ve kuruluşları ile koordinasyon içerisinde bütün il müdürlükleri Ulusal Acil Eylem Planı çerçevesinde kendi İl Acil Eylem Planını hazırlayacak ve gerektiğinde güncellenerek ilgili yardımcı kurumlara gönderilerek hastalık durumuna hazır olunması sağlanacaktır. Plan çerçevesinde görevlendirilen Bakanlığımız ve diğer kurum personeli mücadele ve biyogüvenlik konularında eğitilecektir.
- 1.19.3.** Kuş gribi şüpheli kanatlı hastalıkları ile ilgili duyurular en geç 2 saat içinde değerlendirilecektir. İnceleme sırasında kullanılacak koruyucu kıyafet, alet-malzeme ve dezenfektanlar önceden hazırlanarak kullanıma hazır set halinde tutulacak, hastalık mücadelesinde kullanılan malzeme depoları düzenli ve her zaman ulaşılabilir durumda olacaktır. İlk müdahale için gerekli olan malzemeler set halinde çanta içinde hazır tutulacaktır.
- 1.19.4.** Kuş gribi şüpheli vakalar derhal elektronik ortamda mucadele@tarimorman.gov.tr adresine gönderilecek, hastalıktan şüphe edilmesi durumunda düzenli olarak bilgi notu gönderilecektir.
- 1.19.5.** Hastalık mücadelesi amacıyla kanatlı itlafında Acil Eylem Planında belirtilen metotlar kullanılacak, hayvanlara eziyet edilmesi engellenecektir.
- 1.19.6.** Hastalığın görülmediği sükûnet dönemlerinde aşağıda belirtilen koruyucu tedbirlerin alınması için gerekli duyurular yapılacaktır.
- a) Özellikle riskli sulak alanlar çevresindeki yaklaşık 1 km. mesafeli alanda kaz, ördek gibi suda yaşamaya ihtiyaç duyan kümes hayvanlarının mutlaka kapalı alanlarda tutulması,
- b) Tavuk, horoz, hindi gibi suda yaşamaya ihtiyaç duymayan kümes hayvanlarını açıkta beslemek ve dolaştırmak isteyen hayvan sahiplerinin ise

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

hayvanlar için gezinti yeri olarak belirledikleri alanların etrafını tel ile çevirerek ve üstünü de devekuşu işletmeleri hariç olmak üzere aynı şekilde tel, ağ veya teması kesecek başka bir yapı malzemesi ile örterek kanatlıların gezinti yerlerini sınırlandırılması, böylece göçmen su kuşları ile olası temas riskinin önlenmesi,

c) Köylerde açıkta beslenen ve dolaştırılan kaz, ördek gibi suda yaşamaya ihtiyaç duyan kanatlı hayvanlar ile suda yaşamaya ihtiyaç duymayan tavuk, hindi gibi kanatlı hayvanların aynı yerlerde bulundurulmaması.

- 1.19.7.** Genel Müdürlüğümüzce yayınlanan "İhbarı Mecburi Tavuk Vebası (Avian İnfluenza) Hastalığının Ari Bölgelerin Tanımlanması ve İlanı Hakkında Talimat" kapsamında 2015 ve 2016 yıllarında tüm ülkeyi kapsayacak şekilde yapılan survey sonuçlarına göre halen Ülkemiz Tavuk Vebası hastalığından ari olduğundan, 81 il idari sınırları çerçevesinde 81 ari bölge olarak tanımlanmıştır.
- 1.19.8.** İhbarı Mecburi Tavuk Vebası (Avian İnfluenza) Hastalığından Ari Bölgelerin Tanımlanması ve İlanı Hakkında Talimat kapsamında gerçekleştirilecek aktif ve pasif survey çalışmalarının titizlikle yürütülmesi gerekmektedir. Söz konusu Talimat kapsamında yılda iki kez yürütülecek olan aktif survey için hazırlanan programlar il müdürlüklerine gönderilecektir.
- 1.19.9.** Düzenli olarak yılda iki kez yapılacak olan aktif surveyde kullanılacak olan swaplar ve tüpler Referans Enstitü Müdürlüğünce, hastalık çıkması durumunda ise bölgenin tekrar arılığını kazanması için yapılan surveyde kullanılan swaplar ise ilin bağlı bulunduğu Bölge Veteriner Kontrol Enstitü Müdürlüğünce temin edilecektir.
- 1.19.10.** Kanatlı hayvan, günlük civciv ve kuluçkalık yumurta sevki yapılmadan önce Genel Müdürlüğümüz web sayfasından bölgelerin arilik durumu kontrol edilerek İhbarı Mecburi Tavuk Vebası (Avian İnfluenza) Hastalığından Ari Bölgelerin Tanımlanması ve İlanı Hakkında Talimat kapsamında iş ve işlemler yürütülecektir.
- 1.19.11.** 2019 yılı içerisinde Nisan ayında İzmir'de ve Ekim ayında Elazığ'da simülasyon eğitimi yapılacaktır.

1.20. İHBARİ MECBURİ BALIK HASTALIKLARI

- 1.20.1.** İhbarı Mecburi Hayvan Hastalıkları ve Bildirimine İlişkin Yönetmelik ile ihbarı mecburi olan balık hastalıkları, Su Hayvanlarının Sağlık Koşulları İle Hastalıklarına Karşı Korunma ve Mücadele Yönetmeliğinde ise hastalığa duyarlı türler belirtilmiştir.
- 1.20.2.** Duyarlı tür kapsamına girmeyen balıklarda hastalık görülmesi durumunda ihbarı mecburi hastalık olarak değerlendirilmeyecek sadece izleme çalışması yapılacaktır. Bu izleme çalışması için Balık Hastalıkları İzleme Formu (**EK-18**) ve son 3 yıl içinde işletmeye yapılan girişler ve çıkışları içeren form (**EK-19**) iki nüsha olarak doldurularak bir nüshası Bornova Veteriner Kontrol Enstitüsü Müdürlüğüne, bir nüshası da Bakanlığa gönderilecektir.
- 1.20.3.** İhbarı mecburi balık hastalığının çıkması durumunda İl Müdürlüğü Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri Şube Müdürlükleri Gıda ve Yem Şube Müdürlüklerini, Gıda ve Yem Şube Müdürlükleri de yapılacak su ürünleri sevkleri sırasında Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri Şube Müdürlüklerini mutlaka bilgilendirecektir.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

- 1.20.4.** İhbarı mecburi balık hastalıklarından birinin görülmesi durumunda aşağıdaki mücadele yöntemi uygulanacaktır.
- 1.20.5.** Hastalık çıkması durumunda kordon sınırları, Hayvan Sağlığı ve Zabıtası Komisyonunca, enfekte çiftliğin bulunduğu su havzası veya kıyı alanında yer alan ve bulaşma ihtimali olan yerler dikkate alınarak belirlenecektir.
- 1.20.6.** Kordon konulan şüpheli alan içindeki tüm balık çiftlikleri tespit edilerek, buralardan marazi maddeler alınacak ve **EK-18 ve EK-19'** da yer alan formlar ile birlikte laboratuvara teşhis için gönderilecektir. Bu çiftliklerin, hastalığa duyarlı ve duyarlı olmayan türler yönünden balık, yumurta, larva, gamet ve yem alım ve satımı yaptığı yerlerin kayıt altına alınması sağlanacaktır. Hastalık çıkan işletmelerde Hastalık sonrası Hastalık İzleme programı, aynı su kaynağındaki işletmeler ile balık, yumurta, larva, gamet, yem alışverişi yapılan işletmelerde ise Hastalık İzleme Programı uygulanacaktır. Bu programlar Ulusal Referans Laboratuvarı tarafından hazırlanacak ve Genel Müdürlük onayı ile yapılacaktır.
- 1.20.7.** Özel ve resmi kurum ve kuruluşlar tarafından ihbarı mecburi bir balık hastalığı teşhis edildiğinde teyit edilmesi ve izolatin muhafaza altına alınması için Ulusal Referans Laboratuvarına örnek/izolat gönderilecektir.
- 1.20.8.** İhbarı mecburi balık hastalıklarının bölgesel/ ülkesel durumunun belirlenmesi için Ulusal Referans Laboratuvar tarafından bölgesel/ ülkesel tarama çalışmaları programlanacak ve Genel Müdürlük onayı ile uygulanacaktır.
- 1.20.9.** Hastalık çıkan çiftliğin giriş çıkışlarında dezenfeksiyonu sağlayacak bir donanım bulundurulması sağlanacaktır.
- 1.20.10.** Öncelikli olarak, yenilebilecek büyüklükte olan ve hastalığın klinik belirtilerini göstermeyen balıklar iç organları çıkartıldıktan sonra kontrollü olarak tüketime sunulacaktır. Bu işlem için işletmenin bulunduğu yerde uygun tesis bulunmaması halinde balıkların uygun bir işleme tesisine şartlı ve kontrol altında çevreyi bulaştırmayacak şekilde nakledilmesi sağlanacaktır. Tüketilmeyecek olan balıklar ile yumurtalar ve işlem artığı iç organlar çukura gömme yöntemi veya imha fırınlarında yakılarak imha edilecektir.
- 1.20.11.** Hasta balıklar, yumurtalar ve gametler mutlaka geri çekilerek öldürülecek ve ölü balıklarla beraber çukura gömme veya imha fırınlarında yakılarak imha edilecektir. Balıkların porsiyonluk duruma gelmeleri için kısa bir zaman gerektiğinde ve karantina önlemlerinin uzatılmasında sakınca görülmediği durumlarda balıkların ticari boyutlara erişene kadar büyütülmesine izin verilir.
- 1.20.12.** Karasal çiftlikte havuzlarda bulunan tüm balıklar boşaltıldıktan sonra (imha, porsiyon büyüklüğündekilerin tüketime sunulması v.s.) havuzdaki suda dezenfekte edilerek boşaltılır. Havuzlar temizlenir ve uygun dezenfektanla,
Örneğin ;
- % 3 lük Formalin ile en az 5 dakika
- % 2 lik NaOH ile en az 10 dakika
- % 1 lik Virkon ile en az 1 dakika havuzlar dezenfekte edilir, kurutulur ve yıkanır.
- 1.20.13.** Havuzların yanı sıra tüm alet, ekipmanlarda (tanklar, giysiler vb) dezenfekte edilir. Çiftlik dışına hiçbir şekilde alet-ekipman, yem, balık, yumurta ve gamet çıkarılmayacaktır.
- 1.20.14.** Hastalığın epizootik araştırması yapılacak ve özellikle yemin de kaynağı araştırılacaktır.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

- 1.20.15.** Hastalık çıkan işletmeden son 3 yıl içerisinde balık, yumurta veya gamet dağıtılan yerlerin isim ve adresleri tespit edilerek Bakanlık ve ilgili il/ilçe müdürlüklerine durum bildirilir.
- 1.20.16.** Aynı su kaynağı üzerinde bulunan diğer çiftliklere giren su, giriş yerinde dezenfekte edilir.
- 1.20.17.** Üretim çiftliklerinde ve tesislerde hastalık sebebiyle alınan karantina tedbirleri son imhadan 30 gün sonra, Bakteriyel böbrek hastalığı ise istisna olarak 60 gün sonra dezenfeksiyon yapılarak kaldırılır. Doğal yataklarda ise son iki yıl yapılan hastalık izleme sonuçlarının negatif olmasından sonra karantina tedbirleri kaldırılır.
- 1.20.18.** İşletmelere aşağıda belirtilen hususlar önerilmelidir.
- a) Yeni konulacak yumurtalar iodofor (0.1 ppm iodin) ile 1 dakika muamele edilir. 3-5 dakika temiz deniz suyu ile yıkanıp dezenfekte edilmiş tanklara aktarılır. Yeni balık popülasyonu oluşturulurken alınacak balıkların veya yumurtaların alındığı işletmenin viral enfeksiyonlardan arı olduğunu gösteren raporları bulunmalıdır.
- b) Enfeksiyon etkeninin yok edilmesi ve daha sonraki salgınların önlenmesi için tesislerde UV rays UV-C (254 nm)'lik dezenfeksiyon sistemlerinin veya filtrasyon sistemlerinin kurularak suyun havuzlara gitmeden önce bunlardan geçirilmesi gereklidir.
- c) Isıl işlem görmüş yem kullanılmalıdır (VHS virüsü 50 °C'de 10 dakikada, IPN virüsü 80° C'de 10 dakikada inaktive olur).
- 1.20.19.** İhbarı Mecburi olmayan ancak ülkemiz için ekonomik ve ticari öneme sahip Diplostomiosis, tüberkülozis, Enfeksiyöz Pankreatik Nekrozis ve Viral Nervöz Nekrozis hastalıklarından şüpheli olgulardan mutlaka teşhis için laboratuvara örnek gönderilecektir. Bu hastalıklar yönünden Ulusal Referans Laboratuvar tarafından bölgesel/ ülkesel tarama çalışmaları programlanacak ve Genel Müdürlük onayı ile uygulanacaktır.

1.21. ÇİFT KABUKLU YUMUŞAKÇA VE KABUKLU HASTALIKLARI

- 1.21.1.** İhbarı Mecburi Hayvan Hastalıkları ve Bildirimine İlişkin Yönetmelik ile ihbarı mecburi olan Çift kabuklu yumuşakça hastalıkları, Su Hayvanlarının Sağlık Koşulları İle Hastalıklarına Karşı Korunma ve Mücadele Yönetmeliğinde ise hastalığa duyarlı türler belirtilmiştir.
- 1.21.2.** Çift Kabuklu yumuşakça veya kabuklularda herhangi bir anormal ölüm görülmesi durumunda, yetiştiriciler veya bu tür gözlemlerde bulunan herhangi bir kişi tarafından mümkün olan en kısa sürede il/ilçe müdürlüğüne ihbarda bulunulacaktır.
- 1.21.3.** Anormal ölüm görülen çift kabuklu yumuşakça ve kabuklulardan numuneler alınarak laboratuvara marazi madde gönderilecektir. Laboratuvar sonuçları gelene kadar geçici kordon konulacak ve kordon altındaki bölgeden hiçbir yumuşakça veya kabuklu çıkarılmayacaktır.
- 1.21.4.** Çift kabuklu yumuşakça ve kabuklu işletmelerinde teşhis laboratuvarları tarafından tespit edilen pozitif örneklerin, teyit amacıyla ulusal referans laboratuvar olan Bornova Veteriner Kontrol Enstitüsü Müdürlüğüne gönderilmelidir.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

- 1.21.5.** Laboratuvar sonucuna göre ihbarı mecburi bir çift kabuklu yumuşakça veya kabuklu hastalığı tespit edilmesi durumunda aşağıdaki mücadele yöntemi uygulanacaktır.
- Önce bir epidemiyolojik araştırma yapılarak bulaş yolları ve bulaşma kaynakları tespit edilecek ve buralarda da gerekli tedbirler alınacaktır.
  - Hastalığın klinik belirtisini gösteren hayvanlar öldürülerek imha edilecektir.
  - Hastalığın klinik belirtisini göstermeyen hayvanlar ise insan tüketimine sunulabilecektir.
  - Hayvan Sağlığı ve Zabıtası Komisyonu tarafından aynı hastalıkla enfekte olmuş başka çiftlikler, yetiştirme alanları veya hasat edilmiş doğal yataklara hayvanların hareketine izin verilebilir.
  - Üretim çiftliklerinde ve tesislerde, hayvanlar imha edildikten ve piyasaya arz edildikten sonra gerekli temizlik ve kimyasal maddelerle dezenfeksiyon yapılacaktır.
  - Üretim çiftliklerinde ve tesislerde hastalık sebebiyle alınan karantina tedbirleri son imhadan 30 gün sonra, dezenfeksiyon yapılarak kaldırılır. Doğal yataklarda ise son iki yıl yapılan hastalık izleme sonuçlarının negatif olmasından sonra karantina tedbirleri kaldırılır.
  - Çift Kabuklu Yumuşakça Hastalıkları ile ilgili olarak 2019 yılında, duyarlı türleri kapsayan Bakanlığımızca onaylanmış ve onaylanacak üretim alanlarında hastalıkların epidemiyolojisine uygun dönem ve sürelerde izleme çalışmaları yapılacaktır. İzleme programı ile ilgili Çift Kabuklu Yumuşakça Hastalıkları İzleme Programı Bilgi Formu **EK-21**, Çift Kabuklu Yumuşakçalarda Hastalık/Anormal Ölümler Bilgi Formu **EK-22** ve Yumuşakça Örneklerinin Paketlenmesi **EK-23**'te belirtilmiştir. İzleme programı ile ilgili diğer detaylar daha sonra bildirilecektir.
  - Hastalık çıkan üretim çiftlikleri ve işletmelerde deniz suyunun dezenfeksiyonu amacıyla klorin ve ozon kullanılabilir. Klorin olarak çamaşır suyu (sodium hypochloride) uygulanır. Ancak klorinli deniz suyunun çevreye zararlı etkilerinden dolayı işletmeden çıkarılmadan önce karbon filtresinden geçirilerek ya da sodyum veya potasyum thiosülfat ile muamele ederek nötralize edilmesi gereklidir. Tüm boru ve tanklar litreye 50 mg klorin (milyonda 50 kısım) veya litreye 00.8-1.0 mg ozon ile en az 30 dakika muamele edilir. Tank yüzeyleri ve borular hava ya da ısı ile kurutulmasını takiben iodoformlar da litreye 200-250 mg iodine ihtiva edecek şekilde en az 10 dakika uygulanabilir. Ekipman ve ayakların dezenfeksiyonu amacıyla aynı şekilde klorin, iodoformlar ve sodyum hidroksit kullanılabilir.

1.22. ARILARIN AMERİKAN YAVRU ÇÜRÜKLÜĞÜ

- 1.22.1.** Hastalığın seyri ve dağılımının tespiti için sevk işlemleri veya destekleme kontrolleri esnasında kovanlar kontrol edilerek hastalık yönünden muayeneden geçirilecektir.
- 1.22.2.** Hastalığın tespit edildiği işletmelerde Bal Arılarının Amerikan Yavru Çürüklüğü Hastalığına Karşı Korunma ve Mücadele Yönetmeliği hükümleri uygulanacaktır.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

1.23. KÜÇÜK KOVAN KURDU (AETHINA TUMIDA)

- 1.23.1.** Larvaları bal veya polen depolu peteğin içerisinden tünel kazarak peteğe zarar veren veya bunları yok eden, bala dışkı bırakan, balın rengini değiştiren ve balda mayalanmaya ve köpüklenmeye yol açan bir böcektir.
- 1.23.2.** Ülkemizde hastalık görülmemesine rağmen, hastalığın hızlı bir şekilde yayılım göstermesi sonucu oluşturduğu tehlike üzere hastalık risklerinin engellenmesi için 21.12.2011 tarih ve 28149 sayılı resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren Bal Arılarının Küçük Kovan Kurdu ile Tropileaps Akarı Hastalığına Karşı Korunma ve Mücadele Yönetmeliği çerçevesinde tüm tedbirler alınmalıdır.
- 1.23.3.** Hastalık etkeninin tanınması ve tanıtılması, hastalığın Ülkemize bulaşmasının engellenmesi ve olası bir hastalık vakası durumunda alınacak olan önlemler Genel Müdürlüğümüz tarafından 13.04.2018 tarih ve E. 787649 sayılı Küçük Kovan Kurdu (KKK) Hastalığı Mücadele Planı çerçevesinde alınmalıdır.
- 1.23.4.** Öncelikli olarak hastalığın görülme olasılığının yüksek olduğu riskli bölgeler ve kontak noktalar il/ilçe düzeyinde belirlenmeli ve kontak noktalar arasında hastalığın takibine ilişkin iletişim sağlanmalıdır.
- 1.23.5.** Arılıkların, sınır kapıları, komşu ülke sınırı yakınları, havaalanı, limanlar ve meyve nakliye depoları gibi hastalığın Ülkemize bulaşma riskli olan bölgelerden en az 3 km yarıçapından uzağa konaklamaları sağlanmalıdır.
- 1.23.6.** Gezgin arıcıların uğrak yeri olan yerlerin (Trakya, Muğla, Adana vb.) çıkış ve girişleri başta olmak üzere arılıklar KKK hastalığı ile Mücadele Planının EK-5'in de yer alan tablo çerçevesinde hastalık yönünden taranmalıdır.
- 1.23.7.** Tüm paydaşlardan alınan bildirimler, yapılan denetimler ve kontroller ile raporlamalar her yılın ilk yirmi günü içinde Genel Müdürlüğe bildirilir.
- 1.23.8.** Hastalık tespit edilen arıcılık işletmesinde bulunan ısıya dayanıksız malzemeler ve kovanın tamamı arılıktan uzak bir yerde kazılan bir çukurda yakılarak imha edilir. Isıya dayanıklı kovanın gövde, kapak ve dip tahtası ile işletmede kullanılan her türlü malzeme, yüzeyler iyice kazındıktan sonra pürmüzle yakılarak kullanılmasına izin verilir.
- 1.23.9.** Özellikle Akdeniz ve Marmara bölgesinde bulunan sınır illerinde arıcılara hastalıkla ilgili bilgi verilmesi ve şüpheli durumlarda il/ilçe müdürlüklerinin haberdar edilmesi konusunda eğitim verilecektir.

1.24. TROPILAEELAPS AKARI (TROPILAEELAPS MITE)

- 1.24.1.** Arıları etkileyen bir parazit olan Tropilaelaps akarı uzunluğu 1 mm' ye kadar uzanan kırmızı kahverengi bir akardır. Tropilaelaps akarlarının istila ettiği kolonilerde, Varroa hastalığına benzer hasarlar görülür. Yavru arılarda yüksek mortalite düzeyleri, düzensiz veya zayıf yavrulama, delikli kapsüller ve yetişkin arıların beklenen yaşam ömründe azalma görülebilir. Şiddetli istilalarda ölü yavru sayısı fark edilebilir koku yayacak kadar artabilir. Söz konusu semptomların görüldüğü kovanlar hastalık yönünden incelemeye alınacaktır. Hastalığın görülmesi durumunda 21.12.2011 tarih ve 28149 sayılı resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren Bal Arılarının Küçük Kovan Kurdu ile Tropilaeaps Akarı Hastalığına Karşı Korunma ve Mücadele Yönetmeliği hükümlerine titizlikle uyulacaktır. Kovan hareketleri hastalık görülen işletmede kısıtlanacaktır.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

- 1.24.2. Hastalığın seyri ve dağılımının tespiti için sevk işlemleri veya destekleme kontrolleri esnasında kovanlar kontrol edilerek hastalık yönünden muayeneden geçirilecektir.
- 1.24.3. Hastalık tespit edilen arıcılık işletmesinde bulunan ısıya dayanıksız malzemeler ve kovanın tamamı arılıktan uzak bir yerde kazılan bir çukurda yakılarak imha edilir. Isıya dayanıklı kovanın gövde, kapak ve dip tahtası ile işletmede kullanılan her türlü malzeme, yüzeyler iyice kazındıktan sonra pürmüzle yakılarak kullanılmasına izin verilir.

2. İHBARI MECBURİ OLMAYAN BAZI HASTALIKLAR

2.1. VARROASIS

- 2.1.1. Varroa hastalığı arı yetiştiricilerini büyük ekonomik kayıplara uğratan hastalıklardan biridir. Yetiştiricilere hastalık hakkında bilgi verilerek, hastalık ile mücadelede asıl önemli noktanın bilinçli bir arıcılık olduğu anlatılacak ve gerekli bilgilendirmeler yapılacaktır.
- 2.1.2. Yetiştiricilerin arı sağlığında ruhsatsız ve veteriner hekimlerin kontrolü dışında etiket dışı ilaç kullandıkları veya ilaçları uygun zamanda kullanmadıkları bunun sonucunda da arı ürünlerinde kalıntı problemleri olduğu bilinmektedir. Yetiştiricilerle yaygın bir şekilde temas kurularak hastalıkların; doğru ilaçların doğru zamanda kullanılması ile önlenebileceği hatırlatılacaktır.
- 2.1.3. Varroa ile mücadele için fiziksel, kimyasal, biyolojik ve hatta genetik yöntemler denenmekle birlikte en çok kimyasal yolla mücadele edilmektedir. Kimyasal yolla yapılan mücadele bazen yanlış uygulamalar sonucu arı akarları yanında kendisi de bir akar olan arıya da zarar vermektedir. Mücadelede kullanılması gereken ilaçlar, uygun dozları ve zamanı konusunda yetiştiricilere yapılacak eğitim çalışmalarına önem verilmelidir. Eğitimlerde akarlarda oluşabilecek dirençlilikten dolayı münavebeli ilaç kullanımının önemine dikkat çekilmelidir.
- 2.1.4. Varroa mücadelesinde başarılı olmak için Varroa'ya yönelik kimyasal mücadelenin bireysel olarak değil toplu mücadele şeklinde il/ilçe müdürlükleri koordinasyonunda Arı Yetiştiricileri Birlikleri ve arıcılar tarafından yapılması gerekmektedir.

2.2. SCHMALLEMBERG HASTALIĞI

- 2.2.1. Hastalık ilk olarak Kasım 2011'de Almanya'da tespit edilmiş olup, daha sonra diğer Avrupa Ülkelerinde de görülmüştür.
- 2.2.2. Schmalleberg virüsü, Akabane virüs gibi Bunyaviridae ailesinden bir virus olup, Culicoides türü sinekler aracılığı ile hayvandan hayvana bulaştırılmaktadır. Virüsün insanlara geçebileceği ile ilgili bir bilgi henüz tespit edilmemiştir.
- 2.2.3. Yapılan çalışmalarda enfeksiyona yakalanan gebe koyunlarda 28-36 günler, sığırdaki ise 75-110 günler arasında fütusta enfeksiyon oluşturduğu ve genellikle anomalilere/abortlara sebep olduğu tespit edilmiştir.
- 2.2.4. Schmalleberg virusu ile enfekte olmuş sığır ve koyunlar, boynu ve eklemleri yamuk, kafatasının içi su toplamış (hidrosefali) kuzu ve buzağılar doğurmakta ya da ölü doğum yapmaktadır. Bazı kuzu ve buzağılar ise doğduktan hemen

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

sonra ölmektedir. Hastalık koyunlar gibi keçilere de bulaşabilmekte ve oğlaklarda da aynı problemler gözlenmektedir.

- 2.2.5.** Schmallerberg virüsü ile enfekte olmuş sığırlarda ishal, süt azalması ve ateş gibi genel semptomlar görülmekte, koyunlar da ise hiçbir belirti görülmemektedir.
- 2.2.6.** Schmallerberg virüsünün Ülkemizde yayılmasının önlenmesi için öncelikle virüsün tespit edildiği ülkelerden ithal edilmiş hayvanların doğumları izlenmeli ve yukarıda açıklanan semptomların yavru da görülmesi durumunda alınan numuneler Schmallerberg virüsü yönünden de incelenmelidir.
- 2.2.7.** Hastalıkla mücadelede, sivrisineklerle mücadelenin dışında bir yöntem bulunmadığı dikkate alınarak, sivrisineklerle mücadele edilmelidir.
- 2.2.8.** Enstitü Müdürlüklerine gelen atık materyaller Schmallerberg virüsü yönünden analiz edilecek olup, söz konusu analiz sonuçları Genel Müdürlüğümüze bildirilecektir.

2.3. ÜÇ GÜN HASTALIĞI

- 2.3.1.** Dünya'da genellikle Avustralya ve Afrika'da görülen, sokucu sineklerle nakledilen ve viral bir hastalık olan Üç Gün Hastalığı, ülkemizde de Güney ve Güneydoğu illerimizde, sineklerin yoğun olduğu aylarda, sıcak ve nemli havalarda olmak üzere, 2-4 yıl aralıklarla görülmektedir. Hastalığın inkubasyon süresi 2-4 gün arasında değişmekte ve ani gelişen şiddetli bir ateşle ortaya çıkmaktadır. Bunun yanında göz ve burun akıntısı, solunum güçlüğü ve süt veriminde ani düşme de görülmektedir. Kondisyonu iyi ve yüksek süt verimi olan inekler hastalıktan daha çok etkilenirler. Hasta hayvanın akciğerlerinde ve lenf bezlerinde ödem oluşur. Normal şartlarda hastalığın mortalitesi % 2-3 olmakla birlikte, sekonder enfeksiyonlarla birlikte seyretmesi durumunda bu oran % 30'lara çıkmaktadır.
- 2.3.2.** Yapılan çalışmalar sonucunda 2019 yılının Üç Gün Hastalığı yönünden riskli bir yıl olması beklenmektedir. Hastalık genellikle Temmuz ve Ağustos aylarında görülmektedir.
- 2.3.3.** Hastalıkla mücadelede en önemli faktör vektörlerle mücadeledir. Koruyucu amaçlı olarak riskli zaman diliminde hayvanların vektörlerle temasının asgari düzeye indirilmesi, sinek mücadelesi için belediyeler ile işbirliği sağlanması gerekmektedir. Vektör mücadelesi amacıyla, su birikintileri ve bataklıkların ekosisteme zarar vermeyen fakat güçlü larvasidal etkili ürünlerle uygun aralıklarla ilaçlanmasının sağlanması amacıyla mahalli idareler ile işbirliği yapılmalıdır.
- 2.3.4.** Hayvanları bireysel olarak ilaçlamanın önemi yetiştiriciye eğitimlerle anlatılacak, etkin vektör kontrolü için hayvanlara endektositler veya klasik insektisitler uygulanması teşvik edilecektir.
- 2.3.5.** Sineklerin aktif olduğu dönemlerde duyarlı hayvanlarda klinik izleme yapılacak, hastalık şüpheli her olgudan ilgili enstitü müdürlüklerine marazi madde gönderilecek, resmi veteriner hekimler ile birlikte serbest veteriner hekimler de vektörel hastalıklar yönünden gerekli dikkat ve özeni göstermeleri için bilgilendirilecektir.
- 2.3.6.** Hastalığın görüldüğü Avustralya'da, üretilen bir aşısı bulunmasına rağmen, söz konusu ülkede programlı aşılama uygulanmamakla birlikte, yetiştiricilere yüksek verimli damızlıkların aşılması tavsiye edilmektedir.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

2.3.7. Adana Veteriner Kontrol Enstitü Müdürlüğü sorumluluk alanında bulunan illerde hastalığa ilişkin antijen ve antikor seviyelerinin kontrolü amacıyla bir izleme programı yürütecek ve 2019 yılı Ocak, Mart, Mayıs, Temmuz ve Eylül ayları sonunda izleme programı sonuçlarını Genel Müdürlüğe gönderecektir.

2.4. BATI NİL VİRUSU HASTALIĞI (BNV)

2.4.1. Hastalığın ana rezervuarı kuşlar olup Batı Nil Virüsü, özellikle Culex türü vektör sinekler aracılığı ile bulaşan vektörel zoonoz bir hastalıktır. Batı Nil Virüsü bir arbovirusdur. Hastalık atlar, kuşlar, insanlar ve vahşi hayvanlarda çeşitli nörolojik semptomlar oluşturmaktadır. İnkubasyon periyodu 1-8 gün arasında değişmekle birlikte 15 güne kadar uzayabilmektedir. Enfekte kuşlarda uzun süreli viremi gelişmekte; viremi süresi 100 günden fazla olabilmektedir.

2.4.2. Batı Nil Virüsü, önceki yıllarda Kuzey, Orta ve Güney Amerika' da görülmekte iken son zamanlarda Avrupa ve Akdeniz Kıyısı ülkelerinde görülmeye başlamış, 2018 yılında Ülkemizde de 1 vaka tespit edilmiştir.

2.4.3. Hastalığın yayılmasının önlenmesi için vektör mücadelesinin yapılması, tektirnaklı işletmesi, hara ve hipodrumlarda bulunan at ahırlarının çevresindeki durgun sulara larvasit atılması, su birikimine neden olabilecek yerlerin kurutulması, işletme çevresinde bulunan su yalaklarının günlük olarak temizlenmesi, vektör sineklerin aktif olduğu saatlerde atların tavlalarda bulundurulmaması, atlara sinek kovucu ilaçların tatbik edilmesi gibi önlemler alınmalıdır.

2.4.4. Batı Nil Virüsü özellikle vektör sineklerin aktif olduğu dönemlerde görülmekte, kanatlı grubundan karga, ördek, güvercin, martı başta olmak üzere çok çeşitli kuş türleri ve tavuklar tarafından taşınabilmektedir. İnsanlar ve atlar rastlantısal konaklar olup, BNV'nin taşınma siklusunu devam ettirememekte, vektör sinekler olmadan attan ata veya başka bir memeli hayvana bulaşma olasılığı olmamakla birlikte, nadiren de olsa gebe kısıraktan plesanta yolu ile veya tayın kısıraktan süt emmesi esnasında bulaşma olasılığı bulunmaktadır.

2.4.5. Hastalığın tespiti laboratuvar teşhisi ile yapıldığı için şüpheli durumlarda bağlı bulunan enstitü müdürlüklerine numune gönderilecektir.

2.5. KIRIM-KONGO KANAMALI ATEŞİ

2.5.1. Kırım Kongo Kanamalı Ateşi hastalığı bir hayvan hastalığı değildir. Hastalık etkeni hayvanlarda bulunmakla birlikte herhangi bir semptomu sebep olmamaktadır. Hastalık etkenini taşıyan kenelerin insanla teması durumunda, insanlarda hastalık görülmektedir.

2.5.2. İl Müdürlükleri ihtiyaç halinde mahalli kaynakları kullanarak ilaç alımı yapacak ve mücadele çalışmalarına katılacaktır. Bu kapsamda üreticilere yönelik olarak gerek barınak gerekse hayvanlarda alınacak önlemler konusunda bilgilendirme çalışmaları sürdürülecek, ilgili kurum ve kuruluşlarla koordinasyon ve işbirliği artırılacaktır.

2.5.3. Kırım-Kongo Kanamalı Ateşi Hastalığı görülen yörelerden toplanan başta Hyalomma marginatum marginatum olmak üzere, Hyalomma excavatum, Rhipicephalus bursa, Boophilus annulatus, Dermacentor marginatus gibi bazı kene türleri hastalığın vektörü olarak tespit edilmiştir. Bu amaçla;

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

- Özellikle dağlık, ormanlık alanlarda hastalığın yaygın olduğu göz önünde bulundurularak çiftlik hayvanları, kene kaynağı olabilecek diğer yabani hayvanlardan (yaban tavşanı, kirpi, domuz, deve kuşu ve bazı kuşlar) uzak tutulmalıdır.
- Hastalığın görüldüğü illerde, kene mücadelesiyle ilgili eğitim çalışmalarına önem verilerek, kenelerin yaşam koşullarının bozulması gibi ilaçlama harici önlemler de anlatılmalıdır (barınaklarda bulunan yarık ve çatlakların sıvanması, barınakların badana edilmesi v.b). Ayrıca ilaçlama, hayvan veya insan üzerinden kenenin nasıl ayrılacağı v.b konularda demonstratif çalışmalar yapılmalıdır.
- Hayvanların ilaçlanmasında kenelerin aktif oldukları dönemde (yörelere göre değişmekle birlikte Mart-Ekim ayları arası) periyodik olarak ilaçlamalar yapılmalıdır. Diğer dönemlerde de periyodik olarak kene kontrolleri ve buna bağlı ilaçlamalar yapılmalıdır. Mücadele çalışmalarına mahalli idarelerin ve yerel yönetimlerin katılımı sağlanmalıdır. Mümkün olduğu ölçüde bu ilaçların uzun etkili olanları tercih edilmelidir.
- **İlaçlama yapanlar eldiven, koruyucu kıyafet, temizlik ve dezenfeksiyon gibi kişisel korunma önlemi almalıdır.**
- Yapışan keneler kesinlikle ezilmeden ve kenenin ağız kısmı koparılmadan (bir pensle sağa sola oynatarak, çivi çıkarır gibi) alınmalıdır.
- Isırılan kişinin iki hafta süreyle ateş ve diğer belirtiler yönünden takip edilmesi gerekmektedir. (ateşin 38,5 °C veya üzerinde olması halinde acilen tam teşekkülü hastaneye başvurulmalıdır)
- Barınaklar için yerde ve duvarlarda uzun süre kalabilecek akarisitler buharlaşma etkisi de dikkate alınarak püskürtme-pulverizasyon şeklinde kullanılmalıdır. Mümkün olduğu ölçüde bu ilaçların uzun etkili olanları tercih edilmeli, ilaçlamalar yapılırken kene aktivasyonu, birbirini izleyen periyotlarda farklı ilaçların kullanılması gibi durumlar da gözetilmelidir.
- Hayvanların mümkün mertebe kapalı alanlara alınarak ilaçlanması ve ilaçlamadan sonra bir-iki saat bekletilmesi gerekmektedir.
- İlaçlama çalışmaları kampanya tarzında yürütülmeli ve çalışmalar doğrudan İl Müdürlerincede koordine edilmelidir.
- Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri Şube Müdürlüklerince il müdürlüklerinde görevli Veteriner Hekim, Mühendis, Tekniker, Teknisyen, Biyolog, Tarım Danışmanı, Sözleşmeli personel vb. tüm personele yönelik eğitim toplantısı yapılarak mücadelenin ayrıntıları ile kişisel korunma önlemleri anlatılmalıdır.
- İhtiyaç halinde diğer kurum ve sivil toplum kuruluşları ile İl Özel İdarelerinden başta araç olmak üzere alet-malzeme ve diğer konularda destek alınması gerekmektedir.
- İlaçlamanın prospektüse uygun olarak yapılmasının sağlanması, gereksiz ilaç kullanımının engellenmesi ve sığırların 4 hafta sonra yeniden ilaçlanmasının ihmal edilmemesi gereklidir.
- Gerek mücadele öncesi ve gerekse mücadele esnasında bilinçlendirme ve bilgilendirme çalışmalarında yerel radyo ve televizyonlardan yararlanılması, panik yaratmayan, güven duyulan ve tutarlı açıklamaların yapılarak halkın aydınlatılması gerekmektedir.

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

U- HAYVAN REFAHI

1. Hayvan sağlığı ile birlikte ele alınan hayvan refahı konusuna özel önem verilecektir.
2. Hayvanlarda acı ve ıstırap, yara bere, stres ve korkuya neden olacak hiçbir müdahaleye izin verilmeyecektir.
3. Gerek çiftlik hayvanlarının bakımı, beslenmesi, nakliyesi ve kesimi esnasında gerekse deneysel ve diğer bilimsel amaçlar için hayvan kullanımında eziyetten uzak ve minimum düzeyde heyecan, acı ve ızdırap duymalarını sağlayacak düzenlemelerin yapılması için eğitim ve yayım çalışmaları sürdürülecektir.
4. Salgın ve zoonoz hastalıkların kontrolü ve eradikasyonu nedeniyle yapılacak zorunlu itlaf işlemlerinde kamuoyu duyarlılığı dikkate alınarak önlem alınacaktır.
5. İtlaf edilmesi gereken hayvanların imhasında sağlık ve sanitasyon tedbirleri aksatılmayacak ve çevrenin korunmasına özen gösterilecektir.
6. Damızlık broiler ve yumurtacı işletmeler yetiştirme ya da üretim kümeslerinin kapasitesi 39 kg/m² üzerinden değerlendirilerek belirlenecektir.
7. Ticari yumurtacı kanatlı işletmelerine yarka yetiştiren işletmelerin kümes kapasitesi 33 kg/m² üzerinden değerlendirilerek belirlenecektir. Ancak işletme sahibi veya bakıcısı 33 kg/m² canlı ağırlıktan daha yüksek bir sürü kapasitesi kullanmak istediğine dair talepte bulunur ve aşağıdaki şartları sağlar ise;
  - a) Dış mekân sıcaklığı gölgede 30 °C dereceyi aştığı zamanlarda iç mekân sıcaklığı dış mekan sıcaklığını 3 °C dereceden daha fazla aşmaması, dış mekan sıcaklığı 10 °C derecenin altında düştüğünde 48 saat içerisinde ölçülen kümes içi ortalama bağıl nem oranı 70%'i aşmaması,
  - b) Tavukların işgal ettiği alanın boyutları da dâhil olmak üzere kümes planını, yerleştirildikleri yerlerde dâhil olmak üzere havalandırma ve varsa soğutma ve ısıtma sistemleri, yem ve su sistemleri ve bunların yerleri, hayvanların sağlık ve refahı için gerekli olan otomatik veya mekanik ekipmanların herhangi birinde bir arıza olması durumunda devreye girecek alarm sistemleri veya yedek sistemleri açıklayan dokümanları, vermesi ve denetimlerde göstermek üzere hazır bulundurması ve gerektiğinde güncellemeleri zamanında yapması durumunda sürü yoğunluğu için 39 kg/m² ye izin verilir.